

Załącznik do Uchwały Nr 42/639/23/VI
Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 19 września 2023 r.

Zarząd Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

Raport z monitoringu wdrażania
w latach 2021-2022
Strategii polityki społecznej województwa
warmińsko-mazurskiego
na lata 2021-2030

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
Olsztyn 2023

Spis treści

Wykaz skrótów:.....	3
Wprowadzenie:	5
Obszar I – Rodzina	7
Obszar II – Seniorzy	17
Obszar III – Osoby z niepełnosprawnościami.....	26
Obszar IV – Profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie przemocy	35
Obszar V – Wspieranie zatrudnienia	46
Obszar VI – Ekonomia społeczna i solidarna	52
Obszar VII – Kapitał społeczny	60

Wykaz skrótów:

BAEL	BADANIE AKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ LUDNOŚCI
BDL	BANK DANYCH LOKALNYCH
CIS	CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ
CUS	CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH
ECUS	ELBLĄSKIE CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH
EFRR	EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
EFS+	EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY PLUS
EOG	EUROPEJSKI OBSZAR GOSPODARCZY
ESWIP	ELBLĄSKIE STOWARZYSZENIE WSPIERANIA INICJATYW POZARZĄDOWYCH
ES	EKONOMIA SPOŁECZNA
FASD	SPEKTRUM PŁODOWYCH ZABURZEŃ ALKOHOLOWYCH
FOSa	FEDERACJA ORGANIZACJI SOCJALNYCH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO- MAZURSKIEGO
GUS	GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
JST	JEDNOSTKA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
KCPU	KRAJOWE CENTRUM PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM
KIS	KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ
KWP	KOMENDA WOJEWÓDZKA POLICJI
KFS	KRAJOWY FUNDUSZ SZKOLENIOWY
KRS	KRAJOWY REJESTR SĄDOWY
MOPS	MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ
MRiPS	MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
MRIPS-03-R	SPRAWOZDANIE ROCZNE Z UDZIELONYCH ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ - PIENIĘŻNYCH, W NATURZE I USŁUGACH
NFZ	NARODOWY FUNDUSZ ZDROWIA
NGO	ORGANIZACJE POZARZĄDOWE
NSP	NARODOWY SPIS POWSZECHNY
OREW	OŚRODEK REHABILITACYJNO – EDUKACYJNO - WYCHOWAWCZY
OPS	OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ
OWES	OŚRODEK WSPARCIA EKONOMII SPOŁECZNEJ
OZPS	OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ
PCPR	POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE
PES	PODMIOT EKONOMII SPOŁECZNEJ
PFRON	PAŃSTWOWY FUNDUSZ REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
POWER	PROGRAM OPERACYJNY WIEDZA, EDUKACJA I ROZWÓJ
PS	PRZEDSIĘBIORSTWO SPOŁECZNE

RKRES	REGIONALNY KOMITET ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ
ROPS	REGIONALNY OŚRODEK POLITYKI SPOŁECZNEJ
RPO WIM 2014-2010	REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO- MAZURSKIEGO NA LATA 2014-2020
SODIR	SYSTEM OBSŁUGI DOFINANSOWAŃ I REFUNDACJI
SRSWW-M	SPOŁECZNA RADA SENIORÓW WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO- MAZURSKIEGO
ŚDS	ŚRODOWISKOWY DOM SAMOPOMOCY
UTW	UNIwersYTET TRZECIEGO WIEKU
UWM	UNIwersYTET WARMIŃSKO-MAZURSKI W OLSZTYNIE
W-MOA	WARMIŃSKO-MAZURSKI OŚRODEK ADOPCYJNY
WOŚP	WIELKA ORKIESTRA ŚWIĄTECZNEJ POMOCY
WUP	WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY
WWR	WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU
WTZ	WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ
ZAZ	ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

Wprowadzenie:

Do zadań Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizowanych w obszarze polityki społecznej należy opracowywanie, aktualizowanie i realizowanie strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej, która jest integralną częścią strategii rozwoju województwa. Strategia polityki społecznej jest kluczowym dokumentem programowym i istotnym narzędziem realizacji regionalnej polityki społecznej, wyznaczającym obszary, cele i działania na rzecz rozwiązywania problemów mieszkańców województwa, wyrównywania poziomu życia oraz zapobiegania procesom wykluczenia społecznego.

Efektom wielokierunkowych działań podjętych w 2020 r. było przyjęcie Uchwałą Nr XXX/459/21 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 września 2021 r. „Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030”. Dokument ten jest podstawą do realizowania działań w obszarach: przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami, pomocy i integracji społecznej, profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy, współpracy z organizacjami pozarządowymi. Realizacji Strategii służą również programy wojewódzkie, tj.:

- „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027”;
- „Warmińsko-Mazurski Program Polityki Prorodzinnej na lata 2022-2026”;
- „Warmińsko-Mazurski Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2023 – 2027” (wcześniej: „Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022”);
- „Wojewódzki Program wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2026”;
- „Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2025”;
- „Warmińsko-Mazurski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026” (wcześniej: „Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2025” oraz „Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022”);
- „Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej i Solidarnej Warmia i Mazury 2021-2025”.

Realizacja Strategii – zgodnie z założeniami aktywnej polityki społecznej – ma kreować pozytywną zmianę wzmacniającą spójność społeczną regionu oraz poprawę warunków życia mieszkańców przy współpracy środowisk lokalnych i partnerów działających w obszarze polityki społecznej. W związku z powyższym przyjęto siedem zasadniczych obszarów, w ramach których określono kierunki działań, tj.:

- I. Rodzina
- II. Seniorzy
- III. Osoby z niepełnosprawnościami
- IV. Profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie przemocy
- V. Wspieranie zatrudnienia
- VI. Ekonomia społeczna i solidarna
- VII. Kapitał społeczny

Integralną częścią procesu opracowywania i wdrażania zapisów dokumentów o charakterze strategiczno-programowym jest cykliczne monitorowanie realizacji wyznaczonych celów i zaplanowanych działań. Niniejsze opracowanie jest monitoringiem wdrażania w latach 2021-2022 działań zaplanowanych w Strategii.

Obszar I – Rodzina

Cel strategiczny 1: Wzmocnienie aktywności oraz samodzielności osób i rodzin

Cel operacyjny 1.1: Rozwój form wspierania rodzin, w tym z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi

Cel operacyjny 1.2: Zapewnienie osobom i rodzinom, w tym z kręgu ryzyka socjalnego dostępu do wysokiej jakości usług społecznych

Cel operacyjny 1.3: Tworzenie warunków do rozwoju pieczy zastępczej i adopcji

Prognoza zmian:

- zapewnienie rodzinom, w tym rodzinom zastępczym dostępu do wysokiej jakości usług społecznych
- zmniejszenie liczby rodzin doświadczających trudności opiekuńczo-wychowawczych
- poprawa kompetencji rodziców i opiekunów w zakresie funkcjonowania rodziny oraz wychowywania dzieci
- wzmocnienie systemu wsparcia rodzin oraz pieczy zastępczej
- deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji w rodzinach
- integracja rodzin oraz zwiększenie ich aktywności społecznej
- zapewnienie godnych warunków bytowych osobom i rodzinom
- zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, cyfrowym i komunikacyjnym
- skuteczna aktywizacja i integracja osób z kręgu ryzyka socjalnego

Dane statystyczne

- Według wstępnych wyników NSP 2021 liczba rodzin w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 365,7 tys. i w ciągu dekady zmniejszyła się o 44 215 rodzin, tj. o 10,8%.
- Rodziny z dziećmi (pary małżeńskie i związki niesformalizowane oraz samotni rodzice), których w 2021 r. było 245,3 tys. stanowiły 67,1% ogółu rodzin zamieszkujących województwo warmińsko-mazurskie.
- W porównaniu z danymi NSP z 2011 r. znacznie obniżyła się liczba małżeństw (o 14,6%), szczególnie małżeństw z dziećmi – w 2021 r. było ich 142,1 tys., tj. o 28,6% mniej niż w 2011 r. Pomimo znacznego spadku ich liczby, niezmiennie ta grupa pozostawała najczęstszym typem rodziny.
- Małżeństwa z dziećmi w 2021 r. stanowiły 38,9% ogółu rodzin (w 2011 r. było to 48,5% ogółu rodzin). Jednocześnie wzrosła liczba małżeństw bez dzieci, które w 2021 r. stanowiły 30,3% ogółu rodzin, dekadę wcześniej było ich 23,8%. Warto podkreślić, iż obserwowane w okresie międzypisowym zmiany w strukturze rodzin mogą wynikać m.in. z malejącej liczby zawieranych małżeństw na korzyść pozostawania w związkach niesformalizowanych oraz rosnącej dość dynamicznie w okresie międzypisowym liczby rozwodów. W 2021 r. – podobnie jak w 2011 r., niemal co czwarta rodzina była tworzona przez samotnego rodzica z dziećmi, co jest najwyższym wynikiem w kraju.
- Na terenie województwa w 2022 r. świadczeniami z pomocy społecznej realizowanymi przez ośrodki pomocy społecznej, centra usług społecznych i powiatowe centra pomocy rodzinie objęto 42 130 rodzin (o 6,7% mniej niż w 2021 r.), a w tych rodzinach 89 182 osoby (o 6,6% mniej niż w 2021 r.). Przyczyny spadku liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej to przede wszystkim: zmniejszająca się liczba mieszkańców

województwa, niski poziom urodzeń, zwiększająca się liczb zgonów, trwałe spadki liczby istniejących małżeństw, a w konsekwencji zmniejszający się potencjał reprodukcyjny i opiekuńczo – pielęgnacyjny, starzenie się mieszkańców województwa, przechodzenie osób w wieku emerytalnym z zasiłków na emerytury, co powoduje wyjście tych osób z systemu pomocy społecznej, a przejście na świadczenia wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, niskie kryteria dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej oraz dla osoby w rodzinie, które umożliwiają korzystanie z pomocy społecznej.

- W 2022 r. spośród rodzin objętych pomocą społeczną 55% stanowiły rodziny jednoosobowe, 15% - dwuosobowe, 10% - trzyosobowe, 9% - czteroosobowe, 6% - pięcioosobowe, 4% - sześcioosobowe i więcej.
- Liczba rodzin zastępczych spada. Na koniec 2022 r. w całym województwie było ich 1698 (o 55 rodzin mniej w stosunku do 2021 r.).
- W 2022 r. przeszkolono tylko 15 kandydatów na zawodowe rodziny zastępcze i ani jednego kandydata na prowadzącego rodzinny dom dziecka.
- Na dzień 31 grudnia 2022 r. w pieczy zastępczej przebywało 3655 dzieci, z tego nieco ponad 76% umieszczonych było w pieczy rodzinnej (w 2021 r. - 75%).

Realizacja celów strategii

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna znajduje się w kręgu zainteresowania wielu podmiotów publicznych, dlatego działania na jej rzecz są jednym z kluczowych obszarów polityki społecznej. Założenia i cele zawarte w strategii polityki społecznej w odniesieniu do rodziny są wdrażane i monitorowane dzięki obowiązującym programom wojewódzkim, za których opracowanie odpowiada Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

Realizacji celu strategicznego przysługują założenia nowego programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021 - 2027, którego istotą będzie wykorzystanie przez województwo kwoty 164 304 572 euro, w perspektywie lat 2021-2027, na aktywną integrację, wsparcie ekonomii społecznej, działania integrujące obywateli państw trzecich, w tym migrantów, usługi społeczne dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, usługi na rzecz rodzin i osób w kryzysie bezdomności, wsparcie systemu pieczy zastępczej, opiekę długoterminową.

Fundusze unijne stanowią kluczowe źródło dofinansowania, dzięki któremu jednostki samorządowe mogą zrealizować szereg działań na rzecz rodzin, pozyskując środki na własne projekty, a także włączając się w przedsięwzięcia innych podmiotów. Celem projektów jest zwiększenie dostępności usług społecznych poprzez zindywidualizowane podejście do problemów rodziny, na podstawie przeprowadzonej diagnozy i sporządzonego planu pracy z rodziną, monitorowanego na bieżąco przez zaangażowanych specjalistów.

W ramach działań projektowych prowadzona jest praca z rodziną ze wsparciem asystenta/konsultanta rodziny oraz pracownika socjalnego. Ponadto istnieje możliwość korzystania ze specjalistycznego wsparcia: psychologa, pedagoga, terapeuty, prawnika czy mediatora. Istotnym elementem projektów jest integracja społeczna realizowana poprzez: warsztaty dla rodziców, wyjazdy rodzinne, animację w środowisku lokalnym. W efekcie realizowanych działań uczestnicy zwiększają umiejętności opiekuńczo-wychowawcze, umiejętności wspólnego spędzania czasu wolnego w rodzinie oraz nabywają wiedzę

Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 w zakresie Osi priorytetowej 11 Włączenie społeczne

Liczba realizowanych projektów	Kwota przekazanych środków	Liczba osób objętych projektami
2021 r. - 432	2021 r. - 96 252 424,83 zł	2021 r. - 9616
2022 r. - 269	2022 r. - 77 106 164,99 zł	2022 r. - 7437

i motywację do zmiany sytuacji w rodzinie. Pomimo pandemii aktywność projektowa na poziomie gmin i powiatów w latach 2021-2022 była wysoka.

Osiągnięciu celu operacyjnego 1.1: **Rozwój form wspierania rodzin, w tym z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi**, w sposób szczególny sprzyjała realizacja „Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022”.

Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022

W ramach wyżej wymienionego celu operacyjnego, w latach 2021-2022, realizowano m.in. działania tj.:

1. Upowszechnianie innowacyjnych, skutecznych form wsparcia rodziny, do których należy ogólnopolski program „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”. Jego głównym celem jest rozwój kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów, do których należą m.in. umiejętności komunikacyjne, budowanie relacji, rozwiązywanie konfliktów.

Program "Szkoła dla rodziców"

46 certyfikowanych realizatorów w województwie

w 2021 r. zajęcia organizowane były na terenie ok. 22% gmin

25 gmin i 4 powiaty zadeklarowały przeszkolenie w sumie 362 osób

2. Realizacja szkoleń, konferencji oraz włączanie się do działań projektowych realizowanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego przez podmioty z innych województw, mające na celu upowszechnianie innowacyjnych metod pracy z rodziną, kierowanych m.in. do pracowników socjalnych, asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz kadry placówek opiekuńczo-wychowawczych. Od 2019 r. na terenie województwa realizowany jest projekt pn. „Partnerstwo dla rodziny”, którego liderem jest Województwo Wielkopolskie. Celem projektu jest objęcie wsparciem pracowników/osób i przedstawicieli instytucji oraz służb zaangażowanych w realizację zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Projekt zakłada uczestnictwo 456 osób. Szkolenia realizowane były m.in. w zakresie budowania lokalnego systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz pozyskiwania środków na ten cel, a także wzmacniania kompetencji osób bezpośrednio pracujących z dziećmi i rodzinami. Zadania na rzecz województwa realizował partner projektu – Województwo Pomorskie. W 2021 r. dla województwa warmińsko-mazurskiego zorganizowano 10 szkoleń on-line dla 250 osób.

3. Realizacja różnorodnych form wsparcia indywidualnego i rodzinnego, w tym usług asystenta rodziny, specjalistycznego poradnictwa.

liczba asystentów rodziny

2021 r. - 181

2022 r. - 172

liczba rodzin objęta pracą asystenta rodziny

2021 r. - 2103

2022 r. - 2103

jednostki specjalistycznego poradnictwa

2021 r. - 2044 osoby korzystające

2022 r. - 1782 osoby korzystające

4. Zapewnienie działalności podmiotów na rzecz dziecka i rodziny, w szczególności placówek wsparcia dziennego, tj.:

Ośrodki wsparcia dziennego pobytu

2021 r. - 4
115 miejsc

2022 r. - 4
115 miejsc

Świetlice środowiskowe

2021 r. - 50
1115 miejsc

2022 r. - 48
1000 miejsc

Świetlice terapeutyczne i socjoterapeutyczne

2021 r. - 14
335 miejsc

2022 r. - 14
338 miejsc

Ogniska wychowawcze

2021 r. - 5
140 miejsc

2022 r. - 4
125 miejsc

Praca podwórkowa realizowana przez wychowawcę

2021 r. - 4

2022 r. - 5

5. Realizacja akcji, kampanii informacyjnych i inicjatyw na rzecz rodziny, m.in. w ramach obchodów Dni Rodziny - w 2021 r. w 63 gminach, a w 2022 r. w 71 gminach realizowane były ww. działania.

W ramach celu operacyjnego 1.2: Zapewnienie osobom i rodzinom, w tym z kręgu ryzyka socjalnego, dostępu do wysokiej jakości usług społecznych, w latach 2021-2022, realizowane były m.in. następujące działania:

1. Wspierano rodziny z osobami wymagającymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, m.in. poprzez rozwój usługi opieki wytchnieniowej, która jest realizowana przez gminy, głównie we współpracy z organizacjami pozarządowymi. MRiPS w latach 2021-2022 realizowało program „Opieka wytchnieniowa”, z którego w województwie warmińsko-mazurskim skorzystało 58 gmin, obejmując opieką 697 osób (kwota dofinansowania 3 637 018 zł).

2. Zwiększono integrację społeczno-ekonomiczną osób i rodzin, w tym osób doświadczających trudności w przystosowaniu się po długotrwałym pobycie w zakładzie karnym, osób bezdomnych oraz migrantów, m.in. poprzez działalność centrów i klubów integracji społecznej.

centra integracji społecznej	kluby integracji społecznej
2021 r. - 10	2021 r. - 47
2022 r. - 10	2022 r. - 45

3. Rozwijano mieszkalnictwo chronione oraz inne formy schronienia w sytuacjach kryzysowych, tj.:

Mieszkania chronione	Placówki świadczące usługi w zakresie interwencji kryzysowej	Domy dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiety w Ciężcy	Schroniska	Ogrzewalnie	Noclegownie
2021 r. - 90 266 miejsc	2021 r. - 16 ponad 91 miejsc	2021 r. - 4+1 filia 90 miejsc	2021 r. - 10+1 z usł. op. 570 miejsc	2021 r. - 4 34 miejsca	2021 r. - 6 145 miejsc
2022 r. - 33 treningowe 106 miejsc 59 wspieranych 172 miejsca	2022 r. - 15 ponad 88 miejsc	2022 r. - 5+1 filia 100 miejsc	2022 r. - 11+1 z usł. op. 582 miejsca	2022 r. - 4 42 miejsca	2022 r. - 6 134 miejsca

4. Realizowano pracę socjalną, poradnictwo i usługi środowiskowe na rzecz rodzin i osób, w tym z kręgu ryzyka socjalnego.

poradnictwo specjalistyczne	praca socjalna	interwencja kryzysowa
2021 r. - 4890 rodzin 10 908 osób w rodzinach	2021 r. - 47 462 rodziny 101 661 osób w rodzinach	2021 r. - 440 rodzin 1272 osoby w rodzinach
2022 r. - 6205 rodzin 13 559 osób w rodzinach	2022 r. - 46 421 rodziny 96 796 osób w rodzinach	2022 r. - 534 rodziny 1642 osoby w rodzinach

Dane statystyczne za 2021 r., m.in. spadająca liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego czy uczęszczających do placówek wsparcia dziennego wskazują, że wprowadzone w związku z pandemią COVID-19 obostrzenia, w tym konieczność przestrzegania dystansu społecznego, znacząco pogorszyły dostępność wielu form wsparcia dla rodzin. Prawdopodobną konsekwencją tej sytuacji może być pogłębienie się głównych problemów społecznych w kolejnych latach, na co wskazuje znaczący wzrost liczby osób objętych interwencją kryzysową w 2022 r. W związku z tym szczególnie pożądane w najbliższych latach będą działania ukierunkowane na zwiększanie dostępności i jakości poradnictwa specjalistycznego dla rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

Między innymi na tę kwestię zwraca uwagę opracowany przez samorząd województwa „Warmińsko-Mazurski Program Polityki Prorodzinnej na lata 2022-2026”. Jest to dokument ukierunkowany na tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu i rozwojowi rodzin m.in. poprzez rozwój infrastruktury i usług przyjaznych rodzinie. Ponadto, dokument

Warmińsko-Mazurski Program Polityki Prorodzinnej na lata 2022-2026

zakłada współpracę samorządów, administracji centralnej, a także ośrodków kultury, nauki, zdrowia, biznesu oraz społeczeństwa obywatelskiego na rzecz spójnej polityki prorodzinnej w regionie.

W ramach celu operacyjnego 1.3: Tworzenie warunków do rozwoju pieczy zastępczej i adopcji, realizowany jest projekt strategiczny, którego opracowania w 2022 r. podjął się Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. W 2022 r. ROPS w Olsztynie przeprowadził badanie ankietowe wśród osób zawodowo związanych ze wsparciem rodziny i systemem pieczy zastępczej. Jego wyniki umożliwiły zidentyfikowanie trudności i potrzeb pieczy zastępczej, a następnie opracowanie adekwatnych do nich założeń projektowych. Głównym celem projektu jest wsparcie systemu pieczy zastępczej w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2023-2027 r. Jego wartość to 80 000 000 zł. Beneficjentami projektu będą wszystkie powiaty i miasta na prawach powiatu w województwie, natomiast jednostkami realizującymi będą PCPR-y oraz MOPS i ECUS. Podstawę działań projektowych stanowi idea deinstytucjonalizacji, która w przypadku pieczy zastępczej oznacza rozwijanie jej rodzinnych form. W ramach projektu wsparcie skierowane będzie do: dzieci umieszczonych w pieczy (instytucjonalnej i rodzinnej), opiekunów i kandydatów na opiekunów oraz kadry jednostek organizacyjnych systemu pieczy zastępczej. Ponad 60% środków przeznaczonych na realizację projektu będzie pochodzić z zasobów EFS+, co pozwoli na zapewnienie uczestnikom projektu wsparcia specjalistycznego, m.in. diagnoz i konsultacji lekarskich, psychologicznych, a także terapii i treningów umiejętności społecznych, organizacji grup wsparcia, wyjazdów edukacyjnych i wypoczynkowych oraz szkoleń i doradztwa. Ważnym elementem projektu będzie również wsparcie usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej oraz promocja rodzicielstwa zastępczego. Pozostała część środków dostępnych w ramach projektu strategicznego, pochodząca z zasobów EFRR (30 000 000 zł) pozwoli na budowę, dostosowanie, modernizację oraz adaptację pomieszczeń na potrzeby mieszkań treningowych, rodzinnych domów dziecka.

Proces deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej będzie dodatkowo wspierany w ramach projektu koordynacyjnego ROPS finansowanego w programie Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027. Projekt obejmie wsparciem w formie szkoleń/asysty w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych, w tym pieczy zastępczej przedstawicieli kadr JST oraz innych podmiotów świadczących usługi w ww. zakresie i działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Wsparcie w zakresie pieczy zastępczej obejmie co najmniej 70% przedstawicieli JST szczebla powiatowego. Kolejnym obszarem, który obejmą działania projektowe będzie wsparcie w formie szkoleń/asysty w zakresie wspomagania więzi rodzinnych Przedstawicieli kadr, co najmniej 50% JST działających na obszarze województwa. Spowoduje to intensyfikację działań w obszarze profilaktyki więzi rodzinnych, co wynika z dokumentu strategicznego Strategia Demograficzna 2040. Całkowita alokacja środków dla województwa warmińsko-mazurskiego w ramach projektu koordynacyjnego w perspektywie lat 2023-2028 wyniesie 18 287 936,90 zł. Istotną część tych środków zostanie przeznaczona na realizację ww. działań.

Realizatorzy działań

- Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej,
- jednostki organizacyjne systemu pieczy zastępczej,
- Warmińsko- Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie z filiami w Ełku i Elblągu,

Działania podejmowane przez Samorząd Województwa, w tym ROPS

Od 1999 r. samorząd województwa za pośrednictwem Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, organizuje Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny mające na celu promowanie wartości rodzinnych. Jest to element realizacji polityki prorodzinnej, wspierający zacieśnianie więzi rodzinnych i integrację społeczności lokalnych.

W 2021 r. obchody XXIII Dni Rodziny, rozpoczęły się 14 maja i trwały do 11 czerwca a ich podsumowanie miało miejsce 22 października. Z uwagi na trwający w dalszym ciągu okres pandemii, znaczna większość wydarzeń z nimi związanych odbyła się w formie zdalnej. Towarzystwo im hasło: „Młodość-miłość-małżeństwo-rodzina”, które było motywem przewodnim organizowanych w całym województwie wydarzeń. W 2022 r. realizacja przedsięwzięcia powróciła do swojej pierwotnej formuły, którą stanowią spotkania bezpośrednie i wydarzenia stacjonarne. Ze względu na zbrojną napaść Rosji na Ukrainę i napływ dużej liczby uchodźców wojennych do Polski, także do naszego regionu, obchody XXIV Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny miały szczególny charakter. Zainaugurowała je dwujęzyczna konferencja, która odbyła się 13 maja 2022 r. w Kuźni Społecznej w Olsztynie z udziałem społeczności ukraińskiej, w trakcie której zapewniano o solidarności z narodem ukraińskim oraz dalszym wsparciu dla przybywających do naszego regionu rodzin. Zgodnie z hasłem XXIV Dni Rodziny, które brzmiało „Rodzina z wartościami to silna rodzina” mówiono o wspólnocie wartości, która łączy i jednoczy oba narody. Zachęcano także do przygotowywania lokalnych wydarzeń z udziałem rodzin ukraińskich, co ułatwia wzajemne poznanie i integrację międzykulturową. Zakończenie Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny odbyło się 10 czerwca 2022 r. w Gminie Srokowo.

Inną, ważną inicjatywą podejmowaną od kilku lat przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej jest Konferencja z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, której celem jest promowanie idei rodzicielstwa zastępczego. Ze względu na pandemię jej VI edycja odbyła się 28 maja 2021 r. w formule on-line. Uczestnikami wydarzenia byli dyrektorzy i pracownicy PCPR/MOPS/CUS województwa warmińsko-mazurskiego, a także rodzice zastępczy, którym przyznano okolicznościowe statuetki „Diament Dobroci i Serca”, za pełną zaangażowania i poświęcenia opiekę nad dziećmi. W 2022 r. Konferencja odbyła się już w formie stacjonarnej 24 maja w Auli Widowiskowej im. Anny Wasilewskiej w Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie. Założeniem konferencji było wzmocnienie roli pieczy zastępczej wśród instytucji pracujących na rzecz dziecka i rodziny, dlatego w jej trakcie zaprezentowano elementy kampanii promocyjnej przygotowanej przez PCPR w Olsztynie pod nazwą „Rodzina Zastępcza – profesja z misją”. Zwieńczeniem uroczystości było nagrodzenie rodzin zastępczych z całego województwa statuetkami „Diament Dobroci i Serca”.

W związku z koniecznością opracowania nowego „Warmińsko-Mazurskiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2023 – 2027” Uchwałą Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 9 sierpnia 2022 r. powołano 32-osobowy Zespół

Roboczy do spraw opracowania ww. Programu, w którego skład weszli przedstawiciele Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, jednostek samorządu terytorialnego, administracji rządowej, wymiaru sprawiedliwości, systemu edukacji i opieki zdrowotnej, policji, organizacji pozarządowych, systemu pieczy zastępczej. W trakcie 4 bezpośrednich spotkań Zespół wypracował rozwiązania, mające na celu skuteczne wsparcie rodziny oraz rozwój systemu pieczy zastępczej w województwie warmińsko-mazurskim w ciągu kolejnych 5 lat.

W marcu 2022 r. z inicjatywy ROPS w siedzibie Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie, odbyło się spotkanie dyrektorów powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie i Elbląskiego Centrum Usług

Warmińsko-Mazurskiego Program
Wspierania Rodziny i Systemu
Pieczy Zastępczej na lata 2023 –
2027

Społecznych. Jego głównym celem było omówienie merytorycznych aspektów współpracy w celu sprawnego przeprowadzenia procesu kwalifikacji dzieci do przysposobienia. Taka formuła wymiany doświadczeń i opinii przez wszystkich uczestników została oceniona pozytywnie, dlatego Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej uznaje ją za dobrą praktykę, która będzie kontynuowana również w kolejnych latach.

Idea zacieśniania współpracy pomiędzy jednostkami funkcjonującymi w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej przyświecała również uczestnikom 2-dniowego szkolenia, którego organizatorem był ROPS w Olsztynie. W dniach 15-16.09.2022 r. w Natural Hotel Eco&Conference Warlity Wielkie odbyło się szkolenie dla kadry kierowniczej centrów usług społecznych, ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie województwa warmińsko-mazurskiego, w którym uczestniczyły 92 osoby. Podczas szkolenia przedstawione zostały zagadnienia związane z adopcją i wyzwaniem rodzin adopcyjnych. Omówiono także tymczasowość pieczy zastępczej oraz kryzys systemu wspierania rodziny, skutkujący odebraniem dziecka.

Każdego roku szereg działań, służących realizacji celów zawartych w strategii podejmuje także, prowadzony przez samorząd województwa, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny, który poza realizacją procedur adopcyjnych upowszechnia ideę adopcji.

W 2021 r. w ramach współpracy z UWM w Olsztynie Ośrodek gościł studentów III roku pedagogiki specjalnej. Dyrektorka Ośrodka zapoznała słuchaczy z ideą rodzicielstwa adopcyjnego i procesem przygotowania kandydatów na rodziców adopcyjnych. Praktyka spotkań edukacyjnych dla studentów była kontynuowana w 2022 r.

W listopadzie 2022 r. w Hotelu Warmińskim w Olsztynie, W-MOA zorganizował Konferencję z Okazji Jubileuszu 10-lecia W-MOA pt. „Adopcja z bliska”, w której uczestniczyli przedstawiciele Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Marszałkowskiego, Sądów Rejonowych - Wydz. Rodzinnego i Nieletnich, przedstawiciele placówek opiekuńczo – wychowawczych, PCPR, MOPS.

Dodatkowymi działaniami prowadzonymi przez W-MOA, zarówno w 2021, jak i 2022 r. w celu promocji adopcji były: organizacja Dni Otwartych w siedzibie środka w Olsztynie oraz jego filiiach w Elku i Elblągu, wywiady radiowe i prasowe, warsztaty i konkursy dla rodzin adopcyjnych. Podczas wszystkich działań inicjowanych przez W-MOA zarówno dla osób dorosłych, jak i dzieci, rozpowszechniane były materiały i gadżety promocyjne. Wszelkie działania Ośrodka na rzecz rodzicielstwa adopcyjnego są na bieżąco relacjonowane na stronie internetowej oraz facebooku W-MOA.

Pozytywne i negatywne tendencje

POZYTYWY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrasta świadomość nowych potrzeb i możliwości w obszarze pomocy społecznej wśród kadry jednostek pomocowych, która skutkuje większą otwartością i gotowością na wprowadzanie zmian systemowych, takich jak tworzenie centrów usług społecznych. 2. Potrzeba wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w coraz większym stopniu skupia uwagę zarówno administracji centralnej, jak również samorządowej, co sprzyja wprowadzaniu nowych rozwiązań prawnych, a także wspólnemu działaniu na rzecz rodziny.
NEGATYWY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Za sprawą pandemii COVID-19 notuje się rosnące potrzeby mieszkańców województwa w zakresie wsparcia psychologicznego, natomiast dostępność poradnictwa specjalistycznego, szczególnie w dziedzinie psychiatrii dziecięcej jest dalece niewystarczająca. 2. Sytuacja materialna rodzin coraz rzadziej jest przyczyną korzystania z pomocy społecznej, co powoduje, że część rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych pozostaje poza systemem wsparcia.

Rekomendacje

1. Ścisła i bardziej efektywna kooperacja środowisk zawodowych zajmujących się obszarem wspierania rodziny, pieczy zastępczej oraz adopcji. Rozwijanie możliwości współpracy, tworzenie przestrzeni do wymiany doświadczeń i opinii, upowszechnianie dobrych praktyk. Koordynująca rola Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w tym zakresie.
2. Wzmacnianie kompetencji i doskonalenie zawodowe kadr jednostek pomocy społecznej, a także pracowników systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej. Realizacja ich potrzeb szkoleniowych, uwzględniająca aktualne potrzeby i wyzwania wynikające ze zmian demograficznych, społecznych i kulturowych.

Dobra praktyka

Nazwa/rodzaj praktyki	„Rodzina to siła 2 - program wsparcia w gminie Ruciane Nida“
Realizator/współrealizator	Bank Żywności w Olsztynie
Okres realizacji (od-do)	01.10.2022 r. – 30.06.2023 r.
Do kogo jest skierowana?	Projekt skierowany do 14 rodzin (54 osób) w trudnej sytuacji życiowej, zagrożonych ryzykiem ubóstwa i/lub wykluczenia społecznego, w tym osób bezrobotnych (50% rodzin objętych wsparciem stanowią rodziny wielodzietne)
Syntetyczny opis praktyki	Celem projektu było zwiększenie dostępności usług społecznych dla osób biorących w nim udział. Wsparcie w projekcie realizowane było w ramach trzech zadań. Pierwsze z nich „Personalizowana diagnoza rodzin“ obejmowało wsparcie psychologa, pedagoga oraz coacha społecznego, drugie „Indywidualna aktywizacja społeczna“ zawierało poradnictwo specjalistyczne związane ze skutkami COVID-19, mentoring społeczny, coaching rodzicielski, trening kreowania wizerunku w sieci, trening kompetencji cyfrowych. W ramach zadania 3 - „Grupowa aktywizacja społeczna“ zaplanowano zajęcia psycho-edukacyjne, zajęcia w terenie bez telefonu, warsztaty rękodzielnicze, warsztaty metodą miniprojektową, warsztaty "zero waste", grupy wsparcia dla rodzin, trening uważności i redukcji napięcia - zajęcia relaksacyjne, zajęcia wzmacniające więzy rodzinne: eventy (pikniki rodzinne).
Przybliżona liczba osób uczestniczących	Liczba osób objęta wsparciem: 54
Obszar realizacji	Gmina Ruciane – Nida
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020
Nazwa/rodzaj praktyki	Spotkania warsztatowe
Realizator/współrealizator	Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, pracownicy socjalni Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszychach
Okres realizacji (od-do)	Od 2019 r. do chwili obecnej
Do kogo jest skierowana?	Spotkania warsztatowe skierowane do rodziców zastępczych oraz wychowanków pieczy zastępczej.
Syntetyczny opis praktyki	Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej wspólnie z pracownikami socjalnymi Centrum aktywnie zachęcają dzieci do współpracy, nawiązywania relacji, realizowania pasji, zainteresowań. Od 2019 r. systematycznie organizują różnorodne spotkania warsztatowe, integracyjne. Tematyka warsztatów dostosowana jest do potrzeb i zainteresowań dzieci. W okresie od 2019 r. do chwili obecnej warsztaty oprócz okresu pandemii COVID-19 odbywają się systematycznie i dotyczą różnorodnej tematyki, m.in. spotkania warsztatowe: - „W krainie grafobajek, czyli jak usprawnić grafomotorykę u dziecka w wieku przedszkolnym”, - „Mów dziecku, że jest dobre, że może, że potrafi” warsztaty usprawniające czytanie i pisanie bajek; - „Warsztaty usprawniające trudności edukacyjne z zakresu matematyki); - „Každy przyzna rację, że najlepsze są wakacje”;

	<ul style="list-style-type: none"> - „W poszukiwaniu zimy” zajęcia praktyczno-edukacyjne; - „Bunt nastolatka- jak sobie z nim radzić”; - „Warsztaty jesienne- kreatywnie i aktywnie”; - „Trening umiejętności społecznych”; - „Warsztaty Wielkanocne”; - „Warsztaty Bożonarodzeniowe” ; - „Warsztaty z Makramy”. <p>Oprócz spotkań warsztatowych w/w pracownicy prowadzą tematyczne grupy wsparcia dla rodziców zastępczych.</p>
Przybliżona liczba osób uczestniczących	Łącznie w warsztatach wzięło udział 237 osób - dzieci przebywających w pieczy zastępczej
Obszar realizacji	Powiat Bartoszycki
Źródło finansowania	Środki własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszczach

Wskaźniki

Nr w Strategii	WSKAŹNIK POMIARU	ŹRÓDŁO	Wartość za 2020 r. (bazowa)	Wartość za 2021 r.	Wartość za 2022 r.	Prognoza – 2030 r.	
1	Odsetek rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz potrzeby ochrony macierzyństwa w liczbie osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej	OZPS	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych				spadek
			21,9% osób 13,8% rodzin	21,3% osób 12,7% rodzin	21,0% osób 12,5% rodzin		
			potrzeba ochrony macierzyństwa				spadek
26,0% osób 12,0% rodzin	25,7% osób 11,4% rodzin	25,4% osób 11,2% rodzin					
2	Liczba rodzin wspierających	OZPS	0	0	0	wzrost	
3	Odsetek osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego w liczbie mieszkańców województwa	OZPS	0,8%	0,8%	1,0%	wzrost	
4	Liczba osób korzystających z placówek wsparcia dziennego dla dzieci oraz rodzin z dziećmi	Sprawozdanie UW	1164	977	1648	wzrost	
5	Liczba osób objętych interwencją kryzysową	MRiPS-03-R	769	1272	1642	spadek	
6	Odsetek rodzin objętych pracą asystentów rodziny w liczbie rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	GMINY	29,5%	36,6%	39,9%	wzrost	
7	Odsetek osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa, bezdomności, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego w liczbie osób i rodzin objętych pomocą społeczną	OZPS	Ubóstwo				spadek
			50,6% osób 51,6% rodzin	50,4% osób 51,6% rodzin	48,9% osób 50,1% rodzin		
			Bezdomność				spadek
			1,5% osób 3,1% rodzin	1,7% osób 3,5% rodzin	1,7% osób 3,6% rodzin		
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego				spadek			
0,9% osób 1,6% rodzin	0,9% osób 1,5% rodzin	1,0% osób 1,5% rodzin					
8	Odsetek osób objętych indywidualnymi programami wychodzenia z bezdomności w liczbie osób bezdomnych	ROPS	4,4%	3,2%	0,9%	wzrost	

Raport z monitoringu wdrażania w latach 2021-2022
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030

9	Liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne	OZPS	3350	2841	2724	spadek
10	Odsetek gmin z dostępem do transportu publicznego	GMINY	53,1%*	59,4%*	65,6%*	wzrost
11	Odsetek gospodarstw posiadających dostęp do Internetu szerokopasmowego	GUS	89,6%	90,2%	92,2%	wzrost
12	Odsetek dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w liczbie ogółu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań (...)	77,5%**	75,0%**	76,3%**	wzrost
13	Liczba rodzin zastępczych	ROPS	1736	1753	1698	wzrost
14	Liczba dzieci do 18 r. ż. powracających z pieczy zastępczej do rodziny	ROPS	96	107	90	wzrost
15	Liczba przeszkolonych kandydatów na rodziców adopcyjnych	ROPS	38 (dane za 2019 r.)	42	25	wzrost
16	Liczba dzieci przysposobionych	Sprawozdanie z działalności W-MOA w 2021 i 2022 r.	63	83	89	wzrost
17	Liczba rodzin zastępczych/rodzinnych domów dziecka, z którymi pracowali koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej	Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań (...)	1365**	1322**	1308**	wzrost
18	Liczba mieszkań chronionych treningowych dla usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej oraz liczba osób z nich korzystających	ROPS	22 mieszkania 52 osoby	30 mieszkań 62 osoby	32 mieszkania 57 osób	wzrost

*na podstawie ankiety skierowanej do urzędów miast/gmin; N=96

** źródło: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań (...) za okres 01.07.2021 r.-31.12.2021 oraz 01.07.2022 r.- 31.12.2022 r.

Obszar II – Seniorzy

Cel strategiczny 2: Wzrost jakości życia osób starszych

Cel operacyjny 2.1: Zapewnienie osobom starszym dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych.

Cel operacyjny 2.2: Tworzenie warunków do wszechstronnej aktywności osób starszych.

Prognoza zmian:

- poprawa dostępu osób starszych do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych
- wydłużanie okresu życia w pełnej sprawności, umożliwiające dłuższą pracę zawodową oraz rozwój osobisty
- zwiększenie bezpieczeństwa osób starszych
- zwiększenie liczby osób starszych posługujących się nowymi technologiami w codziennym życiu
- rozwój wolontariatu między- i wewnątrzpokoleniowego na rzecz osób starszych, a także innych form samopomocy i wsparcia
- zwiększenie zaangażowania osób starszych w sprawy lokalne

Dane statystyczne

- W 2022 r. co czwarty mieszkaniec regionu był w wieku senioralnym.
- Według prognoz do 2050 r. liczba zgonów przewyższać będzie liczbę urodzeń. Oznacza to, że populacja województwa będzie malała i nie dojdzie do zastępowalności pokoleń. Proces ten jest charakterystyczny dla województwa od lat.
- Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2022 r. w poszczególnych powiatach województwa wyniósł między 65 a 73 osób, co oznacza, że na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają od 65 do 73 osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym). Według prognoz w 2050 r. będzie wynosił od 71 do 89 osób.
- Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2050 r. największy przyrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców, w porównaniu do 2022 r., dotyczyć będzie powiatów: braniewskiego - 12,0 p.p., nidzickiego – 10,2 p.p., bartoszyckiego – 9,9 p.p., kętrzyńskiego oraz mrągowskiego – odpowiednio po 9,1 p.p.
- W latach 2010-2022 odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w województwie wzrósł o 7,9 p.p. (z 14,7% do 22,5%). Jednocześnie zmniejszył się odsetek osób w wieku produkcyjnym o 6,3 p.p. (z 65,4% do 59,1%) oraz w wieku przedprodukcyjnym o 1,7 p.p. (z 20,0% do 18,3%). Według szacunków do 2050 r. odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wzrośnie do 29,4% (o 6,9 p.p.), z kolei w wieku produkcyjnym zmniejszy się do 56% (o 3,1 p.p.), a w wieku przedprodukcyjnym do 14,5% (o 3,8 p.p.).
- W 2022 r., wśród mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego, w grupie wiekowej powyżej 60 r.ż. przeważały kobiety – co wskazuje na tzw. zjawisko „feminizacji starości”. Zjawisko to będzie się nasilać i w 2050 r. w grupie osób w wieku 60+ kobiety stanowią będą 54,8%.
- W województwie można dostrzec proces tzw. podwójnego demograficznego starzenia się, tj. wzrost, wśród osób starszych, udziału osób w wieku 80+. W 2022 r., w grupie osób w wieku poprodukcyjnym, osoby w wieku 80+ stanowiły 16,9%. Do 2050 r. prognozowany jest wzrost udziału tej grupy do 36,2%.

Realizacja celów strategii

Zarówno w 2021 r., jak i w 2022 r. podejmowane były działania mające na celu wzrost jakości życia seniorów na Warmii i Mazurach.

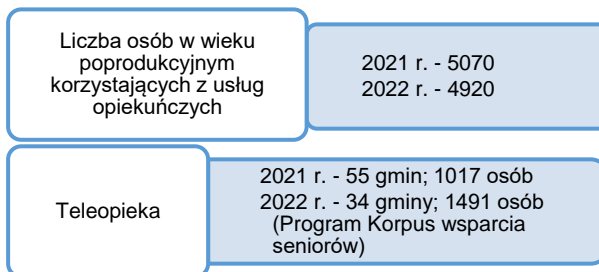
Na gruncie regionalnym, Uchwałą Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 marca 2021 roku, przyjęto program „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027”. Program jest dokumentem strategicznym, wyznaczającym kierunki działań niezbędne do podjęcia przez wszystkie podmioty z obszaru polityki społecznej.

„Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027”

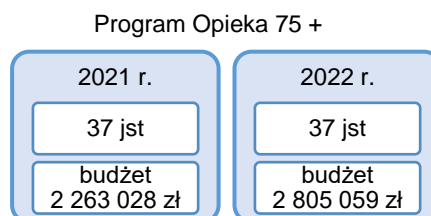
W ramach celu operacyjnego 2.1 Strategii: Zapewnienie osobom starszym dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych, w latach 2021-2022, podejmowano następujące działania:

1. Wspierano i promowano rozwój wysokiej jakości nowoczesnych i zindywidualizowanych usług na rzecz osób starszych świadczonych w środowisku lokalnym, w tym:

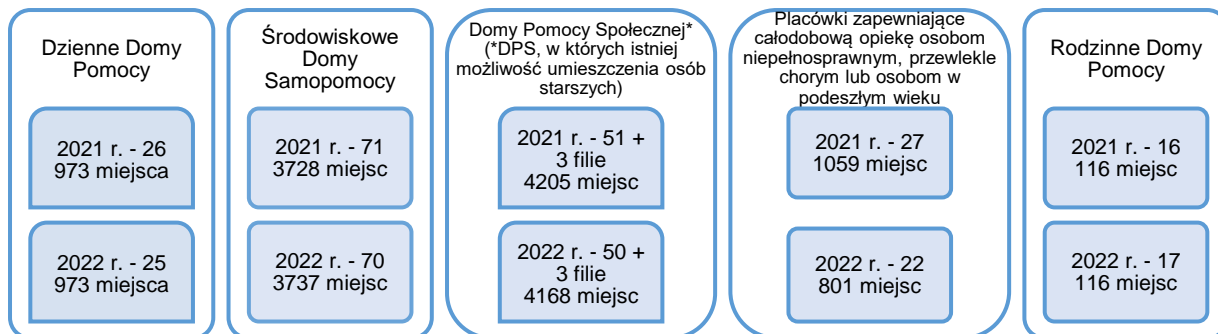
- stopniowo wdrażano innowacyjne usługi społeczne (m.in. usługi teleopiekuńcze); w regionie realizacja teleopieki została zapoczątkowana w Giżycku, a od 2018 r. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego rozpoczął realizację teleopieki w województwie. W 2022 r. MRiPS uruchomiło program pn. „Korpus wsparcia seniorów”, którego celem jest pomoc finansowa gminom w realizacji wsparcia na rzecz seniorów w wieku 65 lat i więcej, w tym usług opiekuńczych poprzez dostęp do tzw. „opieki na odległość”.

- realizowano program ministerialny Opieka 75+, który zakłada wsparcie finansowe w wypełnianiu zadań własnych JST o charakterze obowiązkowym, umożliwiając rozszerzenie oferty usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej (nadal podstawową formą wsparcia są usługi wynikające z ustawy o pomocy społecznej, tj.: usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze).

2. Zapewniono działanie dziennych placówek wsparcia oraz całodobowej infrastruktury zgodnie z zasadami deinstytucjonalizacji, tj.:

- realizowano ministerialny Program Wieloletni „Senior+” na lata 2021-2025, którego celem jest rozbudowa infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w placówkach „Senior +” poprzez dofinansowanie działań na rzecz rozwoju sieci Dziennych Domów „Senior +” i Klubów „Senior +”.

Program Wieloletni „Senior+” na lata 2021-2025

2021 r.	2022 r.
utworzono 5 Klubów (109 miejsc)	utworzono 1 Dzienny Dom (70 miejsc) oraz 1 Klub (15 miejsc)
dofinansowano funkcjonowanie 8 Dziennych Domów oraz 8 Klubów (422 miejsca)	dofinansowano funkcjonowanie 9 Dziennych Domów (268 miejsc) oraz 11 Klubów (246 miejsc)
łącznie kwota wsparcia - 1 944 306 zł	łącznie kwota wsparcia - 1 884 967 zł

- Zwiększono dostępność usług mieszkalnictwa, w tym chronionego – w 2022 r. funkcjonowały łącznie 92 mieszkania chronione (treningowe i wspierane) - o 2 więcej niż w 2021 r., w których było 278 miejsc (o 12 więcej niż w 2021 r.)
- Wspierano osoby i rodziny sprawujące opiekę nad osobami starszymi, m.in. poprzez rozwój usługi opieki wytchnieniowej, która jest realizowana przez gminy, głównie we współpracy z organizacjami pozarządowymi. MRiPS w latach 2021-2022 realizowało program „Opieka wytchnieniowa”, z którego w województwie warmińsko-mazurskim skorzystało 58 gmin, obejmując opieką 697 osób (kwota dofinansowania 3 637 018 zł).
- Zwiększono dostęp do opieki geriatrycznej, m.in. poprzez kształcenie kadry:
  - na Wydziale Lekarskim UWM (studia stacjonarne) na IV roku studiów realizowano obligatoryjne zajęcia z przedmiotu „Geriatryka” – 30 godzin zajęć. Ponadto przy współpracy z FOSa oraz Warmińsko-Mazurskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku w Olsztynie w trybie fakultatywnym prowadzono zajęcia „Geriatryka w praktyce”. W roku akademickim 2021/2022 oraz 2022/2023 przedmiot fakultatywny realizowało 144 studentów.
  - w ramach kształcenia podyplomowego prowadzonego przez Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego odbywa się kształcenie lekarzy specjalistów geriatry; obecnie, na trzy wolne miejsca, w trakcie kształcenia jest dwóch lekarzy specjalistów chorób wewnętrznych. Planowany czas ukończenia realizacji programu specjalizacji to II półrocze 2024 r. Do 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim nie odbywało się kształcenie lekarzy geriatrów.
  - kształcenie pozostałego personelu medycznego w województwie warmińsko-mazurskim odbywało się głównie w dwóch miejscach, tj.: w Szkole Zdrowia Publicznego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz na Akademii Medycznych i Społecznych Nauk Stosowanych (dawna Elbląska Uczelnia Humanistyczno-Ekonomiczna).

W ramach celu operacyjnego 2.2: Tworzenie warunków do wszechstronnej aktywności osób starszych, w latach 2021-2022, podejmowano działania tj.:

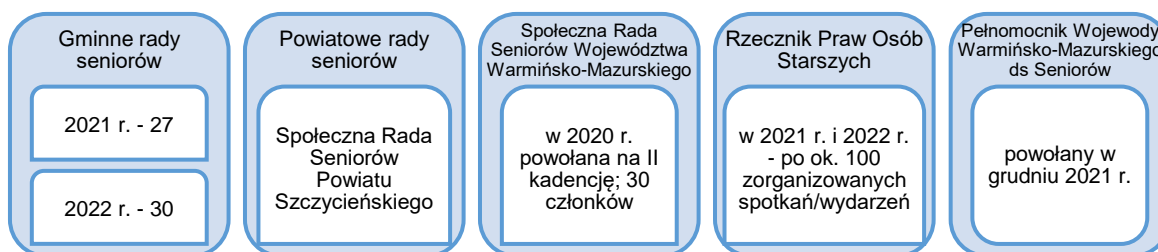
- Wspierano działalność oraz potencjał uniwersytetów i akademii trzeciego wieku oraz innych organizacji i placówek aktywizujących osoby starsze.

uniwersytety i akademie trzeciego wieku	kluby seniora
2021 r. - 49	2021 r. - 91
2022 r. - 49	2022 r. - 116

- Zwiększono dostępność usług kulturalnych, sportowych i edukacyjnych skierowanych do osób starszych, w tym m.in. w ramach:
  - konkursu pn. „Aktywizacja i przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych” ogłoszonego przez Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie; realizacja konkursu przebiegała w zakresie wsparcia klubów samopomocowych (poza klubami dofinansowanymi w ramach programu Senior +), włączenia osób starszych w działania na rzecz środowiska lokalnego, umożliwienia rozwoju zainteresowań,

organizację zajęć edukacyjno-kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych w miejscu zamieszkania;

- działalności uniwersytetów i akademii trzeciego wieku, które organizowały dla swoich słuchaczy: lektoraty z języków obcych, kursy komputerowe, wykłady o różnej tematyce, wyjścia do teatru oraz kina, spotkania integracyjne, wyjazdy wypoczynkowe do sanatorium oraz wycieczki zagraniczne;
  - działalności Federacji Organizacji Społecznych Województwa Warmińsko-Mazurskiego, która od wielu lat bardzo aktywnie działa na rzecz osób starszych w województwie promując aktywność społeczną, kulturalną i edukacyjną seniorów;
  - aktywności gmin województwa warmińsko-mazurskiego promujących dostosowywanie oferty domów kultury, muzeów, bibliotek, kin, teatrów itp. do potrzeb i zainteresowań osób starszych.
3. Promowano rozwój rzecznictwa środowisk seniorskich, m.in. poprzez działalność gminnych oraz powiatowych rad seniorów, Społeczną Radę Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego (SRSWW-M), Rzecznika Praw Osób Starszych i jego zastępców oraz Pełnomocnika Wojewody Warmińsko-Mazurskiego do spraw Seniorów.

4. Wspierano działania zapewniające bezpieczeństwo osób starszych, tj.:
- W 2021 r., z uwagi na pandemię koronawirusa, warmińsko-mazurska policja zrealizowała tylko 38 działań, w których uczestniczyły 803 osoby; w 2022 r. liczba różnego rodzaju inicjatyw profilaktycznych znacznie wzrosła i wyniosła 231 (3884 uczestników).
  - W 2021 r. działania profilaktyczne warmińsko-mazurskiej policji ograniczały się do komunikatów umieszczanych na stronach internetowych, w mediach społecznościowych oraz przekazywanych za pomocą lokalnych mediów, a także spotkań realizowanych drogą on-line.
  - W 2021 r. ruszyła kampania informacyjna przygotowana przez KWP w Olsztynie skierowana do seniorów na Warmii i Mazurach pn. „Dzwoni oszust! Rozłącz się!”.
  - W 2022 r. warmińsko-mazurska policja realizowała projekt pn. „Fałszywy telefon – zagrożone oszczędności”, współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Programu Krajowego Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego.
  - Federacja FOSa w 2022 r. rozpoczęła realizację projektu finansowanego z Programu Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny „Regionalne Biuro Rzecznika Praw Osób Starszych”, którego celem jest zmniejszenie zjawiska przemocy wobec osób starszych poprzez opracowanie i upowszechnianie ścieżki postępowania, przeprowadzenie kampanii edukacyjnej oraz realizację wsparcia seniorów doświadczających przemocy i ich rodzin.
5. Wspierano działania na rzecz włączenia cyfrowego osób starszych, w tym:
- samorządy gminne skorzystały z ogólnopolskiego programu pn. „Cyfrowe Kluby Seniora” realizowanego przez Ministerstwo Cyfryzacji (realizowany od 2022 r.);

- Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej od 2021 r. realizuje program „Aktywni+”, który skierowany jest do organizacji sektora pozarządowego; jednym z priorytetów programu jest włączenie cyfrowe seniorów;
- uniwersytety i akademie trzeciego wieku organizują dla swoich słuchaczy kursy komputerowe, spotkania z informatykami czy szkolenia w posługiwaniu się nowoczesnymi technologiami.

6. Wspierano działania w zakresie integracji międzypokoleniowej, aktywności społecznej, w tym wolontariatu osób starszych i promowania pozytywnego wizerunku osób starszych - w latach 2021-2022

Liczba wydarzeń	Liczba uczestników
2021 r. - 427	2021 r. - 17 714
2022 r. - 612	2022 r. - 32 134

na terenie województwa, organizowane były konferencje z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Starszych, spotkania, festiwale, przeglądy, wystawy i inne wydarzenia prezentujące twórczość artystyczną osób starszych, integrację międzypokoleniową itp.

Realizatorzy działań

- Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Departament Zdrowia, Departament Kultury i Edukacji, Departament Turystyki i Sportu oraz Biuro Dialogu Społecznego i Pożytku Publicznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego;
- jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej,
- instytucje oświaty, kultury i edukacji,
- jednostki ochrony zdrowia,
- instytucje kościelne,
- rady seniorów,
- akademie/universytety trzeciego wieku,
- organizacje pozarządowe,
- a także inne podmioty zajmujące się aktywizacją zawodową, społeczną, turystyczną i sportowo-rekreacyjną osób starszych.

Działania podejmowane przez Samorząd Województwa, w tym ROPS

W ramach programu „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027”, na szczeblu wojewódzkim, funkcjonuje Społeczna Rada Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego (SRSWW-M), która powołana została Zarządzeniem Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego w październiku 2018 r. Rada jest ciałem o charakterze inicjatywnym, doradczym i konsultacyjnym Marszałka, z którym współpracuje niemal we wszystkich obszarach dotyczących społeczności województwa. Celem głównym działania Rady jest tworzenie warunków do wykorzystania potencjału środowisk senioralnych województwa warmińsko-mazurskiego poprzez ich reprezentowanie, wzmacnianie i integrowanie. W 2020 r. Rada została powołana na II kadencję i liczy 30 członków.

Zarówno w 2021 r., jak i w 2022 r., Społeczna Rada Seniorów spotykała się cztery razy w roku. W czerwcu 2022 r. odbyło się w Olsztynie pierwsze dwudniowe spotkanie Wojewódzkich Rad Seniorów z całego kraju. Było ono doskonałą okazją do zaprezentowania swoich działań, wymiany doświadczeń i nawiązania kontaktów. Ponadto, Rada zapoczątkowała współpracę z Młodzieżowym Sejmikiem Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Zarówno osoby starsze, jak i młodzież w województwie ma wiele do zaoferowania i wspólnie mogą tworzyć i realizować liczne

działania i projekty międzypokoleniowe. Organizatorem spotkania był ROPS przy współpracy SRSWW-M.

Jednym ze skuteczniejszych narzędzi do rozwoju usług społecznych na rzecz osób starszych jest zlecanie realizacji zadań organizacjom pozarządowym. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego zlecał organizacjom pozarządowym:

- w ramach otwartych konkursów ofert, zadania wspierające i aktywizujące osoby starsze; w ramach dotacji udzielonych w latach 2021-2022 dofinansowano łącznie 32 zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej, na łączną kwotę 335 000 zł, z czego 14 zadań, o łącznej wartości przekazanych dotacji 143 000 zł, to zadania polegające na aktywizowaniu osób starszych, budowaniu i promowaniu ich pozytywnego wizerunku, w tym m.in.:
  - dofinansowano działalność Wojewódzkich Rzeczników Praw Osób Starszych,
  - zrealizowano spotkania/warsztaty/kursy/zajęcia aktywizujące seniorów, w tym m.in. szkolenia z zakresu wolontariatu dla seniorów,
  - zorganizowano imprezy integrujące środowiska osób starszych oraz spotkania budujące solidarność międzypokoleniową,
  - promowano pozytywny wizerunek seniorów.
- zadania z zakresu aktywności kulturalnej i edukacyjnej osób starszych; w 2021 r. samorząd województwa wsparł realizację 68 zadań z tego zakresu na kwotę 530 000 zł, a w 2022 r. - 55 zadań na kwotę 500 000 zł.
- w ramach działań z zakresu edukacji zdrowotnej, promocji zdrowia i profilaktyki chorób, zadania na rzecz osób starszych, określone w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025. W ramach powyższego zadania w 2021 r. dotacji udzielono Polskiemu Stowarzyszeniu na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Iławie oraz Mazurskiej Szkole Żeglarstwa, a w 2022 r. - Mazurskiej Szkole Żeglarstwa oraz Elbląskiemu Stowarzyszeniu Amazonek. Łączna kwota dotacji za lata 2021-2022 wyniosła 38 500 zł.

Ważnym wydarzeniem w regionie jest organizacja dorocznej konferencji z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Starszych. W 2021 r. samorząd województwa w ramach otwartego konkursu ofert zlecił organizację tego wydarzenia Federacji Uniwersytetów Trzeciego Wieku Warmii i Mazur. Uczestniczyło w niej wówczas 119 osób. W 2022 r. organizacją wojewódzkiej konferencji z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Starszych pn. „Aktywny Senior potencjałem Warmii i Mazur” zajął się Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. Uczestnikami było około 150 osób.

Zarówno w 2021 r., jak i w 2022 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego realizowano działania upowszechniające, promujące, wspierające działalność oraz potencjał uniwersytetów i akademii trzeciego wieku. W ramach powyższych działań samorząd województwa wspólnie z Federacją Uniwersytetów Trzeciego Wieku Warmii i Mazur oraz najstarszym w regionie UTW: Warmińsko-Mazurskim Uniwersytem Trzeciego Wieku w Olsztynie zorganizował w 2022 r. dwudniowe obchody 25-lecia ruchu UTW na Warmii i Mazurach. Obchody były planowane na 2020 r., jednak w związku z panującą epidemią COVID-19, dla bezpieczeństwa jej odbiorców, zostały przesunięte w realizacji o dwa lata. W obchodach wzięło udział około 100 osób.

24 października 2022 r. zorganizowano wojewódzką inaugurację roku akademickiego 2022/2023 uniwersytetów i akademii trzeciego wieku na Warmii i Mazurach. Działalność akademii i uniwersytetów trzeciego wieku jest nieoceniona we wzmacnianiu i aktywizowaniu środowiska senioralnego, zapobiegając tym samym ich wykluczeniu społecznemu. Uczestnikami spotkania byli przedstawiciele uniwersytetów i akademii trzeciego wieku z województwa warmińsko-mazurskiego oraz władze samorządu województwa i lokalne. Łącznie ok. 120 osób.

Do zwiększenia aktywnego udziału osób starszych w życiu społecznym i kulturalnym z pewnością przyczynił się projekt samorządu województwa pn. Warmińsko-Mazurska Karta

Seniora. Do końca 2022 r. wydane zostały 11 583 karty. Do projektu przystąpiły 43 firmy i instytucje oraz 8 samorządów gminnych i 3 powiaty.

Pozytywne i negatywne tendencje

POZYTYWY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Powstawanie centrów usług społecznych, pojawiające się nowe kategorie i rodzaje usług dla osób starszych, rosnące zaangażowanie samorządów lokalnych i instytucji wpływają korzystnie na zwiększenie dostępu do usług socjalnych dla seniorów w środowiskach lokalnych. 2. Wzrost liczby inicjatyw na rzecz poprawy bezpieczeństwa seniorów. 3. Zwiększanie aktywności osób starszych w życiu społecznym, kulturalnym i edukacyjnym poprzez zwiększającą się liczbę wydarzeń prezentujących twórczość artystyczną osób starszych, integrację międzypokoleniową itp. 4. Stopniowe wzmacnianie rzecznictwa interesów osób starszych poprzez działalność gminnych rad seniorów, wieloletnią działalność Rzecznika Praw Osób Starszych i powoływanie pełnomocników do spraw osób starszych na szczeblu lokalnym i wojewódzkim.
NEGATYWY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niedostatecznie rozwinięty system wsparcia dla osób starszych w miejscu zamieszkania, brakuje w szczególności wysokiej jakości usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, usług sąsiedzkich, usług asystenckich oraz niebezpośrednich usług opiekuńczych i medycznych. 2. Niedostatecznie rozwinięty system wsparcia dla opiekunów faktycznych osób niesamodzielnych, w tym osób starszych, w szczególności miejsc opieki wytchnieniowej, szkoleń, wsparcia informacyjnego i psychologicznego. 3. Opieka geriatryczna pozostaje na niskim poziomie, brakuje poradni geriatrycznych i lekarzy geriatrów. 4. Niewystarczająca liczba podmiotów funkcjonujących na rzecz osób starszych; brakuje dziennych domów pomocy, klubów seniora, gospodarstw opiekuńczych, rodzinnych domów pomocy, itp. 5. Niedostatecznie rozwinięty system mieszkalnictwa o charakterze wspomaganym. 6. Zbyt mała liczba wyspecjalizowanej kadry świadczącej usługi na rzecz osób starszych w społeczności lokalnej.

Rekomendacje

1. Rozszerzenie wsparcia dedykowanego osobom starszym w miejscu zamieszkania, w tym teleopieka, rodziny wspierające, asystent osoby starszej, opieka wytchnieniowa, pomoc sąsiedzka itp.
2. Podejmowanie działań zachęcających lekarzy do zdobywania specjalizacji w zakresie geriatry, uruchamianie poradni i oddziałów geriatrycznych w szpitalach na obszarze województwa.
3. Podejmowanie działań zachęcających do studiowania na kierunkach tj.: geriatria, opieka nad osobami starszymi, jak również zachęcanie absolwentów do podejmowania pracy w zawodzie.
4. Podejmowanie działań wspierających opiekunów faktycznych w opiece nad starszymi osobami zależnymi.
5. Zwiększenie liczby podmiotów świadczących usługi na rzecz osób starszych, funkcjonujących w środowisku lokalnym.
6. Uruchamianie mieszkań chronionych/wspomaganych z koszykiem usług jako jednej z form opieki i wsparcia osób starszych w codziennym funkcjonowaniu.
7. Szkolenia kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Dobra praktyka

Nazwa/rodzaj praktyki	Projekt Warmińsko-Mazurska Karta Seniora
Realizator/współrealizator	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego
Okres realizacji (od-do)	Od 2018 r. do chwili obecnej
Do kogo jest skierowana?	Osoby powyżej 60 roku życia, mieszkańcy regionu oraz innych zainteresowanych województw
Syntetyczny opis praktyki	<p>Projekt służy realizacji następujących celów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zwiększeniu dostępu seniorom do usług kulturalnych, edukacyjnych, zdrowotnych, rehabilitacyjnych, sportowych, socjalnych, turystyczno-rekreacyjnych oraz innych dedykowanych im usług i produktów przez partnerów projektu; - promowaniu przedsiębiorców i instytucji, jako przyjaznych seniorom (srebrna gospodarka); - zwiększeniu dostępu seniorom do usług i produktów sprzedawanych przez instytucje i przedsiębiorstwa w całej Polsce – m.in. we współpracy z innymi samorządami województw; - wsparciu seniorów poprzez wzmocnienie ich kondycji finansowej; - promocji Województwa Warmińsko-Mazurskiego jako przyjaznego seniorom.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	11 583 (liczba wydanych Kart Seniora)
Obszar realizacji	Województwo warmińsko-mazurskie
Źródło finansowania	Nie dotyczy
Nazwa/rodzaj praktyki	Inicjatywa Elcka Koalicja Współpracy
Realizator/współrealizator	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Elku
Okres realizacji (od-do)	2021 r. – 2022 r.
Do kogo jest skierowana?	Mieszkańcy Elku, osoby starsze, niesamodzielne, osoby z niepełnosprawnościami
Syntetyczny opis praktyki	Elcka Koalicja Współpracy na rzecz wsparcia osób starszych, samotnych oraz pozostających w kwarantannie. Koalicja była koordynowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, w której elccy wolontariusze (wolontariusze, harcerze, WOT, przedstawiciele organizacji pozarządowych) udzielali pomocy, m.in. robili zakupy oraz dostarczali je pod wskazany adres; do mieszkańców były również kierowane apele, by pamiętać o sąsiadach - szczególnie starszych, którzy mogli potrzebować wsparcia.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	w 2021 r. 167 osób, w 2022 r. 76 osób
Obszar realizacji	Gmina Miasto Elk
Źródło finansowania	Środki własne miast, środki z programu Korpusu Wsparcia Seniora
Nazwa/rodzaj praktyki	Centrum Informacji i Koordynacji na Rzecz Osób Niesamodzielnych i ich Rodzin „Regionalna Strefa Pomocy”
Realizator/współrealizator	Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSA
Okres realizacji (od-do)	1.01.2021 r. -31.12.2022 r.
Do kogo jest skierowana?	Osoby niesamodzielne i ich rodziny, opiekunowie
Syntetyczny opis praktyki	Regionalna Strefa Pomocy to miejsce, w którym osoba starsza, niesamodzielna i jej rodzina, otrzymuje kompleksowe wsparcie w dotarciu do każdej dostępnej formy pomocy jaką oferują różne podmioty działające w obszarze pomocy społecznej i zdrowia. Pracownicy Strefy, którzy wspierają uczestniczki i uczestników projektu na co dzień to: doradca kluczowy, opiekun rodziny, rzecznik osób starszych i wolontariusze. Pomagają oni przebić się przez gąszcz prawnych kruczków w otrzymaniu przysługujących zasiłków, zapisać się do lekarza, zdobyć sprzęt rehabilitacyjny, egzekwować swoje prawa czy wyjść na spacer. Specjaliści (psycholog, prawnik, dietetyk, rehabilitant czy pielęgniarka) wzmacniają poczucie podmiotowości i wspierają w sytuacjach kryzysowych. Uczestnicy wspierają się też wzajemnie poprzez udział w grupach samopomocowych i grupach wsparcia. W ramach projektu działa Szkoła dla Opiekunów osób niesamodzielnych, w ramach której powstał Pokój Treningowy,

	który służy opiekunom do nauki pielęgnacji osoby niesamodzielnej, pod okiem specjalistów: pielęgniarki i fizjoterapeuty.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	320
Obszar realizacji	MOF Olsztyn, powiat olsztyński
Źródło finansowania	1. Program Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG 2. Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020
Nazwa/rodzaj praktyki	Spółdzielnia Socjalna Po Sąsiedzku
Realizator/współrealizator	Urząd Miasta Bisztynek i Stowarzyszenie Nasz Kalejdoskop
Okres realizacji (od-do)	Od 28.05.2021 r. do chwili obecnej
Do kogo jest skierowana?	Mieszkańcy Gminy Bisztynek
Syntetyczny opis praktyki	Głównym celem Spółdzielni jest aktywizacja zawodowa i powrót na rynek pracy osób długotrwale bezrobotnych, ułatwienie samodzielności osobom zaczynających ścieżkę zawodową a także zatrudnienie osób po 50 roku życia. Spółdzielnia Socjalna prowadzi działalność gospodarczą społeczną i oświatowo-kulturalną na rzecz swoich członków, pracowników i środowiska lokalnego, a także działalność społecznie użyteczną w sferze działań publicznych zawartych w ustawie z dnia 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Główne zadanie Spółdzielni to prowadzenie gastronomii na lokalnym rynku. Oprócz statutowej działalności gospodarczej wraz z pracownikami włącza się i inicjuje działania społeczne na rzecz społeczności lokalnej, pracowników, uchodźców.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	Spółdzielnia zatrudnia 10 osób na podstawie umowy o pracę, w tym 9 osób z grup zagrożonych społecznym wykluczeniem
Obszar realizacji	Gmina Bisztynek
Źródło finansowania	Nie dotyczy

Wskaźniki

Nr w Strategii	WSKAŹNIK POMIARU	ŹRÓDŁO	Wartość za 2020 r. (bazowa)	Wartość za 2021 r.	Wartość za 2022 r.	Prognoza – 2030 r.
19	Liczba dziennych placówek wsparcia osób starszych	OZPS	99	117	141	wzrost
20	Liczba uczestników dziennych placówek wsparcia osób starszych	OZPS	4243	3491	4193	wzrost
21	Liczba osób starszych objętych usługami społecznymi w tym: usługami opiekuńczymi, teleopieką, wsparciem asystentów osób starszych	OZPS	5904	5070	4920	wzrost
22	Liczba utworzonych miejsc opieki wytchnieniowej	GMINY	nie zbierano danych	350*	347*	wzrost
23	Liczba poradni geriatrycznych i lekarzy geriatrów	NFZ	3 poradnie 6 lekarzy	2 poradnie 6 lekarzy	3 poradnie 8 lekarzy	wzrost
24	Liczba oddziałów geriatrycznych i miejsc na tych oddziałach	NFZ	0 oddziałów 0 miejsc	1 oddział 40 miejsc	2 oddziały 68 miejsc	wzrost
25	Liczba mieszkań chronionych wspieranych i liczba osób z nich korzystających	OZPS	37 mieszkań 80 osób	40 mieszkań 140 osób	43 mieszkania 153 osoby	wzrost
26	Liczba Uniwersytetów/Akademii Trzeciego Wieku i ich słuchaczy	ROPS	46 UTW/ATW 4042 słuchaczy	49 UTW/ATW 4000 słuchaczy	49 UTW/ATW 5000 słuchaczy	wzrost
27	Liczba gminnych rad seniorów	ROPS	14	27	30	wzrost
28	Liczba seniorskich sekcji, grup, klubów turystycznych i sportowo rekreacyjnych	ROPS	10	31	31	wzrost

* liczba osób objętych usługą opieki wytchnieniowej

Obszar III – Osoby z niepełnosprawnościami

Cel strategiczny 3: Zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym

Cel operacyjny 3.1: Ułatwienie dostępu do usług w zakresie zapobiegania niepełnosprawności oraz ograniczania jej skutków

Cel operacyjny 3.2: Poprawa zapewniania dostępności i tworzenie warunków do aktywnego udziału osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w życiu społecznym i zawodowym

Prognoza zmian:

- zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych,
- poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami,
- lepsze zaspokojenie potrzeb egzystencjalnych oraz potrzeb wyższego rzędu przez osoby z niepełnosprawnościami,
- zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami, w tym m.in. edukacyjnej, społecznej, zawodowej,
- poprawa dostępności przestrzeni publicznej dla osób o ograniczonej sprawności i różnych rodzajach niepełnosprawności.

Dane statystyczne:

- Teren województwa warmińsko-mazurskiego zamieszkuje 210 100 osób z niepełnosprawnościami, co stanowi 14,7% ogółu społeczeństwa regionu (wg Stanu Zdrowia Ludności Polski w 2014 roku, opracowanego przez Główny Urząd Statystyczny).
- Według ogólnopolskiego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), opracowanego przez GUS, w 2022 r. liczba osób z niepełnosprawnościami w województwie warmińsko-mazurskim w wieku aktywności zawodowej (16 lat i więcej) wyniosła 114 tys., w tym 95 tys. to osoby bierne zawodowo.
- Na koniec 2022 r., wg danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie zarejestrowanych było 3388 bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami (w porównaniu do 2021 r. o 111 mniej). Największą grupę spośród nich stanowiły osoby w wieku 50-59 lat (1205), a następnie w wieku 40-49 lat (771). 68% zarejestrowanych bezrobotnych to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjum lub niższym. Osoby z niepełnosprawnościami legitymują się niższym, w porównaniu z osobami sprawnymi wykształceniem, w szczególności osoby z obszarów wiejskich (zarówno w województwie warmińsko-mazurskim, jak i na terenie całego kraju).
- Na koniec 2022 r., wg danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie, zarejestrowanych było 369 osób z niepełnosprawnościami poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu. Biorąc pod uwagę wiek tych osób, największą grupę – 30,9% (114 osób) stanowili poszukujący pracy w wieku 25-39 lat, następnie 28,7% w wieku 40-49 lat (106 osób), najmniejszą zaś osoby od 18 do 24 roku życia – 2,4% (9 osób). W omawianej grupie 57,7% (213 osób) posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe, gimnazjum lub niższe.
- Spada liczba osób zatrudnionych zarówno na otwartym rynku pracy, jak i chronionym, których wynagrodzenia zostały dofinansowane w ramach Systemu Obsługi Dofinansowań i Refundacji (SODiR). Z informacji uzyskanych z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w 2022 r. zatrudnionych było 11 094 osób z niepełnosprawnościami, w tym: 7013 osób na otwartym rynku pracy (spadek o 356 osób w porównaniu do 2021 r.) i 4081 osoby na chronionym rynku pracy (spadek o 221 osób w stosunku do 2021 r.).

- Spada liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia finansowego z powodu niepełnosprawności, tj. z 15 298 w 2021 r. do 14 590 w 2022 r., a także liczba osób w rodzinach, którym udzielono wsparcia (z 25 236 w 2021 r. do 23 764 w 2022 r.);
- Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności w 2022 r. otrzymało 1649 osób, w łącznej wysokości 2 532 107 zł. W porównaniu do 2021 r. spadła liczba osób pobierających zasiłek (o 165 osób), natomiast wzrosła kwota świadczeń (o 179 594 zł);
- W latach 2021-2022 złożono 2979 wniosków o dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, komunikacyjnych i technicznych. Na ten cel przekazano ponad 14,5 mln zł, a wsparciem objęto 2957 osób z niepełnosprawnością;
- W województwie warmińsko-mazurskim lekarzy specjalistów psychiatrii, w tym lekarzy bez specjalności lub w trakcie jej robienia jest łącznie 132. Oznacza to nieco ponad 84 lekarzy na 1 milion mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego, podczas gdy średnia w Polsce wynosi 90 lekarzy. Szczególnie trudna sytuacja dotyczy opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży. Z powodu braku placówek i zbyt małej liczby psychiatrów (tylko jedenastu na ponad 261 tys. dzieci i młodzieży województwie warmińsko-mazurskim), w większości powiatów korzystają one z placówek dla dorosłych lub w ogóle nie korzystają z pomocy.

Realizacja celów strategii

W latach 2021-2022 w województwie warmińsko-mazurskim podjęto szereg działań służących zwiększeniu aktywności osób z niepełnosprawnościami, co przełożyło się na realizację celu strategicznego obszaru III.

Zasadniczym aktem prawnym, który ma odniesienie i wpływ na poprawę sytuacji osób z niepełnosprawnościami jest ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Akt ten określa zadania administracji publicznej na rzecz tej grupy osób, m.in. nakłada na samorządy obowiązek opracowania i wdrażania programów działań na ich rzecz.

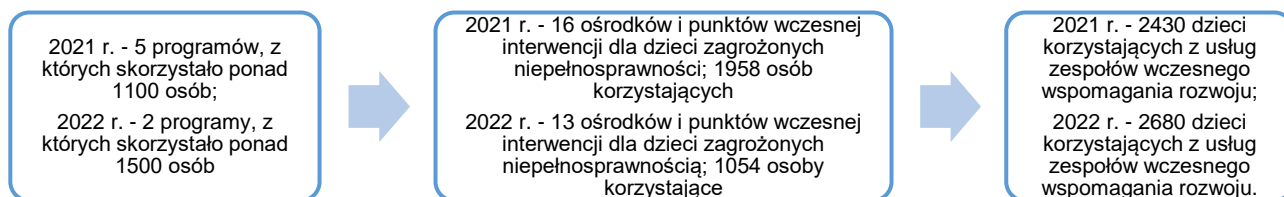
Na gruncie regionalnym, Uchwałą Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 30 marca 2021 roku, przyjęto „Wojewódzki program wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2026”.

Wojewódzki Program wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2026

Działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami mają charakter interdyscyplinarny, dotyczą wszystkich dziedzin życia, dlatego są realizowane przy ścisłej współpracy z instytucjami administracji rządowej, samorządowej, organizacjami pozarządowymi, fundacjami oraz innymi partnerami społecznymi.

W ramach [celu operacyjnego 3.1: Ułatwienie dostępu do usług w zakresie zapobiegania niepełnosprawności oraz ograniczania jej skutków](#), w latach 2021-2022, podejmowano następujące działania:

1. Wdrażano programy wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością.

2. Inwestowano w infrastrukturę społeczną, służącą świadczeniu usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych osobom z niepełnosprawnościami, w tym m.in.:

- w latach 2021-2022 dofinansowano, ze środków PFRON, Fundacji ARGO-FUND oraz z budżetu Wojewody Warmińsko-Mazurskiego, doposażenie 13 placówek rehabilitacyjnych i instytucji w sprzęt rehabilitacyjny, na kwotę ponad 1 mln. zł, w 8 powiatach (bartoszyckim, braniewskim, giżyckim, mrągowskim, oleckim, olsztyńskim, szczycieńskim i miasto Elbląg);
- dofinansowano ze środków PFRON turnusy rehabilitacyjne; na ten cel samorządy powiatowe przeznaczyły ponad 4,2 mln zł.
- dofinansowano, ze środków NFZ, zakup przedmiotów ortopedycznych oraz środków pomocniczych w punktach sprzedaży i wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego.

Liczba uczestników turnusów rehabilitacyjnych:
2021 r. – 2494 osoby, w tym 689 opiekunów
2022 r. – 2601 osób, w tym 829 opiekunów

Dofinansowanie punktów sprzedaży i wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego:
2021 r. - 656 punktów na łączną kwotę 41 764 317 zł.
2022r. - 635 punktów na łączną kwotę 48 419 809 zł.

3. Opracowano i wdrażano lokalne programy i projekty dotyczące zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków, w tym propagowania zdrowego stylu życia:

- w okresie sprawozdawczym ww. programy i projekty realizowano na terenie 17 powiatów;

Liczba programów/projektów

2021 r. - 98

2022 r. - 98

Liczba uczestników

2021 r. - 15 404

2022 r. - 33 912

- Narodowy Fundusz Zdrowia Warmińsko-Mazurski Oddział w Olsztynie sfinansował 13 świadczeń w zakresie profilaktycznych programów zdrowotnych na łączną kwotę 2 180 072,86 zł (2022 r. – brak kwoty dofinansowania); świadczenia dotyczyły między innymi realizacji programów profilaktyki raka piersi i szyjki macicy oraz mammografii.

4. Wspierano osoby z zaburzeniami psychicznymi:

- zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w głównej mierze realizowane były przez Środowiskowe Domy Samopomocy, które świadczą usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.
- na terenie województwa zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi realizowane były również przez nw. podmioty:

Środowiskowe Domy Samopomocy

2021 r. - 71
3728 miejsc

2022 r. - 70
3737 miejsc

Domy Pomocy Społecznej

2021 r. - 31

2022 r. - 31

Warsztaty Terapii Zajęciowej

2021 r. - 35

2022 r. - 35

Zakłady Aktywności Zawodowej

2021 r. - 9

2022 r. - 9

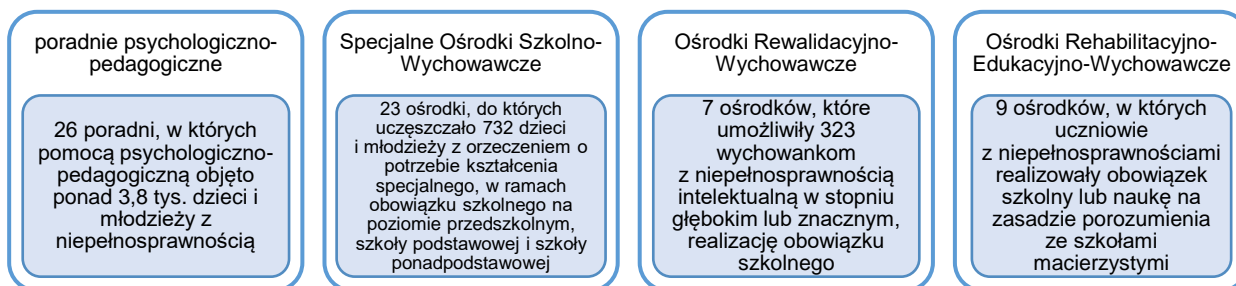
Centra Zdrowia Psychicznego

2021 r. - 2

2022 r. - 2

W ramach celu operacyjnego 3.2: Poprawa zapewniania dostępności i tworzenie warunków do aktywnego udziału osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w życiu społecznym i zawodowym, w latach 2021-2022, podejmowano następujące działania:

1. Wyrównywanie szans edukacyjnych osób z niepełnosprawnościami, m.in. poprzez działalność podmiotów¹ tj.:

2. Działalność ośrodków wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, w tym w zakresie usług terapeutycznych, rehabilitacyjnych, psychologicznych, opiekuńczych.

3. Organizowanie szkoleń dla kadry podmiotów wspierających aktywny udział osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i integracji ze środowiskiem - według danych z powiatowych centrów pomocy rodzinie, MOPS Olsztyn oraz ECUS, w latach 2021-2022, na terenie województwa przeprowadzono ponad 200 szkoleń dla kadry podmiotów wspierających aktywny udział osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i integracji ze środowiskiem; liczba uczestników tych szkoleń to ponad 2,3 tysiące osób.

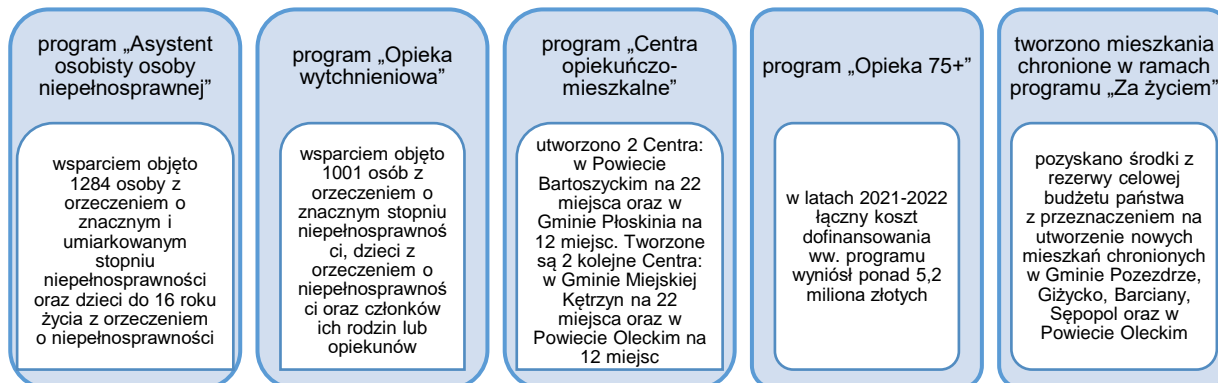
4. Rozwijanie usług społecznych na rzecz osób z niepełnosprawnościami, nowych form i metod wsparcia osób z niepełnosprawnością w środowisku lokalnym:

- w latach 2021-2022 w dziewięciu powiatach województwa warmińsko-mazurskiego wprowadzono nowe formy i metody wsparcia osób z niepełnosprawnością, z których skorzystało: w 2021 r. - 676 osób, w 2022 r. - 287 osób, m.in.:
  - program pn. „Bliżej szkoły” - przeprowadzenie cyklu warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze i terapeutyczne rodziców, opiekunów i nauczycieli,
  - projekty pn. „Pomysł na rodzinę” i „Rodzinna inicjatywa” - rozwijanie i podtrzymywanie więzi rodzinnych, integracja, prowadzenie warsztatów rozwijających zainteresowania oraz wsparcie psychologiczne,
  - tworzenie Kręgów Wsparcia,
  - program Samodzielność – Aktywność – Mobilność,
  - Pilotaż Standardów funkcjonowania WTZ w ramach projektu *Aktywni niepełnosprawni - narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych*.
- innowacyjną metodą wsparcia osób z niepełnosprawnościami są tzw. Kręgi Wsparcia, mające na celu przygotowanie osoby z niepełnosprawnością intelektualną do samodzielnego funkcjonowania w swoim środowisku. W okresie sprawozdawczym przedsięwzięcie to wdrażane było w ramach:
  - projektu pn. „Bezpieczna przyszłość Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną – testowanie modelu” - realizowanego w ramach POWER 2014-2020; w wyniku realizacji projektu w 2021 r. funkcjonowało 48 Kręgów Wsparcia, które swym działaniem objęły 48 osób;

¹ Dane za 2022 r.

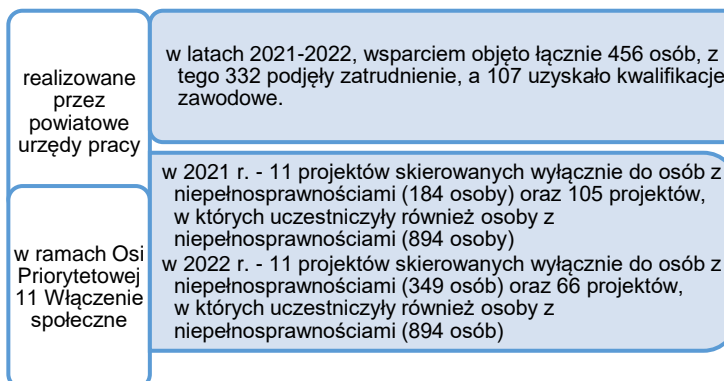
— działań organizacji pozarządowych - w 2021 r. na terenie 2 powiatów (bartoszyckiego i iławskiego) utworzono 3 kręgi, które objęły 89 osób, natomiast w 2022 r. na terenie 6 powiatów funkcjonowały 32 kręgi, obejmujące opieką 364 osoby;

- w latach 2021-2022 jednostki samorządu terytorialnego szczebla gminnego i powiatowego realizowały działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami lub z ich udziałem w ramach programów:

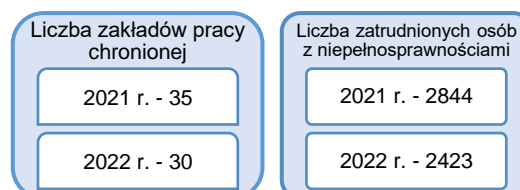
5. Zwiększanie aktywności osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy, poprzez:

- działania aktywizujące dofinansowane w ramach RPO WiM 2014-2020;
- działania finansowane z różnych źródeł (środki Funduszu Pracy, PFRON, POWER, EFS, własne samorządów powiatów), m.in.: projekty/zadania dzięki którym 1089 osób (489 w 2021 r. i 580 w 2022 r.) skorzystało z instrumentów aktywnej integracji, w tym ze szkoleń, pośrednictwa pracy, poradnictwa, staży, robót publicznych, prac interwencyjnych, społecznie użytecznych, zatrudnienia wspieranego, itp.;

- dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej; w latach 2021-2022 na ten cel, ze środków PFRON, Funduszu Pracy, EFS, POWER, RPO WiM 2014-2020, przeznaczono łącznie 715 643 złotych, dzięki czemu 95 osób z niepełnosprawnościami otrzymało jednorazową pomoc finansową;

- działalność zakładów pracy chronionej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego
- inicjatywy i przedsięwzięcia służące promowaniu i upowszechnianiu dobrych praktyk realizowane przez powiatowe urzędy pracy, w tym m.in.: targi pracy, konferencje, spotkania.

6. Likwidowanie barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami - łącznie w latach 2021-2022 przekazano na ten cel, ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, ponad 14,5 miliona złotych, a wsparciem objęto ponad 2,9 tysięcy osób z niepełnosprawnościami.

- W latach 2021-2022 powiaty realizowały program *Aktywny Samorząd*, adresowany do indywidualnych osób z niepełnosprawnościami. W ww. okresie, w ramach programu, dofinansowano ponad 2,6 tysięcy wniosków na ponad 11,9 milionów złotych;
- W ramach *Programu wyrównania różnic między regionami III*, w latach 2021-2022, łącznie 14 powiatów skorzystało z dofinansowania likwidacji barier komunikacyjnych w kwocie ponad 6,3 miliona złotych;
- W latach 2021-2022 75 gmin oraz 12 powiatów podjęło działania mające na celu poprawę dostępności architektonicznej, informacyjno-komunikacyjnej i cyfrowej w swoich urządach.

Realizatorzy działań

- Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- Kuratorium Oświaty w Olsztynie,
- Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie,
- Wydział Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie,
- Okręgowy Inspektor Pracy w Olsztynie,
- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Olsztynie,
- Warmińsko-Mazurski Oddział Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Olsztynie,
- organizacje pozarządowe.

Działania podejmowane przez Samorząd Województwa, w tym ROPS.

Samorząd Województwa, w ramach „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2026” realizował szereg zadań, w tym:

- dofinansowywał, ze środków PFRON, będących w dyspozycji samorządu województwa, roboty budowlane w obiektach służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych. W latach 2021-2022, na roboty budowlane w 8 obiektach przeznaczono ponad 5,1 miliona złotych. W monitorowanym okresie z nowopowstałych lub rozbudowanych obiektów służących rehabilitacji korzystało średnio corocznie około 1000 osób z niepełnosprawnościami. Realizacja przedmiotowego zadania stworzyła tym osobom lepsze warunki do kompleksowej rehabilitacji w miejscu zamieszkania.
- w ramach wyrównywania szans osób z niepełnosprawnościami w zatrudnieniu, dofinansowywał koszty działania zakładów aktywności zawodowej. W latach 2021-2022 na działanie 9 zakładów (w Giżycku, Elblągu, Biskupcu, Kamionku Wielkim, Olsztynie, Ostródzie, Bartoszczach, Piszcu oraz w Nidzicy) przeznaczono, ze środków PFRON, będących w dyspozycji Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz budżetu Województwa kwotę ponad 17,2 mln zł. Łącznie Zakłady te na koniec 2022 r. zatrudniały 422 osoby, w tym 302 ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.
- zlecił fundacjom oraz organizacjom pozarządowym, ze środków PFRON, będących w dyspozycji Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, realizację 30 zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami o zasięgu regionalnym, na kwotę prawie 680 tysięcy złotych, w których uczestniczyło ponad 2,7 tysiąca osób, w tym prawie tysiąc z niepełnosprawnościami. Podjęte działania umożliwiły szerszy

udział osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i integrację ze środowiskiem, co może przyczynić się do poprawy jakości życia tych osób i członków ich rodzin.

- ze środków budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego zlecił zadania z zakresu m.in. zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, artystycznym i rekreacji, a także rehabilitacji społecznej i zawodowej, przyznając dotacje celowe, na ponad 300 tysięcy złotych, w których uczestniczyło ponad 40 tysięcy osób, w tym ponad 2,7 tysięcy z niepełnosprawnościami.
- na podstawie § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w latach 2021-2022 wydał 8 opinii o ośrodkach ubiegających się o wpis do rejestru ośrodków, w których mogą odbywać się turnusy dla osób z niepełnosprawnościami korzystających z dofinansowania ze środków PFRON i przekazał Wojewodzie Warmińsko-Mazurskiemu, który na ich podstawie dokonał wpisu do wyżej wymienionego rejestru.
- w ramach działań na rzecz promocji zdrowia psychicznego oraz zapobiegania zaburzeniom psychicznym Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz jego jednostki organizacyjne realizowały przedsięwzięcia, dofinansowane ze środków budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego - Departament Zdrowia zlecił zakładom opieki zdrowotnej oraz organizacjom pozarządowym 19 zadań z zakresu zdrowia psychicznego oraz zapobiegania zaburzeniom psychicznym, na łączną kwotę ponad 112 tys. zł, w których uczestniczyły dzieci z zespołem Downa i ich rodziny, dzieci i młodzież zagrożone kryzysem psychicznym oraz osoby z zaburzeniami psychicznymi i depresyjnymi – łącznie 2423 osoby, w tym 2241 z niepełnosprawnościami.
- w latach 2021-2022 dotację celową z budżetu województwa warmińsko-mazurskiego w wysokości 6500 zł na realizację zadania z zakresu promocji zdrowia otrzymał Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Psychiatryczny Zakład Opieki Zdrowotnej we Fromborku; były to dwa programy promujące zdrowie psychiczne, aktywizację i edukację zdrowotną.

Pozytywne i negatywne tendencje

POZYTYWY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematycznie prowadzone są szkolenia kadry podmiotów wspierających aktywny udział osób z niepełnosprawnościami w życiu zawodowym, społecznym i integracji ze środowiskiem. 2. Rokrocznie podejmowane są działania aktywizujące osoby z niepełnosprawnościami, z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji o charakterze zawodowym, mające na celu przywrócenie osobom wykluczonym oraz zagrożonym wykluczeniem społecznym możliwości lub zdolności zatrudnienia. 3. Pozytywnym zjawiskiem jest, że znaczna część jednostek publicznych podjęła działania w zakresie zwiększenia dostępności przestrzeni publicznej, co pozwala przypuszczać, że w kolejnych latach będzie się poprawiać dostępność cyfrowa, informacyjno-komunikacyjna i architektoniczna tych podmiotów. 4. Za pozytywną tendencję należy także uznać dostęp do środków finansowych w ramach środków europejskich na lata 2021-2027 na działania zwiększające aktywność osób z niepełnosprawnościami w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym.
----------	---

NEGATYWY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niewystarczające działania na rzecz wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami i zagrożonych niepełnosprawnością, nie we wszystkich powiatach funkcjonują ośrodki i punkty wczesnej interwencji. 2. Utrudniony dostęp do opieki psychiatrycznej, zarówno z uwagi na niedostateczną liczbę placówek, jak i deficyt lekarzy specjalistów psychiatrii. Szczególnie trudna jest sytuacja dzieci i młodzieży, w większości powiatów korzystają one z placówek i specjalistów dla dorosłych lub w ogóle nie korzystają z pomocy. 3. Potrzeba zwiększania dostępu osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin i opiekunów do usług społecznych i zdrowotnych, w szczególności w miejscu zamieszkania (w tym specjalistycznych usług, asystenta osoby z niepełnosprawnością, opieki wytchnieniowej, psychologa, terapeuty).
----------	--

Rekomendacje:

1. Zintensyfikowanie działań na rzecz wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami i zagrożonych niepełnosprawnością, zwiększanie dostępności do ośrodków i punktów wczesnej interwencji.
2. Podejmowanie szerszych działań na rzecz zwiększenia dostępu do opieki psychiatrycznej, zarówno dla dorosłych, jak i dzieci.
3. Rozwijanie usług społecznych i zdrowotnych oraz usług wspierających samodzielność osób z niepełnosprawnością w obszarze mieszkaniowym.
4. Wzmacnianie kompetencji i doskonalenie zawodowe kadr jednostek pomocy społecznej oraz organizacji społecznych, w tym wzmacnianie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej zdolnych do realizacji usług społecznych na rzecz osób z niepełnosprawnością.

Dobre praktyki

Nazwa/rodzaj praktyki	Wieloprofilowy system wsparcia dziecka z zaburzeniami wieku rozwojowego
Realizator/współrealizator	Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Biskupcu
Okres realizacji (od-do)	Realizacja ciągła
Do kogo jest skierowana?	Dzieci od urodzenia do rozpoczęcia nauki w szkole lub adekwatnie do potrzeb i zaleceń również na etapie szkoły podstawowej.
Syntetyczny opis praktyki	<p>Łączenie działań z zakresu różnych obszarów wsparcia – rehabilitacji leczniczej, wczesnego wspomaganie rozwoju i edukacji realizowanych w Ośrodku Rehabilitacyjno – Edukacyjno - Wychowawczym umożliwia pogłębioną diagnozę medyczną oraz psychologiczno - pedagogiczną i zapewnienie optymalnej ścieżki terapeutycznej dzieciom prezentującym trudności rozwojowe. Dzieci przyjmowane są na podstawie skierowania lekarza rodzinnego. Kwalifikowane są do odpowiednich zajęć przez lekarza rehabilitacji leczniczej. Rozwój dziecka jest odpowiednio stymulowany. Bieżąca obserwacja postępów pozwala na ocenę efektów oraz możliwości dziecka. Monitorowanie procesu rehabilitacji daje szansę na pogłębienie diagnozy w sytuacji gdy problemy rozwojowe wymagają poszerzenia wsparcia o inne formy zajęć lub widoczna jest potrzeba zapewnienia odpowiedniej edukacji. Wsparcie proponowane przez OREW jest często kontynuowane na etapie szkoły podstawowej poprzez zapewnienie zajęć specjalistycznych zalecanych w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego na podstawie porozumienia pomiędzy dyrektorem szkoły a Polskim Stowarzyszeniem na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Biskupcu.</p>

Przybliżona liczba osób uczestniczących	WWR 75 dzieci rocznie Rehabilitacja lecznicza około 194 dzieci rocznie OREW 70 dzieci rocznie – w tym oddziały przedszkolne - 14 dzieci
Obszar realizacji	Powiaty: olsztyński, mrągowski, szczycieński, kętrzyński, bartoszycki
Źródło finansowania	Kontrakt NFZ, dotacja oświatowa
Nazwa/rodzaj praktyki	Asystent - szansa na niezależne życie osób z niepełnosprawnościami
Realizator/współrealizator	Warmińsko-Mazurski Sejmik Osób Niepełnosprawnych
Okres realizacji (od-do)	01.04.2019 r. - 30.11.2022 r.
Do kogo jest skierowana?	Projekt skierowany był do 100 osób niepełnosprawnych
Syntetyczny opis praktyki	Celem projektu była aktywizacja społeczna uczestników projektu w formie usług wspierających, świadczonych przez asystenta osobistego, tłumacza języka migowego, doradcę całonocnego, prawnika, psychologa oraz specjalistę ds. aktywizacji społecznej. Specjaliści pracując indywidualnie z osobami z niepełnosprawnością, pomagali im nabyć oraz rozwijać umiejętności niezbędne do samodzielnego funkcjonowania, komunikowania się z otoczeniem oraz odnajdywania się w różnych rolach społecznych a także pokonywanie barier uniemożliwiających samodzielność. Działania te zapobiegały umieszczeniu tych osób w opiece instytucjonalnej.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	Liczba osób objęta wsparciem: 100
Obszar realizacji	Stawiguda - cała gmina; Olsztynek- cały powiat
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020

Wskaźniki

Nr w Strategii	WSKAŹNIK POMIARU	ŹRÓDŁO	Wartość za 2020 r. (bazowa)	Wartość za 2021 r.	Wartość za 2022 r.	Prognoza – 2030 r.	
29	Odsetek osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności i długotrwałej lub ciężkiej choroby w liczbie osób i rodzin objętych pomocą społeczną	OZPS	Niepełnosprawność				spadek
			26,7% osób 34,3% rodzin	26,4 % osób 33,9 % rodzin	26,7 % osób 34,6 % rodzin		
			Długotrwała i ciężka choroba				spadek
32,5% osób 41,7% rodzin	33,0% osób 42,4% rodzin	33,6% osób 43,3% rodzin					
30	Liczba lekarzy psychiatrów, w tym psychiatrów dziecięcych	NFZ	119/8	117/10	128/11	wzrost	
31	Liczba powiatów, na terenie których w danym roku funkcjonował co najmniej jeden podmiot/ placówka zdrowia psychicznego na kontrakcie z NFZ, w tym liczba osób korzystających	NFZ	20/49 798	20/57 605	20/58 751	wzrost	
32	Liczba osób, które skorzystały z oferty centrów zdrowia psychicznego	NFZ	5145	5111	6362	wzrost	
33	Liczba dzieci korzystających z usług zespołów wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka	ROPS	1292	2430	2680	wzrost	
34	Liczba dzieci z niepełnosprawnościami objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną na terenie przedszkola i szkoły	ROPS	9815	10 151	10 982	wzrost	
35	Liczba osób z niepełnosprawnościami, które skorzystały w środowisku lokalnym z obiektów służących	ROPS	Ponad 2,7 tys. osób	1017	692	wzrost	

Raport z monitoringu wdrażania w latach 2021-2022
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030

	rehabilitacji, wspartych m. in. ze środków PFRON					
36	Liczba osób korzystających z usług ośrodków wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami	ROPS	32 119	41 911	16 553	wzrost
37	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych aktywizacją społeczną i zawodową	ROPS	61 556	77 024	54 522	wzrost
38	Liczba osób z niepełnosprawnościami – bezrobotnych, poszukujących pracy i niepozostających w zatrudnieniu, które podjęły pracę, w tym w ramach samozatrudnienia	ROPS	1790	1980	2122	wzrost
39	Liczba podmiotów publicznych, które podjęły działania mające na celu zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej osobom z niepełnosprawnościami	ROPS	-	137	138	wzrost
40	Liczba osób z niepełnosprawnościami, które skorzystały z dofinansowań likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, w związku z ich indywidualnymi potrzebami	ROPS	1057	1677	1280	wzrost
41	Liczba mieszkań dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	ROPS	387*	411*	368*	wzrost
42	Wskaźnik zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami w wieku 15-64 lata	GUS/BDL	19,4%	24,30%	25,80%	wzrost

*Liczba pozytywnie rozpatrzonych wniosków z likwidacji barier architektonicznych

Obszar IV – Profilaktyka uzależnień i przeciwdziałanie przemocy

Cel strategiczny 4: Zintegrowanie i wzmacnianie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami oraz zjawiskiem przemocy

Cel operacyjny 4.1: Zwiększanie skali i skuteczności działań z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki

Cel operacyjny 4.2: Zwiększanie skuteczności działań z zakresu redukcji szkód związanych z uzależnieniami oraz reintegracji zdrowotnej, społecznej i zawodowej osób uzależnionych

Cel operacyjny 4.3: Zwiększanie wsparcia i ochrony osób zagrożonych i dotkniętych problemem przemocy w rodzinie oraz wspieranie działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc

Prognoza zmian:

- zwiększenie świadomości i wrażliwości społecznej w obszarach uzależnień i przemocy w rodzinie
- zwiększenie skuteczności działań w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia
- wzmocnienie systemu pomocy i wsparcia osób zagrożonych i dotkniętych problemami uzależnień oraz przemocy w rodzinie
- zmniejszenie skali zagrożenia i występowania uzależnień, w szczególności wśród dzieci i młodzieży
- zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinach zamieszkujących województwo
- skuteczna aktywizacja społeczna i zawodowa osób uzależnionych

Dane statystyczne

- W województwie warmińsko-mazurskim maleje liczba punktów sprzedaży alkoholu - z 5023 w 2020 r. do 4818 aktualnie. Przy malejącej liczbie punktów sprzedaży nieznacznie wzrasta liczba mieszkańców przypadających na jeden punkt – wzrost z 277 w 2020 r. do 284 aktualnie.
- Zmniejszyła się liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu – w 2021 r. – 3058 rodzin, a w 2022 r. – 2996 rodzin.
- Wśród osób uzależnionych od alkoholu, wzrosło zainteresowanie psychoterapią indywidualną – z 4239 pacjentów w 2020 r. do 4731 pacjentów w 2022 r. Wskaźnik osób uczestniczących w psychoterapii grupowej spadł z 1709 osób do 1636 osób.
- Z roku na rok obserwuje się pozytywną tendencję w zakresie większego zaangażowania dorosłych w realizację programów profilaktycznych. Między 2020 r. a 2022 r. odnotowano wzrost wskaźnika udziału rodziców z 5369 osób do 20 920 osób oraz wzrost wskaźnika zaangażowania nauczycieli i wychowawców z 1786 osób do 3650 osób. W 2020 r. w szkolnych i pozaszkolnych programach uczestniczyło 40 115 uczniów, a w 2022 r. – 53 220 uczniów.
- W ostatnich latach nieznacznie wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii. W 2021 r. – 239 rodzin, w 2022 r. – 243 rodziny.
- Coraz mniej osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych innych niż alkohol decyduje się zarówno na psychoterapię indywidualną (spadek z 1094 pacjentów w 2020 r. do 462 pacjentów w 2022 r.), jak i grupową (spadek z 80 osób w 2020 r. do 61 osób w 2022 r.).

- W województwie systematycznie maleje ogólna liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że były dotknięte przemocą – w 2020 r. – 4245 osób, w 2022 r. – 3087 osób. Z roku na rok maleje również liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” – w 2020 r. były to 3962 rodziny, natomiast w 2022 r. – 3097 rodzin. Maleje również liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w danym okresie sprawozdawczym – w 2022 r. odnotowano spadek o 20,39% w stosunku do 2020 r.
- W 2022 r. odnotowano spadek liczby zatrzymanych w związku ze stosowaniem przemocy domowej (w 2022 r. – 918 osób, w 2020 r. – 925 osób). Wskaźnik ten utrzymuje się jednak na zbliżonym poziomie od lat, przy jednoczesnym zachowaniu trendu świadczącego o tym, że to mężczyźni stanowią zdecydowaną przewagę wśród osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową (w 2022 r. – 96,41%, w 2020 r. – 96,22%).

Realizacja celów strategii

W 2021 oraz w 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim podjęto szereg działań służących zintegrowaniu i wzmocnieniu działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami oraz zjawiskiem przemocy, co przełożyło się na realizację celu strategicznego obszaru IV.

Cel strategiczny był realizowany wielotorowo. Ustawą z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw nałożono na samorządy województw obowiązek opracowania nowego wojewódzkiego programu, łączącego realizację zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. W związku z tym, obowiązujące w 2022 r.: Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2025 oraz Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022 zostały zastąpione Warmińsko-Mazurskim Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026.

Warmińsko-Mazurski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026

Na gruncie regionalnym uchwalono również Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2025. Program zakłada głównie realizację zadań zmierzających do zmniejszenia skali zjawiska przemocy domowej.

W ramach [celu operacyjnego 4.1: Zwiększanie skali i skuteczności działań z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki](#), w latach 2021-2022, realizowano m. in. działania:

1. Programy profilaktyczne i promocja zdrowia psychicznego, w tym.:

- szkolne i pozaszkolne programy profilaktyczne; realizatorzy programów profilaktycznych realizują głównie programy skupiające się na profilaktyce uniwersalnej. Dużo rzadziej korzystają z programów z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej – zarówno rekomendowanych, jak i również autorskich, spoza systemu rekomendacji.

Liczba nauczycieli i wychowawców
2021 r. - 3355
2022 r. - 3650

Liczba rodziców
2021 r. - 8146
2022 r. - 20 920

Liczba uczniów
2021 r. - 56 529
2022 r. - 53 220

- W 2022 r. średnio w co drugiej gminie realizowano przynajmniej jeden program rekomendowany, najczęściej były to programy:
  - Przyjaciele Zippiego – program z zakresu ochrony zdrowia;
  - Spójrz inaczej – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;

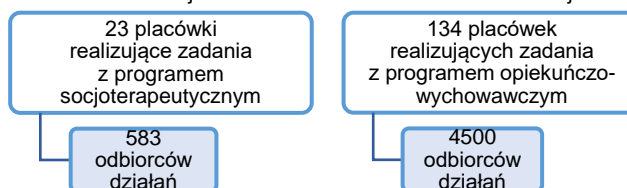
- Program Domowych Detektywów – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
- Debata – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
- Unplugged – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
- Szkoła dla Rodziców i Wychowawców – program z zakresu profilaktyki uniwersalnej;
- Apteczka Pierwszej Pomocy Emocjonalnej – program z zakresu ochrony zdrowia oraz profilaktyki uniwersalnej.

2. Spotkania, kampanie oraz programy informacyjno-edukacyjne, m.in.:

- program pn. „Zanim będzie za późno” - skierowany do rodziców uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych (przed reformą szkolnictwa do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych). Realizowany na terenie całego województwa przez Komendę Wojewódzką Policji w Olsztynie oraz Kuratorium Oświaty w Olsztynie, przy współpracy z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Olsztynie, komendami powiatowymi oraz miejskimi policji, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi oraz mediami lokalnymi. W 2021 r., z uwagi na pandemię koronawirusa oraz związane z nią obostrzenia, policjanci z większości jednostek działania profilaktyczne w ramach programu realizowali w trakcie spotkań online. W zrealizowanych spotkaniach uczestniczyło 45 rodziców i opiekunów;
- kampanie i akcje lokalne oraz krajowe w samorządach gminnych, m.in.: Kampania ogólnopolska „Zachowaj trzeźwy umysł”; Kampania „Postaw na rodzinę”; Kampania „Odpowiedzialny kierowca”; Kampania „Narkotyki – to mnie nie kręci”; Kampania „Rodzina na tak”.

3. Wzmacniano system pomocy psychiatrycznej, psychologicznej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniami, a także ich rodziców i opiekunów.

W 2022 roku w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowały:

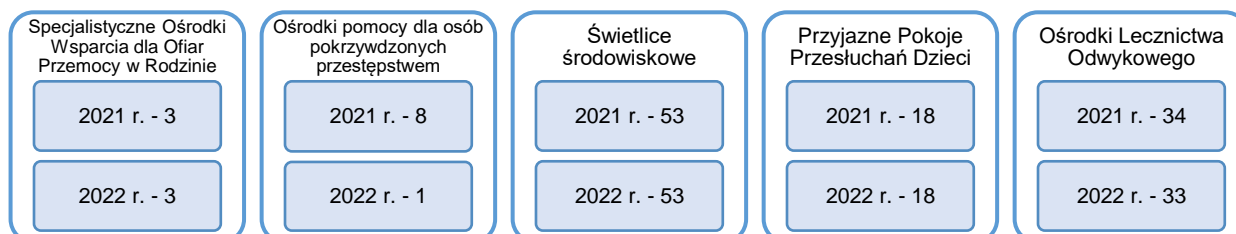

W ramach celu operacyjnego 4.2: Zwiększanie skuteczności działań z zakresu redukcji szkód związanych z uzależnieniami oraz reintegracji zdrowotnej, społecznej, zawodowej osób uzależnionych, w latach 2021-2022, realizowano działania w zakresie:

1. Wspierania funkcjonowania centrów i klubów integracji społecznej, które pełnią istotną funkcję w działaniach profilaktycznych i są szansą na reintegrację społeczną i zawodową grup szczególnego ryzyka - osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków po ukończonym procesie leczenia.

2. Zapewnienia działalności placówek, w których osoby uwikłane w przemoc oraz uzależnienia mogą otrzymać pomoc, tj.:

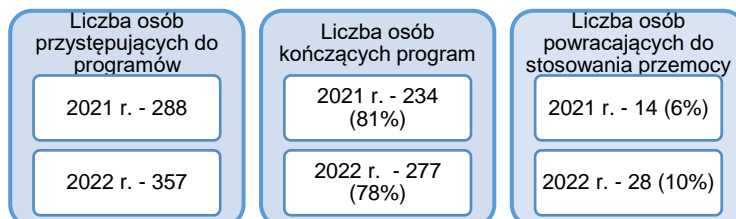

3. Edukacji kadr oraz społeczności w zakresie FASD i zagrożeń płynących z picia alkoholu przez kobiety w ciąży i planujące posiadanie potomstwa, m.in. zajęcia profilaktyczne, warsztaty psychoedukacyjne, spotkania z rodzicami.

W ramach celu operacyjnego 4.3: **Zwiększanie wsparcia i ochrony osób zagrożonych i dotkniętych problemem przemocy w rodzinie oraz wspieranie działań interwencyjnych, korekcyjnych i edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc**, w latach 2021-2022, realizowano następujące działania:

1. Programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową - w 2022 r. realizowane w powiatach: kętrzyńskim i olsztyńskim; w obu powiatach program ukończyli prawie wszyscy, którzy do niego przystąpili (83%), co daje większą szansę na budowanie świadomości dotyczącej przemocy i na minimalizowanie tego zjawiska (w 2021 r. program ukończyło 100% przystępujących).

2. Programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową – w 2022 r. realizowało 17 na 21 powiatów. Cztery powiaty (bartoszycki, braniewski, lidzbarski i szczycieński) nie realizowały ww. zadania ustawowego.

3. Działania informacyjno-edukacyjne w celu ograniczenia zjawiska przemocy domowej, w tym:
  - Przedstawiciele Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie uczestniczyli w pracach Wojewódzkiego Zespołu do spraw opracowywania „Warmińsko-Mazurskiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2023-2027”.
  - Funkcjonariuszki Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie uczestniczyły w 2022 r. w spotkaniach zorganizowanych przez Federację Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko – Mazurskiego, mających na celu wypracowanie ścieżki pomocy seniorom w przypadku doznawania przemocy domowej oraz aktywizacji osób starszych.
  - Na stronie internetowej KWP w Olsztynie oraz podległych jednostek Policji zamieszczono wykaz placówek zapewniających miejsca noclegowe/ pomoc dla osób pozostających w kryzysie zjawiska przemocy domowej.
  - We wrześniu 2022 r. warmińsko-mazurscy policjanci uczestniczyli w szkoleniach organizowanych przez KWP w Olsztynie w ramach projektu pn. "POWER ON - podniesienie kompetencji Policji w zakresie wsparcia ofiar przestępstw" w ramach Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego, który został złożony przez KWP w Olsztynie w partnerstwie z KWP w Gdańsk, KWP Szczecin oraz Szkołą Policji w Pile. W ramach projektu oprócz 100 funkcjonariuszy warmińsko-mazurskiej Policji przeszkolono również 60 przedstawicieli placówek oświatowych.

Realizatorzy działań

- Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, w tym ośrodki pomocy społecznej i centra usług społecznych a także grupy tworzone przy samorządach (Gminne Komisje ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie);
- ośrodki leczenia odwykowego, w tym te, dla których Samorząd Województwa jest organem założycielskim oraz inne podmioty prowadzące leczenie oraz terapię uzależnień;
- organizacje pozarządowe;
- policja i przedstawiciele innych służb;
- Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie;
- Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki NFZ w Olsztynie;

- wojewódzka oraz powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne;
- świetlice oraz inne podmioty z programami socjoterapeutycznymi oraz opiekuńczo-wychowawczymi;
- centra i kluby integracji społecznej;
- Kuratorium Oświaty oraz inne jednostki oświatowe, w tym szkoły;
- specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- punkty konsultacyjne dla ofiar przemocy w rodzinie.

Działania podejmowane przez Samorząd Województwa, w tym ROPS

W ramach Warmińsko-Mazurskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2026 (wcześniej: Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2025 oraz Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022) realizowano m.in. następujące zadania:

1. Dofinansowano zadania realizowane przez Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku – „Podnoszenie kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego w Województwie Warmińsko-Mazurskim” (w szkoleniach indywidualnych w 2021 r. udział wzięło 11 osób; w 2022 r. – 12 osób). Ponadto, wzorem lat ubiegłych, przeprowadzono superwizje programów terapeutycznych (w 2021 r. – w 21 placówkach; w 2022 r. – w 22 placówkach).
2. W 2021 r. przeprowadzono otwarty konkurs ofert na wykonanie zadań publicznych samorządu województwa przez organizacje pozarządowe w zakresie wychowania w trzeźwości i przeciwdziałania alkoholizmowi oraz przeciwdziałania narkomanii, na który łącznie przeznaczono 160 000 zł z budżetu województwa. Ze złożonych wniosków wybrano do realizacji: 10 ofert. W 2022 r. dofinansowano 3 oferty organizacji pozarządowych w trybie art. 19a:
  - „Światełko” - zadanie realizowane przez Stowarzyszenie Ekologiczno-Artystyczne Ręką Dzieło, które miało na celu nagranie filmu profilaktycznego dotyczącego pielęgnowania wartości, takich jak: więzi społeczne, wsparcie osób samotnych i wykluczonych społecznie. W filmie pojawiły się m.in. informacje dotyczące instytucji i miejsc, w których można zgłosić się po pomoc i wsparcie.
  - „Zagrożenia, które niosą procenty. Niebezpieczeństwa związane z alkoholem” – zadanie realizowane przez Fundację Mazurymedia. W ramach działania wyprodukowano, opublikowano i wypromowano dwa profilaktyczne spoty filmowe: „Alkohol rodzi agresję” oraz „Nie piję w ciąży”.
  - „Zagrożenie XXI wieku. Niebezpieczeństwa związane z narkotykami” – zadanie realizowane przez Fundację Mazurymedia. W ramach działania wyprodukowano, opublikowano i wypromowano dwa profilaktyczne spoty filmowe: „Mechanizm uzależnienia” oraz „Rodzic = naturalna profilaktyka”.
3. We współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (aktualnie: Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom) przeprowadzono szkolenia dla kuratorów sądowych: w 2021 r. w zakresie sprawowania nadzorów nad osobami zobowiązanymi do leczenia odwykowego; w 2022 r.: na temat pracy z osobami z problemem alkoholowym, w tym sprawujących nadzory nad osobami zobowiązanymi przez sąd do podjęcia leczenia odwykowego.

4. Dwukrotnie zorganizowano wojewódzką konferencję na temat zachowań suicydalnych. W 2021 r.: „Zachowania suicydalne dzieci i młodzieży – wyzwania w profilaktyce i terapii”; w 2022 r.: „Zapobieganie zachowaniom suicydalnym w środowisku dzieci i młodzieży – wyzwania dla ekspertów i rodziców”. W każdym roku w konferencji udział wzięło około 300 osób, w tym ok. 100 osób w transmisji online.
5. Przekazano łącznie 710 254,86 zł na modernizację i doposażenie podmiotów lecznictwa odwykowego, dla których samorząd województwa jest organem założycielskim.
6. W 2021 r. przeprowadzono badanie ankietowe w ramach Europejskiego Programu Badań Ankietowych ESPAD – „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną”. Celem badania był przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych, ale także ocena czynników wpływających na rozpowszechnienie, ułożonych zarówno po stronie popytu na substancje, jak i ich podaży.
7. W 2022 r. we współpracy z Krajowym Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom przeprowadzono szkolenie dla kadr pedagogicznych z zakresu profilaktyki uzależnień w środowiskach szkolnych. W szkoleniu udział wzięło 40 nauczycieli oraz pedagogów szkolnych z województwa warmińsko-mazurskiego.
8. W 2022 r. zorganizowano wojewódzką konferencję pn.: „Profilaktyka uzależnień behawioralnych – możliwości i wyzwania”. Omówiono m.in. tematy z zakresu: zagrożeń nowoczesnej technologii, higieny cyfrowej, rozwoju wychowawczego rodziców i nauczycieli oraz wagi relacji rodzinnych w wychowaniu bez uzależnień. W konferencji udział wzięło około 200 osób, w tym blisko 60 w transmisji online.

W ramach Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2026, realizowano zadania tj.:

1. Wzorem lat ubiegłych – przeprowadzano akcję „Otwarte Drzwi”, w ramach której w pierwszą sobotę grudnia placówki oraz instytucje niosące pomoc ofiarom przemocy domowej są otwarte i służą pomocą oraz informacją wszystkim zainteresowanym.
2. Zorganizowano szkolenia dla członków Zespołów Interdyscyplinarnych. W 2021 r.: „Etapy pracy z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie i stosującymi przemoc w rodzinie”; w 2022 r.: „Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i osób z niepełnosprawnościami”. Łącznie przeszkolono 240 osób (120 osób w każdym roku) – członków Zespołów Interdyscyplinarnych i grup roboczych oraz osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.
3. W 2021 r. przeprowadzono otwarty konkurs ofert na wykonanie zadań publicznych samorządu województwa przez organizacje pozarządowe w zakresie przeciwdziałania przemocy, na który przeznaczono 30 000 zł z budżetu Województwa. Ze złożonych wniosków wybrano do realizacji 3 oferty. W 2022 r. dofinansowano 2 oferty organizacji pozarządowych w trybie art. 19a – Stowarzyszenie „Pielęgniuje-MY Więzi”:
  - Zorganizowano wojewódzkie obchody w ramach kampanii „Biała wstążka”, poświęconej przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet. Elementami zadania było m.in.: Opracowanie informatora na temat definicji przemocy domowej, sposobów rozpoznawania przemocy, reagowania w sytuacji rozpoznania przemocy oraz informacje, dla osób potrzebujących wsparcia na temat miejsc, w których można otrzymać pomoc.
  - Zorganizowano konferencję mającą na celu upowszechnianie „dobrych praktyk” w zakresie skutecznych metod przeciwdziałania przemocy domowej. W trakcie konferencji zaprezentowano działania lokalne, a także wygłoszono cztery wykłady na temat dobrych praktyk w przeciwdziałaniu przemocy, metod pracy z osobą doświadczającą i osobą stosującą przemoc. Wyróżnieni przez Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego zostali także Kawalerowie Białej Wstążki, tj. mężczyźni, którzy zasłużyli się w pomocy

kobietom doświadczającym przemocy – w latach 2021 oraz 2022 łącznie odznaczono 5 mężczyzn.

Pozytywne i negatywne tendencje

POZYTYWY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podnoszenie umiejętności i kompetencji osób pracujących w profilaktyce i leczeniu uzależnień wpływa na efektywniejszą pracę z osobami uwikłanymi w uzależnienia i przemoc domową. 2. Podejmowanie przez gminy uchwał (w 2021 r. – 78 uchwał) dotyczących ograniczania sprzedaży alkoholu wpływa nie tylko na zmniejszony dostęp do alkoholu, ale także na poprawę jakości życia mieszkańców. 3. Rosnąca aktywność samorządów gminnych i powiatowych w realizacji działań w ramach kampanii „Biała Wstążka” oraz akcji „Otwarte Drzwi”. 4. Podnoszenie kwalifikacji przez specjalistów pracujących w środowiskach dotkniętych przemocą, m.in. z zakresu dialogu motywującego sprawcę przemocy do zmian oraz w obszarze profilaktyki, pozytywnie wpływa na rozwój oferowanych usług z tego zakresu.
NEGATYWY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niedostateczna wiedza (w tym głównie nauczycieli i pedagogów szkolnych) w zakresie wyboru, dostosowania i realizowania programów odpowiednich dla grup odbiorców (w tym przede wszystkim programów rekomendowanych, posiadających dowody jakości dzięki ewaluacji, z większym naciskiem na profilaktykę selektywną i wskazującą). 2. Niedostateczna wiedza realizatorów gminnych programów w zakresie zmian prawnych oraz nowych zadań nałożonych na samorządy, m.in. z zakresu uzależnień behawioralnych. 3. Brak ciągłości programów oddziałujących na osoby stosujące przemoc domową, co wpływa na nieefektywne motywowanie do zmian.

Rekomendacje:

1. Upowszechnianie programów profilaktycznych nakierowanych na dzieci i młodzież o profilu selektywnym i wskazującym.
2. Realizacja przedsięwzięć służących podnoszeniu kwalifikacji i umiejętności osób zajmujących się profilaktyką i leczeniem uzależnień oraz przemocą domową.
3. Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz wsparcia rodzin i dzieci, zapewniającej kompleksowość usług z zakresu ochrony zdrowia oraz pomocy społecznej.
4. Prezentacja „dobrych praktyk” – statystyk w gminach, które wprowadziły ograniczenia sprzedaży alkoholu (dot. m.in. mniejszej liczby interwencji policji, związanych z zakłócaniem porządku przez osoby będące pod wpływem alkoholu, mniejszej liczby osób odwożonych do izby wytrzeźwień, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, co wynika z wyżej wymienionych zmian).
5. Modernizacja bazy lecznictwa stacjonarnego dla osób uzależnionych.

Dobre praktyki

Nazwa/rodzaj praktyki	„Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy”
Realizator/współrealizator	Gmina Wydminy/Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wydminach
Okres realizacji (od-do)	październik 2022 r. – czerwiec 2023 r.
Do kogo jest skierowana?	mieszkańcy Gminy Wydminy stosujący oraz doświadczający przemocy domowej
Syntetyczny opis praktyki	W Punkcie Konsultacyjnym ds. Przemocy klient poprzez pomoc konsultanta ds. przemocy może skorzystać z pomocy pracownika socjalnego, który świadczy pracę socjalną na rzecz danej rodziny, a także z poradnictwa specjalistycznego tj.: usługi prawnej i psychologicznej dla osób dorosłych oraz dzieci, usługi wzmacniającej więzi społeczne poprzez cykliczne spotkania ze specjalistą pracy z rodziną oraz poradnictwo specjalistyczne typu: terapeuta ds. uzależnień i współuzależnień.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	12 rodzin/40 osób (26K, 14M)
Obszar realizacji	Gmina Wydminy
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego
Nazwa/rodzaj praktyki	„Nie bij mnie, kochaj mnie” – akcja informacyjno-edukacyjna o przemocy przeciwko dzieciom
Realizator/współrealizator	Szkoła Podstawowa nr 2 oraz Świetlica Środowiskowa w Drulitach
Okres realizacji (od-do)	Grudzień 2021 r.
Do kogo jest skierowana?	Społeczność lokalna
Syntetyczny opis praktyki	Akcja zaczerpnięta z WOŚP. Zwrócenie uwagi społeczeństwa na przemoc stosowaną wobec dzieci, poprzez dystrybucję lub wyeksponowanie w miejscach ogólnodostępnych w przestrzeni publicznej maskotek z opatrunkami i zawieszoną tabliczką: „Nie bij mnie, kochaj mnie”. Kto sprzeciwia się przemocy wobec dzieci „ratuje” pokiereszowaną maskotkę, zabierając ją ze sobą i dając jej symboliczne miłość i schronienie.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	60 dzieci i ich rodziny, społeczność lokalna
Obszar realizacji	Gmina Pasłęk – szczególnie miasto Pasłęk oraz wieś Drulity
Źródło finansowania	Środki własne, zbiórka używanych pluszaków
Nazwa/rodzaj praktyki	„Innowacyjne podejście do metod przeciwdziałania przemocy w rodzinie we współpracy ponadnarodowej”
Realizator/współrealizator	Starostwo Powiatowe – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie
Okres realizacji (od-do)	Styczeń 2021 r. – marzec 2022 r.
Do kogo jest skierowana?	Podmioty pracujące w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej na terenie powiatu ostródzkiego, we współpracy z partnerem zagranicznym (Departament Côtes-d'Armor)
Syntetyczny opis praktyki	Odbyły się: wizyty studyjne, szkolenia, konferencje, spotkania warsztatowe – działania mające na celu wspólne wypracowanie metod współpracy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej na szczeblu powiatowym, z wykorzystaniem doświadczeń partnerów zagranicznych.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	Brak danych
Obszar realizacji	Powiat ostródzki
Źródło finansowania	Fundusze europejskie, PO Wiedza Edukacja Rozwój
Nazwa/rodzaj praktyki	Hybrydowy punkt interwencji kryzysowej dla ofiar przemocy domowej i seksualnej
Realizator/współrealizator	MOPS Olsztynek
Okres realizacji (od-do)	Listopad 2021 r. – grudzień 2022 r.
Do kogo jest skierowana?	Osoby doświadczające przemocy, stosujące przemoc, społeczność i władze lokalne, policja, służba zdrowia, pedagodzy i nauczyciele
Syntetyczny opis praktyki	W ramach programu wypracowano: 160 godzin na konsultacje, budowanie strategii dla beneficjentów, zajęcia superwizyjne ze specjalistami prowadzącymi punkty konsultacyjne oraz z kierownikiem projektu; 160 godzin na wsparcie osób przebywających w mieszkaniu chronionym i sprawy administracyjno-organizacyjne związane z utrzymaniem lokalu; 178 godzin przez specjalistę ds. współpracy instytucjonalnej.

	Odbывwały się spotkania i szkolenia mające na celu uwrażliwienie społeczności na problematykę przemocy domowej. Działaniami objęto decydentów lokalnych, pracowników oświaty, pomocy społecznej, policji, kuratorów sądowych, pracowników straży miejskiej. Odbyły się również 652 konsultacje specjalistyczne.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	250 osób
Obszar realizacji	całe województwo + cała Polska
Źródło finansowania	Program finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach funduszy EOG i funduszy norweskich

Wskaźniki

Nr w Strategii	WSKAŹNIK POMIARU	ŹRÓDŁO	Wartość za 2020 r. (bazowa)	Wartość za 2021 r.	Wartość za 2022 r.	Prognoza – 2030 r.	
43	Odsetek osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu i narkomanii w stosunku do ogółu osób i rodzin objętych pomocą społeczną	OZPS	przemoc w rodzinie				spadek
			1,9% osób 1,2% rodzin	1,8% osób 1,2% rodzin	1,9% osób 1,2% rodzin		
			alkoholizm				spadek
			4,2% osób 6,1% rodzin	4,7% osób 6,8% rodzin	4,9% osób 7,1% rodzin		
narkomania				spadek			
0,3% osób 0,5% rodzin	0,3% osób 0,5% rodzin	0,4% osób, 0,6% rodzin					
44	Odsetek gmin, które ograniczyły dostęp do alkoholu - ograniczenie sprzedaży w godzinach nocnych	ROPS/ KCPU	1,7%	13%	dane z KCPU zostaną opublikowane jesienią 2023 r.	wzrost	
44	Odsetek gmin, które ograniczyły dostęp do alkoholu - ograniczenie maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż	ROPS/ KCPU	12,9%	100%	dane z KCPU zostaną opublikowane jesienią 2023 r.	wzrost	
45	Liczba zrealizowanych przez gminy programów profilaktycznych	ROPS	152	638	967	wzrost	
45	Liczba uczestników programów profilaktycznych	ROPS	59 077	67 977	98 131	wzrost	
46	Liczba wspartych placówek zapewniających pomoc i wsparcie dzieciom i młodzieży z problemami oraz ich rodzicom i opiekunom	ROPS	0	0	1 (uruchomienie CIS)	wzrost	
47	Liczba poradni odwykowych i profilaktyki osób uzależnionych oraz liczba udzielonych porad	ROPS	liczba poradni: 34 liczba porad: 72 090	liczba poradni: 34 liczba porad: 70 649	liczba poradni: 33 liczba porad: 70 781	wzrost	
48	Liczba osób uzależnionych od alkoholu w województwie warmińsko-mazurskim	KCPU	6985 (dane za 2019 r.)	6074 (z PARPA-G1 liczba osób, wobec których gminne komisje prowadziły działania)	dane z KCPU opublikowane jesienią 2023 r.	spadek	
49	Liczba zmodernizowanych podmiotów leczenia odwykowego i uzależnień, dostosowanych do potrzeb osób korzystających ze wsparcia	ROPS	0	2	2	wzrost	
50	Liczba osób objętych wsparciem programów z zakresu redukcji szkód oraz działań	ROPS	80	130	0	wzrost	

Raport z monitoringu wdrażania w latach 2021-2022
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030

	w środowiskach szczególnie narażonych na uzależnienia					
51	Liczba funkcjonujących „Przyjaznych Pokoi Przesłuchań Dzieci”	ROPS	18	18	18	wzrost
52	Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych	ROPS	303	234	277	wzrost
53	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	ROPS	4818	4059	3582	spadek
54	Odsetek rodzin objętych pomocą grup roboczych w stosunku do liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	ROPS	94,9%	100%	100%	wzrost
55	Liczba gmin i powiatów włączających się w kampanie społeczne mobilizujące społeczność do aktywnego przeciwstawiania się przemocy w rodzinie	POWIATY GMINY	45	95	83	wzrost

Obszar V – Wspieranie zatrudnienia

Cel strategiczny 5: Ograniczenie bezrobocia oraz bierności zawodowej wśród mieszkańców województwa

Cel operacyjny 5.1: Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Cel operacyjny 5.2: Kreowanie warunków sprzyjających większej dostępności do rynku pracy

Prognoza zmian:

- Zwiększenie potencjału, aktywności zawodowej i mobilności mieszkańców województwa.
- Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w województwie.
- Zniwelowanie barier utrudniających dostęp do rynku pracy osobom w szczególnie trudnej sytuacji.
- Ułatwienie dostępu do rynku pracy osobom wychowującym małe dzieci.
- Ograniczenie skali długotrwałego bezrobocia.

Dane statystyczne

- W 2022 r. (wg stanu z 31.12) liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła 41 tys. osób (42,5 tys. osób w 2021 r), z czego kobiety stanowiły 55% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.
- W rejestrach urzędów pracy na koniec 2022 r. figurowało 19 640 osób długotrwale bezrobotnych. W porównaniu do 2021 r. ich liczba zmniejszyła się o 3104 osoby (o 13,6%). Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w strukturze bezrobotnych zmniejszył się do poziomu 47,8%.
- Pomimo spadku bezrobocia w regionie, stopa bezrobocia w województwie była nadal najwyższa w kraju. W 2022 r. (wg stanu z 31 grudnia) stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 8,7% (spadek o 0,4 p.p. w porównaniu do 2021 r.).
- Zmalała liczba osób w rodzinach, którym przyznano decyzją świadczenie ze względu na bezrobocie – w 2022 r. wyniosła 43 880, co oznacza spadek o 11,9% w porównaniu do roku 2021.
- W 2022 r. wskaźnik zatrudnienia dla mieszkańców Warmii i Mazur w wieku 15-89 lat wyniósł 53,5% (wobec 56,3% w kraju) i był o 0,2 p.p. wyższy niż przed rokiem (w kraju w tym samym okresie odnotowano wzrost o 0,5 p.p.).
- Współczynnik aktywności zawodowej ukształtował się na poziomie 55,4% (kraj 58,0%) - o 0,2 p.p. wyższym niż w 2021 r.
- W 2022 r. zaobserwowano wzrost przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw, które wyniosło 139,5 tys. osób, tj. o 2,4% więcej niż przed rokiem.

Realizacja celów strategii

W latach 2021-2022 w województwie podjęto szereg działań służących ograniczeniu bezrobocia oraz bierności zawodowej wśród mieszkańców województwa, co przełożyło się na realizację celu strategicznego obszaru V.

W latach 2021-2022 podejmowane były działania służące sukcesywnej realizacji celów operacyjnych. W ramach [celu operacyjnego 5.1: Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym](#), obejmowały one m.in.:

1. Realizację projektów i programów mających na celu aktywizację społeczną i zawodową osób bezrobotnych, biernych zawodowo i ubogich pracujących. Źródłem finansowania projektów był m.in. Europejski Fundusz Społeczny. Realizowane w ramach RPO WiM 2014-2020 projekty przyczyniły się do zwiększenia zatrudnienia wśród osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo (zwłaszcza długotrwale bezrobotnych, z niepełnosprawnością, powyżej 50. roku życia, niskowyzwalifikowanych oraz kobiet). W ramach ww. projektów realizowano kompleksowe, indywidualne wsparcie w zakresie aktywizacji zawodowej niwelujące niedopasowanie kwalifikacji lub brak doświadczenia zawodowego, brak określonych kompetencji zawodowych i miękkich. Udzielane wsparcie dostosowane było do indywidualnych potrzeb uczestników projektów, wynikających z ich aktualnego stanu wiedzy, doświadczenia, zdolności i przeciwwskazań do wykonywania danego zawodu. Działania na rzecz osób bezrobotnych finansowane były także ze środków Funduszu Pracy.

W ramach projektów wykorzystywany był cały wachlarz form aktywizacji zawodowej dostępnych na mocy ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Innowacyjnych rozwiązań, wykraczających poza możliwości, jakie daje Ustawa, powiatowe urzędy pracy poszukiwały w ramach projektów pilotażowych. Założeniem projektów jest wypracowanie nowych metod, narzędzi oraz sposobów pomocy bezrobotnym, poszukującym pracy lub pracodawcom tworzącym miejsca pracy, w celu stworzenia rozwiązań systemowych.

W 2021 r. dofinansowanie ze środków rezerwy Funduszu Pracy na realizację projektów pilotażowych otrzymało 8 powiatowych urzędów pracy (2 w ramach naboru „Nowe spojrzenie- nowe możliwości” na łączną kwotę 1 090,0 tys. zł oraz 6 w ramach naboru „Stabilna praca – silna rodzina” na kwotę 2 548 tys. zł).

Łącznie w 2021 r. powiatowe urzędy pracy zaktywizowały 16 298 bezrobotnych, zaś w 2022 r. - 17 008 osób. Jedną z form udzielanego wsparcia były dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej. W 2021 r. otrzymało je 1823 bezrobotnych, a w 2022 r. 1732 osoby. W latach 2021-2022 WUP w Olsztynie kontynuował realizację zadań w ramach Działania 10.3. Rozwój zatrudnienia RPO WiM 2014-2020. W analizowanym okresie w ramach środków udzielonych z EFS na podjęcie działalności gospodarczej utworzono 923 miejsca pracy (z czego 515 w 2021 r.).

2. Promowanie samozatrudnienia i postaw przedsiębiorczych wśród bezrobotnych. Wiedza z zakresu różnych aspektów prowadzenia własnej działalności gospodarczej przekazywana była głównie podczas grupowych porad zawodowych czy szkoleń, na które zapraszani byli przedstawiciele Urzędu Skarbowego, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Celem warsztatów było również rozwijanie i kształcenie przedsiębiorczości jako cechy i postawy oraz dokonywanie oceny własnych kompetencji niezbędnych do podjęcia działalności gospodarczej.
3. Podejmowanie działań z zakresu poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy. Z usług poradnictwa zawodowego w powiatowych urzędach pracy korzystają osoby bezrobotne i poszukujące pracy, natomiast z usług poradnictwa zawodowego w Centrach Informacji i Planowania Kariery Zawodowej działających przy WUP w Olsztynie mogą skorzystać wszystkie osoby pełnoletnie. Pośrednictwo pracy realizowane przez publiczne służby zatrudnienia jest prowadzone nieodpłatnie, zgodnie z zasadami dostępności usług, dobrowolności, równości oraz jawności. W latach 2021-2022 realizowane były również usługi pośrednictwa pracy związane ze swobodnym przepływem pracowników na terenie państw Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub państw niebędących stronami umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, mogących korzystać ze swobody przepływu osób na podstawie umów zawartych przez te państwa ze Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi.

4. Upowszechnianie idei uczenia się przez całe życie. Zadanie to realizowano głównie z wykorzystaniem środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego, które przeznaczone są na dofinansowanie kształcenia pracowników i pracodawców w celu dostosowania ich kompetencji do wymagań dynamicznie zmieniającej się gospodarki.

finansowanie kształcenia ustawicznego w ramach KFS

wydatkowana kwota	<ul style="list-style-type: none"> • 2021 r. - 8 132,3 tys. zł • 2022 r. - 7 386,3 tys. zł
liczba wspartych pracodawców	<ul style="list-style-type: none"> • 2021 r. - 996 • 2022 r. - 954
liczba przeszkolonych osób	<ul style="list-style-type: none"> • 2021 r. - 348 pracodawców i 3472 pracowników • 2022 r. - 313 pracodawców i 3178 pracowników

W ramach celu operacyjnego 5.2: **Kreowanie warunków sprzyjających większej dostępności do rynku pracy**, w latach 2021-2022, realizowane były m.in. działania:

1. służące wspieraniu szkolnictwa zawodowego dostosowanego do potrzeb rynku pracy, w tym:

- opiniowanie nowych kierunków kształcenia przez Wojewódzką Radę Rynku Pracy będącą organem opiniodawczo – doradczym Marszałka Województwa w sprawach polityki rynku pracy. Każda opinia Rady poprzedzona jest szczegółową analizą dotyczącą podaży i popytu wnioskowanego zawodu na regionalnym rynku pracy. W analizie wykorzystane są wyniki badania *Barometr zawodów*, które stanowi jednoroczną prognozę sytuacji w poszczególnych branżach i zawodach (w 2022 r. przeprowadzono już ósmą edycję tego badania).

W 2021 r. opiniowano potrzebę utworzenia nowych kierunków kształcenia w 71 zawodach reprezentujących 21 branż zawodowych, w 2022 r. – w 50 kierunkach z 24 różnorodnych branż.

- aktualizacja „Wykazu zawodów, w których może być dokonywana refundacja wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników zatrudnianych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego”.

Liczba młodocianych pracowników objętych refundacją	Wysokość przekazanych środków	Liczba pracodawców
2021 r. - 7463	2021 r. - 17,7 mln zł	2021 r. - 1201
2022 r. - 8320	2022 r. - 22,43 mln zł	2022 r. - 1287

2. służące upowszechnianiu informacji o podmiotach oraz zakresie i formach pomocy adresowanych do osób bezrobotnych, biernych zawodowo i zagrożonych wykluczeniem - podczas targów pracy oraz spotkań z młodzieżą szkolną. Prezentowano zadania i rodzaje pomocy oferowane przez powiatowe urzędy pracy. Te ostatnie współpracowały również z organizacjami pozarządowymi promując wśród bezrobotnych ich projekty oraz wspierając w realizacji poprzez pomoc w rekrutacji uczestników.

3. promujące pracę zdalną; w jednym z projektów pilotażowych zaplanowano dofinansowanie dla pracodawców zakupu sprzętu, maszyn i urządzeń niezbędnych do wykonywania pracy zdalnej dla zatrudnionego uczestnika projektu.

4. wspierające usługi opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach, klubach dziecięcych lub u dziennych opiekunów, ułatwiające powrót lub wejście na rynek pracy po okresie opieki nad dziećmi. Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie był instytucją odpowiedzialną za realizacją Działania 10.4.RPO WiM „Pomoc w powrocie lub wejściu na rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi do lat 3”.

Liczba osób powracających na rynek pracy	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi	Liczba opiekunów objętych wsparciem
2021 r. - 266	2021 r. - 325	2021 r. - 551
2022 r. - 162	2022 r. - 5	2022 r. - 310

Realizatorzy działań

- Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym Wojewódzki Urząd Pracy oraz Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie;
- instytucje rynku pracy: publiczne służby zatrudnienia, Ochotnicze Hufce Pracy, agencje zatrudnienia, instytucje szkoleniowe oraz instytucje dialogu społecznego i partnerstwa lokalnego;
- podmioty ekonomii społecznej.

Działania podejmowane przez WUP w Olsztynie

Do najważniejszych działań WUP w Olsztynie służących realizacji celów operacyjnych należy:

1. programowanie i wykonywanie zadań realizowanych przy współfinansowaniu Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Społecznego Plus m.in. przez: realizowanie i rozliczenie zadań przypisanych Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy w Olsztynie w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój oraz w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Warmińsko – Mazurskiego w perspektywie finansowej 2014-2020 oraz realizowanie i rozliczanie zadań współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus przypisanych Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy w Olsztynie przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w zakresie programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027;
2. podział środków Funduszu Pracy pomiędzy powiatowe urzędy pracy na działania na rzecz promocji zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich i aktywizacji bezrobotnych,
3. realizacja zadań związanych z Krajowym Funduszem Szkoleniowym, w szczególności: podział środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego pomiędzy powiatowe urzędy pracy, promocja KFS, realizacja badania „Ocena efektywności wsparcia udzielonego w 2021 r. ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego na terenie województwa warmińsko-mazurskiego”,
4. koordynowanie na terenie województwa realizacji programów aktywizacji zawodowej finansowanych z rezerwy Funduszu Pracy pozostającej w dyspozycji ministra właściwego do spraw pracy,
5. świadczenie poradnictwa zawodowego oraz jego koordynowanie w powiatowych urzędach pracy na terenie województwa. Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie pełni również funkcję inicjatora i koordynatora działań Paktu dla Rozwoju Poradnictwa Zawodowego. Głównym celem powołania, a następnie funkcjonowania partnerstwa było zintegrowanie środowisk zaangażowanych w rozwiązywanie problemów związanych z doradztwem zawodowym w województwie poprzez współpracę instytucji rynku pracy i edukacji mającą na celu podniesienie jakości i efektywności poradnictwa zawodowego na Warmii i Mazurach,
6. współpraca z powiatowymi urzędami pracy w zakresie organizacji szkoleń, przygotowania zawodowego dorosłych i staży dla bezrobotnych, m.in. poprzez: badanie popytu na poszczególne zawody na wojewódzkim i lokalnych rynkach pracy i upowszechnianie wyników badań („Barometr zawodów”), prowadzenie rejestru instytucji szkoleniowych, prowadzenie analiz skuteczności oddziaływania na rynek pracy szkoleń, przygotowania zawodowego dorosłych i staży,
7. coroczne określanie i ogłaszanie w Dzienniku Urzędowym Województwa Warmińsko-Mazurskiego wykazu zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników może być dokonywana refundacja kosztów poniesionych przez pracodawcę

na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne od tych wynagrodzeń, przy uwzględnieniu zapotrzebowania na kwalifikacje i umiejętności na rynku pracy,

8. prowadzenie rejestru agencji zatrudnienia oraz wydawanie certyfikatów o dokonaniu wpisu do rejestru agencji zatrudnienia.

Pozytywne i negatywne tendencje

POZYTYWY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Planowana zmiana regulacji prawnych ma zmienić zasady funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia. Będąca w trakcie procesu legislacyjnego ustawa o aktywności zawodowej, ma zastąpić Ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Nowe przepisy zakładają m.in. oddzielenie statusu bezrobotnego od ubezpieczenia zdrowotnego, rozszerzenie grupy klientów urzędów pracy o osoby biernie zawodowo oraz nowe formy służące aktywizacji zawodowej. 2. Dostęp do środków finansowych Europejskiego Funduszu Społecznego. Zagadnienia związane z rynkiem pracy zostały uwzględnione zarówno w programie regionalnym w poprzedniej perspektywie programowania, jak i w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027. 3. Napływ emigrantów, w związku z sytuacją zaistniałą na Ukrainie pod koniec lutego 2022 r., szansą na wypełnienie luki kadrowej na rynku pracy i zmniejszenie niedoboru pracowników.
NEGATYWY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niska aktywność ekonomiczna mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego. 2. Stopa bezrobocia w województwie najwyższa w skali kraju.

Rekomendacje

1. Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie zatrudnialności i podniesienie jakości życia w regionie, m.in. poprzez:
  - objęcie szczególnym wsparciem na rynku pracy bezrobotnych do 30 roku życia, bezrobotnych powyżej 50 roku życia, kobiet, w szczególności wchodzących lub powracających na rynek pracy po urodzeniu dziecka, bezrobotnych osób z niepełnosprawnością oraz osób bez kwalifikacji zawodowych,
  - tworzenie warunków dla pozyskiwania inwestorów i realizowania inwestycji w regionie,
  - kształcenie w zawodach deficytowych, powiązanie szkolnictwa i kierunków kształcenia zawodowego z potrzebami lokalnego rynku pracy,
  - wspieranie samozatrudnienia i prowadzenia działalności gospodarczej (w tym: w formie przedsiębiorstw społecznych lub innych podmiotów ekonomii społecznej),
  - wprowadzanie elastycznych form zatrudnienia oraz powstawanie przedszkoli i żłobków ułatwiających podejmowanie pracy zawodowej i godzenie pracy zawodowej z życiem rodzinnym,
  - współpracę instytucji pomocy i integracji społecznej oraz instytucji rynku pracy na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców regionu, w szczególności osób bezrobotnych i biernych zawodowo.
2. Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie liczby miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami oraz realizowanie szkoleń i kursów dla osób z niepełnosprawnościami chcących podnieść swoje kwalifikacje zawodowe lub chcących się przekwalifikować zawodowo.

Dobre praktyki

Nazwa/rodzaj praktyki	Projekt pilotażowy „Stabilna praca – silna rodzina – Jestem rodzicem i pracuję!”
Realizator/współrealizator	Powiatowy Urząd Pracy w Piszcu
Okres realizacji (od-do)	01.01.2022 r. - 31.12.2023 r.
Do kogo jest skierowana?	Do rodziców z dziećmi do 6 r.ż. powracających na rynek pracy
Syntetyczny opis praktyki	Projekt obejmuje pakiet: szkolenie, opiekę nad dzieckiem, zatrudnienie: - wsparcie opiekuna uczestnika projektu - pomoc w doborze szkolenia - pokrycie kosztów na opiekę nad dzieckiem - wspólne poszukiwanie pracy - refundacja kosztów z tytułu zatrudnienia dla pracodawcy
Przybliżona liczba osób uczestniczących	20 osób (10 osób w 2022 r. i 10 osób w 2023 r.)
Obszar realizacji	Powiat piski
Źródło finansowania	Budżet państwa

Wskaźniki

Nr w Strategii	WSKAŹNIK POMIARU	ŹRÓDŁO	Wartość za 2020 r. (bazowa)	Wartość za 2021 r.	Wartość za 2022 r.	Prognoza – 2030 r.
56	Współczynnik aktywności zawodowej	BDL/GUS	53,4%	55,2%	55,4%	wzrost
57	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	GUS	708	738	759	wzrost
58	Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie (w %)	BDL/GUS	10,1%	9,1%	8,7%	spadek
59	Odsetek osób długotrwale bezrobotnych w liczbie osób bezrobotnych	BDL/GUS	49,5%	53,4%	47,8%	spadek
60	Odsetek osób biernych zawodowo	WUP	46,5%	44,3%	44%	spadek
61	Odsetek osób, które podjęły pracę po zakończeniu programów, projektów w liczbie osób uczestniczących w tych projektach	WUP/ROPS	WUP			
			71,81%	83,5%*	brak danych	wzrost
			ROPS			
			16,4%	5,8%	9,6%	wzrost
62	Liczba projektów i programów mających na celu aktywizację zawodową i społeczną oraz liczba ich uczestników	WUP/ROPS	WUP			
			121 programów i projektów 18 484 osoby	84 programy i projekty 10 581 osób	117 programów i projektów 7992 osoby	wzrost
			ROPS			
			565 projektów 17 641 osób	432 projekty 9616 osób	269 projektów 7437 osób	wzrost
63	Liczba osób, którym udzielono wsparcia w postaci poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy i staży zawodowych	WUP	poradnictwo zawodowe - 15 510, pośrednictwo pracy - 5083 staże zawodowe - 5706	poradnictwo zawodowe - 15 743** staże zawodowe - 4403	poradnictwo zawodowe - 17 111** staże zawodowe - 4682	wzrost

Raport z monitoringu wdrażania w latach 2021-2022
Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030

64	Odsetek dzieci do lat 3 objętych opieką żłobkową	GUS/BDL	9,1%	10,6%	12,7%	wzrost
65	Liczba kobiet, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka na 10 tys. mieszkańców	GUS	62,3	55,4	51,9	spadek
66	Odsetek osób i rodzin korzystających z pomocy z powodu bezrobocia w liczbie osób i rodzin objętych pomocą społeczną	OZPS	51,8% osób 44,9% rodzin	52,2% osób 45,3% rodzin	49,2% osób 42,8% rodzin	spadek
67	Liczba podmiotów dofinansowanych w ramach usług opieki nad dziećmi w żłobkach, przedszkolach, klubach dziecięcych lub u dziennych opiekunów (Maluch +)	OZPS	106	73	0 (program nie był realizowany)	wzrost

* efektywność podstawowych programów rynku pracy liczona przez MRiPS

** liczba osób objęta poradami indywidualnymi, poradami grupowymi oraz badaniami tekstowymi

Obszar VI – Ekonomia społeczna i solidarna

Cel strategiczny 6: Zwiększenie udziału ekonomii społecznej i solidarnej w rozwoju społeczności lokalnych

Cel operacyjny 6.1: Podniesienie potencjału i konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej oraz ich znaczenia w procesie reintegracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym

Cel operacyjny 6.2: Podniesienie świadomości oraz upowszechnianie pozytywnych postaw wokół ekonomii społecznej i solidarnej

Prognoza zmian:

- zwiększenie potencjału i konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej
- szerokie włączenie podmiotów ekonomii społecznej w realizację usług społecznych
- powszechne stosowanie przez samorzady klauzul społecznych w zamówieniach publicznych
- zwiększenie świadomości społecznej w obszarze ekonomii społecznej i solidarnej
- wzmocnienie systemu wsparcia ekonomii społecznej i solidarnej w regionie
- rozwój i wzmocnienie współpracy na linii nauka-biznes-ekonomia społeczna i solidarna

Dane statystyczne

- Zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Olsztynie na dzień 31 grudnia 2021 r. w rejestrze figurowało 5117 stowarzyszeń i organizacji społecznych aktywnie prowadzących działalność oraz 774 fundacje - łącznie 5891 podmiotów. W 2022 r. liczba aktywnie działających organizacji pozarządowych wzrosła o 100 (powstało 39 nowych stowarzyszeń i 61 fundacji).
- Na dzień 31 grudnia 2022 r. w województwie funkcjonowało 109 przedsiębiorstw, które znajdowały się w Bazie Przedsiębiorstw Społecznych i posiadały status przedsiębiorstwa społecznego. W porównaniu z końcem grudnia 2021 r. na listę wpisanych zostało 18 nowych podmiotów, które uzyskały status przedsiębiorstwa społecznego.
- Z dokonanej przez ROPS analizy działalności przedsiębiorstw społecznych wynika, że najwięcej PS świadczy usługi w zakresie: edukacji publicznej, kultury fizycznej i turystyki, kultury oraz pomocy społecznej.
- Na koniec grudnia 2022 r. na Warmii i Mazurach w 18 powiatach działały aktywnie 64 spółdzielnie socjalne.
- W województwie warmińsko-mazurskim funkcjonują 4 akredytowane Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (w 4 subregionach: olsztyńskim, elbląskim, ełckim i nidzickim) oraz 9 Inkubatorów Przedsiębiorczości Społecznej. W 2021 r. dzięki wsparciu OWES w przedsiębiorstwach społecznych utworzono 89 nowych miejsc pracy, a w 2022 r. aż 136.
- Na terenie województwa aktywnie działa 21 powiatowych zespołów ds. ekonomii społecznej. Zespoły działają prawie we wszystkich powiatach (oprócz powiatu nowomiejskiego).
- Według stanu na 31 grudnia 2022 r. w rejestrze Wojewody Warmińsko-Mazurskiego wpisanych było 10 centrów integracji społecznej (stała liczba od 2018 r.) i 45 klubów integracji społecznej, tj. o dwa mniej w porównaniu do 2021 r. Z monitoringu ROPS wynika, iż w 2022 r. aktywnie działało 28 KIS-ów, 17 klubów nie prowadziło działalności oraz utworzono 1 nowy klub.
- Na obszarze Warmii i Mazur w 2021 r. i 2022 r. działalność prowadziło 35 warsztatów terapii zajęciowej, w których uczestniczyły łącznie (wg stanu na dzień 31.12.2022 r.) 1493 osoby. Liczba uczestników w 2022 r. zwiększyła się o 9 osób.

- W 2022 r. funkcjonowało w regionie 9 zakładów aktywności zawodowej, zatrudniających łącznie 422 osoby, w tym 302 osoby z niepełnosprawnościami (ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności).
- W województwie od 2016 r. funkcjonuje Regionalna Platforma Współpracy na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej, która w 2021 r. skupiała w swoich szeregach 78 podmiotów ekonomii społecznej (CIS, KIS, WTZ, ZAZ i ŚDS). W 2022 r. do Platformy dołączyło kolejnych 17 podmiotów.

Realizacja celów strategii

W 2021 r. i w 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim podjęto szereg działań służących zwiększeniu udziału ekonomii społecznej i solidarnej w rozwoju społeczności lokalnych, co przełożyło się na realizację celu strategicznego obszaru VI.

Zarówno w kraju, jak i regionie prowadzono liczne działania mające na celu podniesienie rangi sfery ekonomii społecznej w polityce publicznej. W 2021 r. podjęte zostały kroki ku usankcjonowaniu tego obszaru na gruncie ustawowym poprzez konsultacje projektu ustawy o ekonomii społecznej, a w efekcie 30 października 2022 r. weszła w życie ustawa o ekonomii społecznej z dnia 5 sierpnia 2022 r. W 2021 r. trwały również prace związane z aktualizacją Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej. Ekonomia Solidarności Społecznej do 2030 roku, który w 2022 r. został przyjęty, a jego zapisy są zgodne z obowiązującą ustawą o ekonomii społecznej.

Na gruncie regionalnym w 2021 r. uchwalono Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej i Solidarnej Warmia i Mazury 2021-2025. Ekonomia społeczna postrzegana jest w tym dokumencie wielopłaszczyznowo, ponieważ jest to sektor związany z wieloma dziedzinami życia społecznego, gospodarczego, kulturowego i edukacyjnego, który istotnie wpływa na rozwój regionu i społeczności lokalnej.

Wojewódzki Program Rozwoju
Ekonomii Społecznej i Solidarnej
Warmia i Mazury 2021-2025

W 2021 r. podejmowane były działania służące sukcesywnej realizacji celów operacyjnych. Niemniej jednak trzeba wziąć pod uwagę, że wszelkie działania podejmowane w 2021 r. przez Samorząd Województwa, jednostki samorządu terytorialnego, jak również OWES-y odbywały się w cieniu trwającej pandemii koronawirusa SARS-CoV-2. W obliczu trwających obostrzeń, część zaplanowanych działań trzeba było przeformułować, a z niektórych zrezygnować na rzecz innych, służących niwelowaniu skutków pandemii. Natomiast w 2022 r. w związku z kolejnym kryzysem, jakim stała się wojna w Ukrainie na bieżąco i podczas spotkań omawiano sprawy związane z sytuacją uchodźców z Ukrainy oraz wprowadzano rozwiązania w tym zakresie.

W ramach [celu operacyjnego 6.1: Podniesienie potencjału i konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej oraz ich znaczenia w procesie reintegracji społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym](#), w latach 2021/2022 prowadzone były działania wzmacniające podaż produktów i usług oferowanych przez podmioty ekonomii społecznej, a więc takie oddziaływanie na sektor ekonomii społecznej, które pozwoli zwiększyć liczbę PES, w tym PS, poprawi ich konkurencyjność, zwiększy skalę ich produkcji i sprzedaży oraz prowadzić będzie do zwiększenia liczby miejsc pracy w PES.

Podmioty ekonomii społecznej korzystały w 2021 r. z instrumentów finansowych w postaci dotacji. Wsparcie dotacyjne w 2021 r. uzyskało 39 podmiotów ekonomii społecznej, a w 2022 r. 54 PES. W 2021 r. powstało 17 nowych przedsiębiorstw społecznych, a w 2022 r. rozpoczęło działalność 11 nowych PS. Działające w regionie ośrodki wsparcia ekonomii społecznej w 2021 r. objęły wsparciem 92 podmioty ekonomii społecznej i utworzyły 89 nowych miejsc pracy, a w 2022 r. wsparciem objęto 125 PES i utworzono 136 nowych miejsc pracy. Z uwagi na trwającą pandemię PES korzystały również ze wsparcia w ramach tzw. Tarczy rządowej.

W ramach celu operacyjnego 6.2: Podniesienie świadomości oraz upowszechnianie pozytywnych postaw wokół ekonomii społecznej i solidarnej w 2021 r. oraz w 2022 r., realizowane były działania służące promocji i popularyzacji wiedzy na temat sektora ekonomii społecznej. Ośrodki wsparcia ekonomii społecznej na obszarze swojego funkcjonowania organizowały takie przedsięwzięcia jak targi, konferencje, spotkania. ROPS również aktywnie wspierał podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne w postaci sfinansowania stoisk sprzedażowych i wystawienniczych.

Prowadzone były działania edukacyjne wśród pracowników samorządów lokalnych mające na celu zwiększenie zaangażowania JST w działania na rzecz sektora ekonomii społecznej oraz na rzecz rozwoju usług społecznych, których dostawcami mogą być lokalne podmioty ekonomii społecznej. Pozwoliło to na zwiększenie skali stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.

W 2021 r. z uwagi na wprowadzone restrykcje covidowe, nie udało się zrealizować wszystkich zaplanowanych działań i spotkań. Z uwagi na wprowadzenie w szkołach systemu nauki zdalnej czy też trybu hybrydowego nie udało się przeprowadzić w olsztyńskich placówkach zajęć mających na celu przybliżenie idei ekonomii społecznej z wykorzystaniem edukacyjnej gry planszowej. Animatorzy OWES prowadzili jednakże inne działania podczas zajęć w szkołach.

Liczba JST stosujących klauzule społeczne w postępowaniach o udzielenie zamówień publicznych:
2021 r. - 37 JST
2022 r. - 17 JST

Liczba JST zlecających podmiotom ekonomii społecznej lub przedsiębiorstwom społecznym realizację usług społecznych:
2021 r. - 20 JST
2022 r. - 17 JST

Liczba szkół i uczelni uczestniczących w działaniach upowszechniających ekonomii społeczną:
2021 r. - 236
2022 r. - 238

Realizatorzy działań

- Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego jako główny koordynator rozwoju ekonomii społecznej w regionie;
- ośrodki wsparcia ekonomii społecznej;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, w tym powiatowe i miejskie zespoły ds. ekonomii społecznej;
- podmioty ekonomii społecznej;
- podmioty sektora publicznego, w tym jednostki systemu edukacji, kultury, uczelnie wyższe.

Działania podejmowane przez Samorząd Województwa, w tym ROPS

Jednym z ważniejszych elementów wdrażania Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej i Solidarnej Warmia i Mazury 2021-2025 jest realizacja projektu pozakonkursowego Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej pt. „Ekonomia społeczna na Warmii i Mazurach” w ramach Poddziałania 11.3.2 Koordynacja ekonomii społecznej w regionie RPO WiM 2014-2020.

Projekt pozakonkursowy ROPS pt. „Ekonomia społeczna na Warmii i Mazurach” w ramach Poddziałania 11.3.2 Koordynacja ekonomii społecznej w regionie RPO WiM 2014-2020

31 marca 2021 r. ROPS zakończył wdrażanie II edycji ww. Projektu, a od 1 kwietnia 2021 r. przystąpił do realizacji kolejnej, III już edycji projektu z zakresu koordynacji ekonomii społecznej w regionie, która potrwa do 30 września 2023 r. Wartość ww. projektu ogółem wynosi 2 mln zł.

Celem głównym projektu jest rozwój ekonomii społecznej na Warmii i Mazurach poprzez koordynację działań inicjujących i rozwijających współpracę podmiotów i instytucji regionalnych i lokalnych. Grupę docelową w projekcie stanowią pracownicy lokalnych i regionalnych podmiotów działających na rzecz rozwoju ekonomii społecznej. W 2021 r. w ramach II edycji objęto wsparciem 40 osób, natomiast w ramach III edycji - 126 osób, łącznie 166 uczestników rozpoczęło udział w projekcie.

Najważniejsze wydarzenia w ramach projektu w 2021 r.:

- konsultacje społeczne projektu Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej i Solidarnej Warmia i Mazury 2021-2025,
- 3 posiedzenia Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej (RKRES),
- 2 konferencje online: w marcu konferencja podsumowująca realizację II edycji projektu; w grudniu regionalna konferencja pt. „Nowe wyzwania w świadczeniu usług społecznych w Polsce” w ramach Warmińsko–Mazurskich Dni z Ekonomią Społeczną, w której uczestniczyło ponad 100 osób,
- II Gala Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach, w której udział wzięło ok. 250 osób, w tym wyróżnieni i Laureaci Konkursów oraz wnioskodawcy Zakupu Prospołecznego,
- Konkurs „Ambasador Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach” w jego 4 kategoriach, tj. Samorząd Przyjazny ES; Przedsiębiorstwo Przyjazne ES, Szkoła Przyjazna ES oraz PES przeciw COVID-19,
- przyznanie 9 podmiotom ekonomii społecznej certyfikatu "Zakup Prospołeczny", a 12 podmiotom zostało przedłużone prawo do posługiwania się Znakiem promocyjnym „Zakup Prospołeczny” na kolejny rok. Łącznie znakiem wyróżnionych jest 21 podmiotów z Warmii i Mazur,
- 2 spotkania Regionalnej Platformy Współpracy na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej. Na dzień 31.12.2021 r. Platforma zrzeszała 79 podmiotów reintegracyjnych, a w 2022 r. do sieci dołączyło 14 Środowiskowych Domów Samopomocy,
- 5 spotkań Warmińsko-Mazurskiej Sieci Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej,
- doradztwo eksperckie tematyczne i spotkania z ekspertami z zakresu fundraisingu (10 godzin), tworzenia strategii promocji ekonomii społecznej (25 godz.), budowania marki ekonomii społecznej (40 godz.) i stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych (18 godz.).
- 2 wizyty studyjne online - dla 18 przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej i 24 reprezentantów jednostek samorządu terytorialnego,
- dwudniowa wizyta studyjna do woj. wielkopolskiego i śląskiego dla członków grupy roboczej ds. opracowania marki ekonomii społecznej,
- akcja pod hasłem #WSPIERAM PES Z WARMII I MAZUR- przygotowany został w formie elektronicznej katalog świąteczny wybranych produktów i usług świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej z naszego regionu. Akcja miała na celu promocję produktów i usług świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej z Warmii i Mazur w okresie świątecznym.

W 2022 r. kontynuowano realizację działań III edycji Projektu, w ramach których objęto wsparciem 139 osób (narastająco ogółem 265 osób). Najważniejsze wydarzenia w ramach realizacji projektu:

- 4 posiedzenia Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, w tym jedno dwudniowe w Elblągu, podczas którego przedstawiciele RKRES wizytowali wybrane podmioty ekonomii społecznej m. in. Centrum Integracji Społecznej "Dom Pod Cisem" prowadzone przez Stowarzyszenie ESWIP, a także Przedsiębiorstwo Społeczne Spółkę z o.o. non profit Naturalna Żywność,

- posiedzenie Zespołu ds. współpracy nauki i ekonomii społecznej dotyczące planu działań w kolejnych latach oraz rozwoju współpracy ze środowiskiem akademickim,
- 12 spotkań członków powiatowych zespołów ds. rozwoju ekonomii społecznej, które odbyły się w formie konferencji i seminariów i dotyczyły ważnych kwestii związanych z planowaniem oraz realizacją usług społecznych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego,
- seminarium dla przedstawicieli powiatowych/ miejskich zespołów ds. ekonomii społecznej na poziomie regionalnym pt. „Usługi społeczne – współpraca JST z podmiotami ekonomii społecznej”, które miało na celu popularyzację działań związanych z deinstytucjonalizacją usług społecznych oraz rozwojem usług społecznych przy zastosowaniu klauzul społecznych w zamówieniach publicznych,
- 4 spotkania monitoringowe Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej,
- spotkanie Regionalnej Platformy Współpracy na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej, którego głównym celem było dalsze wzmacnianie sieci kooperacji podmiotów reintegracyjnych oraz wymiana doświadczeń i informacji w zakresie współpracy międzyinstytucjonalnej podmiotów reintegracyjnych w obszarze usług społecznych,
- działania związane z budowaniem nowej marki ES – w siedzibie ZAZ w Biskupcu w marcu 2022 r. odbyło się spotkanie przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej i ROPS w celu omówienia spraw związanych z promocją lokalnego produktu,
- III Gala Ekonomii społecznej na Warmii i Mazurach, podczas której nastąpiło oficjalne rozstrzygnięcie Konkursu pn. „Ambasador Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach“ w następujących kategoriach: Samorząd przyjazny ekonomii społecznej, Przedsiębiorstwo przyjazne ekonomii społecznej, Szkoła przyjazna ekonomii społecznej oraz kategorii specjalnej – Markowy produkt PES, a także wręczono przedstawicielom podmiotów ekonomii społecznej Certyfikaty Znaku Promocyjnego Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny”- certyfikat posiadają 23 podmioty ekonomii społecznej.
- dystrybucja edukacyjnej gry planszowej „Ekonomia społeczna” oraz zajęcia edukacyjne w szkołach średnich,
- zorganizowanie dwudniowego spotkania w Olsztynie dla przedstawicieli JST wraz z zapewnieniem eksperta z zakresu stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych,
- wspieranie podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w postaci sfinansowania stoisk sprzedażowych i wystawienniczych - w 2022 r. sfinansowano stoiska przeznaczone dla 5 nowych podmiotów ekonomii społecznej (od początku realizacji III edycji projektu - 17 PES).

Pozytywne i negatywne tendencje

POZYTYWY	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dostęp do środków finansowych w ramach środków europejskich na lata 2021-2027. Obszar ekonomii społecznej i solidarnej został uwzględniony zarówno w programie regionalnym, jak i na poziomie centralnym - w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027. 2. W 2022 r. pojawiły się nowe rozwiązania prawne, które mają istotny wpływ na rozwój sektora – przede wszystkim ustawa o ekonomii społecznej.
NEGATYWY	<ol style="list-style-type: none"> 1. W dalszym ciągu udział klauzul społecznych w zamówieniach publicznych, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego jest niewystarczający.

Rekomendacje

1. Koordynacja działań związanych z interwencją oraz dalszym rozwojem ekonomii społecznej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.
2. Realizacja działań ukierunkowanych na tworzenie miejsc pracy w nowych oraz istniejących już PS i PES.
3. Kontynuacja działań związanych z angażowaniem jednostek samorządu terytorialnego i ich jednostek organizacyjnych w rozwój usług społecznych oraz włączania ES w rozwój usług społ. poprzez działania upowszechniające, edukacyjne, doradcze.
4. Realizacja działań związanych z propagowaniem stosowania klauzul społecznych na wszelkiego typu spotkaniach, seminariach, warsztatach wśród przedstawicieli samorządu.

Dobra praktyka

Nazwa/rodzaj praktyki	Gala Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach
Realizator/współrealizator	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
Okres realizacji (od-do)	Od 2019 r.
Do kogo jest skierowana?	Laureaci i wyróżnieni w konkursie Ambasador Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach, wnioskodawcy Znak Ekonomii Społecznej „Zakup prospołeczny”, starostowie, burmistrzowie, wójtowie z województwa warmińsko-mazurskiego, radni województwa, przedstawiciele sfery biznesu, nauki i edukacji, przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej, instytucji rynku pracy, Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedstawiciele sektora spółdzielczego i podmiotów reintegracji społeczno-zawodowej, reprezentanci organizacji pozarządowych działających na Warmii i Mazurach, dyrektorzy i pracownicy Urzędu Marszałkowskiego
Syntetyczny opis praktyki	Uroczyste wydarzenie ma na celu zwieńczenie i uhonorowanie działań ludzi, dla których społeczne wartości są cenniejsze od zysku kapitałowego i aktywnie angażują się w inicjatywy przyczyniające się do rozwoju przedsiębiorczości społecznej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Dzięki aktywności wielu środowisk, a przede wszystkim aktywności sektora obywatelskiego powstały nowe miejsca pracy oraz zainicjowane zostały lokalne partnerstwa, które dynamicznie działają na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w regionie. Pierwsza uroczysta Gala Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach odbyła się 27 września 2019 roku w Warmińsko-Mazurskiej Filharmonii im. Feliksa Nowowiejskiego w Olsztynie. Wydarzenie było również zwieńczeniem prowadzonego corocznie przez ROPS w Olsztynie, Konkursu Ekonomii Społecznej w kategoriach – Samorząd Przyjazny Ekonomii Społecznej, Szkoła przyjazna Ekonomii Społecznej oraz Przedsiębiorstwo Przyjazne Ekonomii Społecznej. Od 2021 roku Konkurs organizowany jest pod nazwą „Ambasador Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach” i rozszerzony o czwartą kategorię specjalną, która corocznie jest wyłaniania na posiedzeniu Kapituły Konkursu. W październiku 2021 r. po raz pierwszy nagrodzono i wyróżniono podmioty ekonomii społecznej w IV Kategorii specjalnej - „PES przeciw COVID-19” , a w październiku 2022 roku przyznane zostały statuetki w ramach IV Kategorii specjalnej - „Markowy Produkt PES”. Podczas Gali wręczane są również przedsiębiorcom społecznym certyfikaty Znak Promocyjnego Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny”. Od 2014 roku samorząd województwa warmińsko-mazurskiego ma prawo nadawania Znak „Zakup Prospołeczny” przedsiębiorcom społecznym z Warmii i Mazur. Jego przyznanie to wynik dbałości o stałe umocnienie rangi i wizerunku podmiotów ekonomii społecznej. Znak daje klientom szansę kupowania produktów i usług ekonomii społecznej, a tym samym podejmowanie ważnych społecznie decyzji. Dotychczas odbyły się trzy Gali Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach.

Przybliżona liczba osób uczestniczących	Ok. 350 osób
Obszar realizacji	województwo warmińsko-mazurskie
Źródło finansowania	Środki Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020
Nazwa/rodzaj praktyki	„Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Nidzicy“
Realizator/współrealizator	Nidzicka Fundacja Rozwoju NIDA
Okres realizacji (od-do)	od 2019-02-01 do 2023-12-31
Do kogo jest skierowana?	Projekt skierowany do osób w wieku 15-64 należących do osób zagrożonych ryzykiem ubóstwa lub wykluczeniem społecznym; pracowników przedsiębiorstw społecznych; pracowników lokalnych i regionalnych podmiotów działających na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.
Syntetyczny opis praktyki	Celem projektu jest świadczenie usług służących powstawaniu nowych miejsc pracy poprzez tworzenie Grup Inicjatywnych zainteresowanych utworzeniem Przedsiębiorstw Społecznych oraz wspieranie istniejących Przedsiębiorstw Społecznych; szkolenie i doradztwo umożliwiające uzyskanie umiejętności potrzebnych do prowadzenia działalności w sektorze Ekonomii Społecznej, pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania; dotacje i wsparcie pomostowe na zakładanie i tworzenie miejsc pracy w nowo powstałych i funkcjonujących Przedsiębiorstwach Społecznych oraz ekonomizujących Podmioty Ekonomii Społecznej prowadzących do zatrudnienia.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	Liczba osób objęta wsparciem: 243
Obszar realizacji	powiat działdowski, nidzicki, nowomiejski i szczycieński
Źródło finansowania	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020

Wskaźniki

Nr w Strategii	WSKAŹNIK POMIARU	ŹRÓDŁO	Wartość za 2020 r. (bazowa)	Wartość za 2021 r.	Wartość za 2022 r.	Prognoza – 2030 r.
68	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem OWES	ROPS	140	92	125	wzrost
69	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	ROPS	115	89	136	wzrost
70	Liczba PES, które skorzystały z instrumentów finansowych	ROPS	40	44	57	wzrost
71	Liczba JST stosujących klauzule społeczne w zamówieniach publicznych	ROPS	56	37	17	wzrost
72	Liczba funkcjonujących PES i PS	ROPS	PES – 5958 PS - 77	PES – 6079 PS - 91	PES – 6173 PS - 109	wzrost
73	Liczba kampanii informacyjno-promocyjnych lub konferencji lub spotkań o zasięgu subregionalnym lub wojewódzkim na temat ekonomii społecznej	ROPS	291	526	584	wzrost
74	Liczba szkół i uczelni uczestniczących w działaniach upowszechniających ekonomię społeczną	ROPS	nie zbierano danych	236	238	wzrost
75	Liczba inicjatyw na rzecz współpracy nauki, biznesu i ekonomii społecznej	ROPS	0	6	9	wzrost

Obszar VII – Kapitał społeczny

Cel strategiczny 7: Budowanie spójności społecznej poprzez wzmocnienie kapitału społecznego

Cel operacyjny 7.1: Wzrost aktywności, partycypacji i integracji społecznej mieszkańców województwa na rzecz rozwoju lokalnego

Cel operacyjny 7.2: Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej na rzecz wzmocnienia kapitału społecznego w województwie

Cel operacyjny 7.3: Wzmocnienie roli i potencjału kadr pomocy i integracji społecznej oraz innych polityk sektorowych istotnych z punktu widzenia włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa

Prognoza zmian:

- wzrost partycypacji i integracji społecznej w lokalnych społecznościach
- wzmocnienie poczucia wpływu mieszkańców województwa na sprawy lokalne
- zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców województwa
- efektywna i skuteczna współpraca międzyinstytucjonalna oraz międzysektorowa w województwie
- zwiększenie liczby i skali przedsięwzięć realizowanych w partnerstwach międzyinstytucjonalnych i międzysektorowych
- zwiększenie potencjału i roli instytucji oraz organizacji działających w obszarze polityki społecznej
- zwiększenie kompetencji i kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej

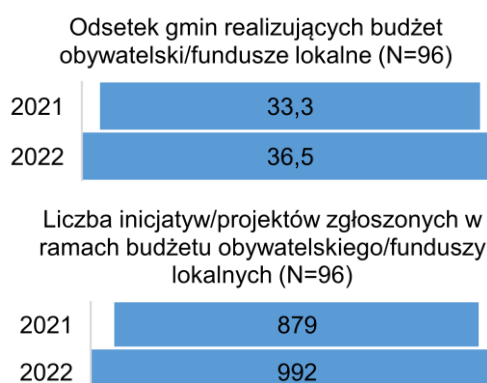
Dane statystyczne:

1. Zatrudnienie ogółem w systemie pomocy społecznej w województwie w latach 2021-2022 nieznacznie wzrosło – o 0,6%. (z 7065 osób do 7107).
2. Zatrudnienie w wybranych jednostkach w 2022 roku wynosiło: w powiatowych centrach pomocy rodzinie – 432 osoby (bez zmian w stosunku do 2021 r.), w ośrodkach pomocy społecznej – 2730 osób (spadek o 1,3%), w domach pomocy społecznej – 2344 osoby (spadek o 0,7%), w ośrodkach wsparcia – 1485 osób (spadek 1485).
3. Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w PCPR i OPS zmniejszyła się: w 2022 r. w powiatowych centrach pomocy rodzinie pracowało 46 osób (spadek o 4 osoby w porównaniu do 2021 r.) i 802 osoby w ośrodkach pomocy społecznej (spadek o 30 osób w porównaniu do 2021 r.).
4. Rośnie liczba fundacji i stowarzyszeń (wraz z organizacjami społecznymi). Wg danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie, na dzień 31 grudnia 2022 r. w regionie zarejestrowane były ogółem 5323 stowarzyszenia i organizacje społeczne i 874 fundacje - łącznie 6197 podmiotów (o 160 więcej niż w 2021 r.). Włączając do powyższej liczby kościoły katolicki (646), inne kościoły i związki wyznaniowe (112) oraz koła gospodyń wiejskich (466 – w tym 28 funkcjonujące jako stowarzyszenia – o 102 więcej niż w 2021 r.), to podmiotów społecznych w regionie jest ok. 7393 (o 240 więcej niż w 2021 r.).

Realizacja celów strategii

W latach 2021-2022 w województwie warmińsko-mazurskim podjęto szereg działań służących budowaniu spójności społecznej poprzez wzmocnienie kapitału społecznego.

W ramach [celu operacyjnego 7.1](#) realizowano działania zmierzające do wzrostu aktywności, partycypacji i integracji społecznej mieszkańców województwa na rzecz rozwoju lokalnego. Jednym z tego typu działań była realizacja przez gminy budżetu obywatelskiego oraz innych funduszy lokalnych (na terenach wiejskich najczęściej realizowany jest fundusz sołecki). W 2022 r. inicjatywy te realizowane były przez 35 gmin województwa, tj. o 3 więcej niż w 2021 r.

Liczba zgłaszanych inicjatyw/projektów w ramach realizowanych budżetów obywatelskich oraz funduszy lokalnych systematycznie rośnie, co świadczy o zwiększającej się świadomości społeczeństwa na temat możliwości współdecydowania o działaniach realizowanych na terenie gminy.

Elementem zwiększającym potencjał społeczny lokalnej społeczności jest również wolontariat. W 2022 r. 25 gmin oraz 5 powiatów organizowało/ współorganizowało wydarzenia promujące idee wolontariatu. Liczba ta systematycznie rośnie. Działania realizowane były m.in.: w ramach zajęć w klubach seniora, czy też organizacji obchodów międzynarodowego dnia wolontariusza, itp.

Według zgromadzonych informacji w 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim działało tylko jedno centrum wolontariatu, tj. Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu. Centrum to jest stowarzyszeniem zajmującym się organizowaniem i promocją wolontariatu na terenie Elbląga, jak i całego województwa. W roku 2021 w Centrum zarejestrowanych było 79 wolontariuszy (w tym 38 wolontariuszy powyżej 50 r.ż.), natomiast w 2022 r. 109 wolontariuszy (w tym 36 wolontariuszy powyżej 50 r.ż.).

Działaniami wolontariackimi na szeroką skalę zajmuje się również Bank Żywności w Olsztynie. Głównie są to działania wolontariatu akcyjnego i pomocy humanitarnej. Wolontariuszy skupia też Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa, która jest partnerem Regionalnego Centrum Wolontariatu w Elblągu w realizacji zadania „Partnerstwo dla Wolontariatu” programu „Korpus Solidarności” oraz Caritas Diecezji Ełckiej (liczba wolontariuszy zrzeszonych wokół tej organizacji wahała się w latach 2021-2022 w okolicach 2780 osób).

Współpraca jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi opierała się m.in. na powierzaniu i wspieraniu realizacji zadań z zakresu polityki społecznej. W latach 2021-2022 zmniejszyła się liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania zlecone z zakresu polityki społecznej, zwiększyła się, z kolei liczba realizowanych zadań oraz liczba uczestników.

Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania z zakresu polityki społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • 2021 r. - 330 • 2022 r. - 319
Liczba zadań z zakresu polityki społecznej zleconych organizacjom pozarządowym	<ul style="list-style-type: none"> • 2021 r. - 430 • 2022 r. - 457
Liczba uczestników zadań z zakresu polityki społecznej zleconych organizacjom pozarządowym	<ul style="list-style-type: none"> • 2021 r. - 43 183 • 2022 r. - 54 830

Włączanie organizacji pozarządowych i społecznych w tworzenie oraz realizację polityki społecznej na poziomie lokalnym odbywało się poprzez zaangażowanie przedstawicieli ww. podmiotów w pracę w grupach roboczych/zespołach konsultacyjnych opracowujących programy/strategie, itp. Liczba zaangażowanych podmiotów systematycznie rośnie.

Liczba przedstawicieli organizacji pozarządowych i społecznych biorących udział w pracach przy tworzeniu polityki społecznej	
2021	128
2022	149

W ramach celu 7.2.: **Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej na rzecz wzmocnienia kapitału społecznego**, wspierano powstawanie i funkcjonowanie koalicji i partnerstw w obszarze polityki społecznej, z udziałem m.in. podmiotów publicznych i niepublicznych pomocy i integracji społecznej, rynku pracy, edukacji i zdrowia. W latach 2021-2022 liczba koalicji/partnerstw wzrosła z 40 do 43. W ramach podejmowanej partnerskiej współpracy zrealizowano w 2022 r. 65 przedsięwzięć z obszaru polityki społecznej, tj. 9 więcej niż w 2021 r.

Kolejnym elementem wspierania współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej jest tworzenie centrów usług społecznych. CUS-y to nowe jednostki organizacyjne gminy, mające służyć rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym. W 2022 r. w województwie funkcjonowały 4 CUSy (w Elblągu, Srokowie, Górowie Iławeckim, Kurzętniku). Z analizy potrzeb przeprowadzonej przez ROPS w listopadzie 2021 r. wynika, że 27 ośrodków pomocy społecznej jest zainteresowanych przekształceniem się w CUS lub utworzeniem CUS na swoim terenie.

W ramach celu operacyjnego 7.3, w latach 2021-2022, realizowane były działania mające na celu wzmocnienie roli i potencjału kadr pomocy i integracji społecznej. Liczba pracowników jednostek pomocy i integracji społecznej, uczestniczących w studiach, szkoleniach, kursach i innych formach doskonalenia zawodowego w 2022 r. wyniosła 1630, tj. o 250 mniej niż w 2021 r. Liczba pracowników socjalnych objętych superwizją, wsparciem psychologicznym, prawnym i organizacyjnym wzrosła z 441 w 2022 r. do 422 w 2021 r.

Realizatorzy działań

- Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne,
- podmioty ekonomii społecznej, w tym organizacje pozarządowe,
- podmioty sektora publicznego, w tym jednostki systemu edukacji, kultury, uczelnie wyższe.

Działania podejmowane przez Samorząd Województwa, w tym ROPS

W latach 2021-2022 Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego podejmował szereg działań mających na celu budowanie spójności społecznej poprzez wzmocnianie kapitału społecznego mieszkańców Warmii i Mazur. Działania te skupiały się m.in. na pobudzaniu aktywności, partycypacji i integracji społecznej mieszkańców województwa na rzecz rozwoju lokalnego poprzez:

1. Kształtowanie postaw obywatelskich, tożsamości regionalnej i aktywizacji społeczności lokalnych, w tym m.in.:

• konkursy mające na celu wzrost aktywności i integracji społeczności obszarów wiejskich:

— Małe Granty Sołeckie Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego, których celem jest promowanie działań z zakresu modernizacji terenów wiejskich, wspieranie przedsięwzięć inwestycyjnych wpływających na zwiększenie poziomu zaangażowania społeczności lokalnych na obszarach wiejskich oraz rozwój demokracji lokalnej i społeczeństwa obywatelskiego;

Małe Granty Sołeckie
Marszałka
Województwa
Warmińsko-
Mazurskiego

- 2021 r. - 28 przedsięwzięć; 400 tys. zł z budżetu województwa
- 2022 r. - 39 przedsięwzięć; 650 tys. zł z budżetu województwa

Program Odnowy Wsi
Województwa
Warmińsko-
Mazurskiego Wieś
Warmii, Mazur i
Powiśla – miejscem, w
którym warto żyć...

- 2021 r. - 13 przedsięwzięć; 250 tys. zł z budżetu województwa
- 2022 r. - 15 przedsięwzięć; 225 tys. zł z budżetu województwa

Granty Marszałka dla
Kół Gospodyń
Wiejskich

- 2021 r. - 22 zadania; 100 tys. zł z budżetu województwa
- 2022 r. - 22 zadania; 100 tys. zł z budżetu województwa

otwarty konkurs dla
organizacji
pozarządowych i
podmiotów
uprawnionych

- 2021 r. - 5 zadań; 34 tys. zł z budżetu województwa
- 2022 r. - 9 zadań; 60 tys. zł z budżetu województwa

— Program Odnowy Wsi Województwa Warmińsko-Mazurskiego Wieś Warmii, Mazur i Powiśla – miejscem, w którym warto żyć..., którego głównym celem jest wzrost aktywności i integracji

społeczności obszarów wiejskich, zaangażowanie mieszkańców w działania na rzecz swojego sołectwa, a także poprawa warunków życia mieszkańców wsi;

— Granty Marszałka dla Kół Gospodyń Wiejskich, których celem było promowanie działań z zakresu modernizacji terenów wiejskich oraz budowanie silnego kapitału społecznego;

— otwarty konkurs dla organizacji pozarządowych i podmiotów uprawnionych w zakresie aktywizacji społeczności lokalnych na obszarach wiejskich;

• konkursy promujące aktywnych liderów i działalność społeczną, w tym m.in.:

— Konkurs „Godni Naśladowania” pod honorowym patronatem marszałka województwa; nagrody i wyróżnienia przyznawane w 4 kategoriach: Organizacja Godna Naśladowania, Pozarządowiec Godny Naśladowania, Samorząd Godny Naśladowania, Przedsiębiorca Godny Naśladowania;

Konkurs
„Godni
Naśladowania
”

- 2021 r. - XVIII edycja konkursu; nagrodzono i wyróżniono 14 nominowanych
- 2022 r. – XIX edycja konkursu; nagrodzono i wyróżniono 12 nominowanych

— Nagroda Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego za wybitne osiągnięcia w dziedzinie pomocy i integracji społecznej;

Nagroda
Marszałka
Województwa
Warmińsko-
Mazurskiego
za wybitne
osiągnięcia w
dziedzinie
pomocy i
integracji
społecznej

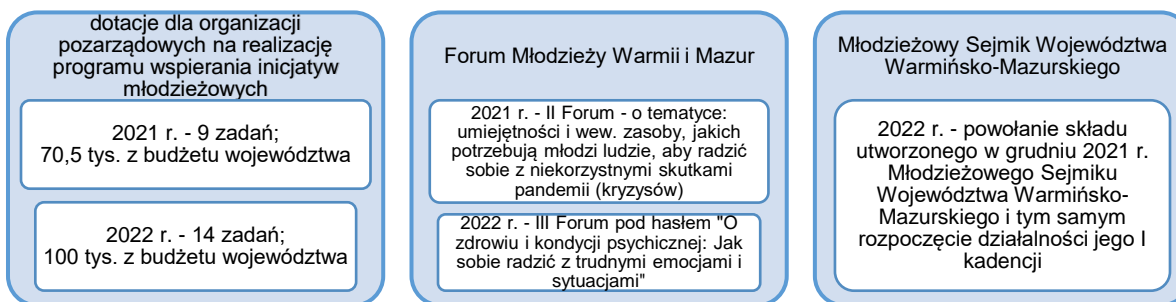
- 2021 r. - 3 przedstawicieli organizacji pozarządowych zostało uhonorowanych nagrodami i wyróżnieniami indywidualnymi, a jedna organizacja otrzymała nagrodę zespołową
- 2022 r. - 2 przedstawicieli organizacji pozarządowych zostało uhonorowanych nagrodami indywidualnymi, a jedna organizacja otrzymała nagrodę zespołową

— Nagroda Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego „Laur Najlepszym z Najlepszych”.

Nagroda
Marszałka
Województwa
Warmińsko-
Mazurskiego
„Laur
Najlepszym z
Najlepszych”

- 2021 r. - XVII i XVIII - edycja (ze względu na wcześniejsze ograniczenia pandemiczne); w 8 kategoriach wybrano 11 laureatów (2021 r.);
- 2022 r. - XIX edycja konkursu; w 10 kategoriach wybrano 29 laureatów;

- działania mające na celu włączenie środowiska młodzieży w działalność lokalną i regionalną, w tym:

2. Działania na rzecz promowania wolontariatu oraz wspieranie inicjatyw w tym zakresie, m.in. poprzez:

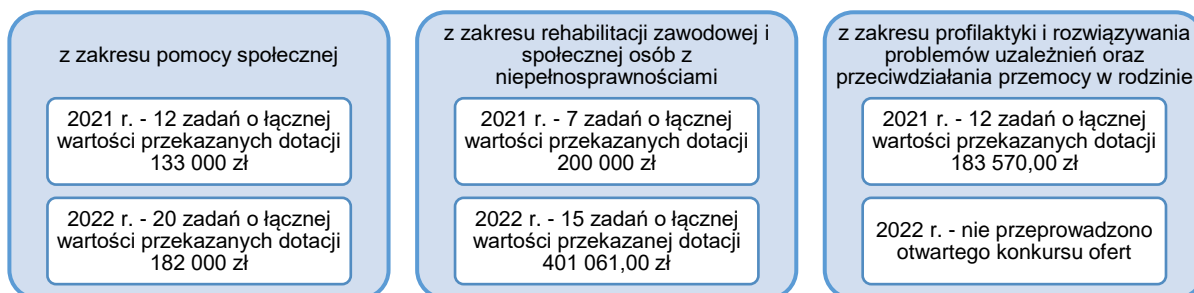
- dotacje dla organizacji pozarządowych na rozwój wolontariatu, w tym promocję wolontariatu, szkolenia dla wolontariuszy i koordynatorów wolontariatu;

<p>2021 r. – 9 zadań; 80 tys. zł z budżetu województwa</p> <p>2022 r. – 11 zadań; 91,8 tys. zł z budżetu województwa</p>
--
- wsparcie organizacji obchodów Międzynarodowego Dnia Wolontariusza; w 2022 r. Regionalne Centrum Wolontariatu w Elblągu uhonorowało wolontariuszy z Warmii i Mazur, laureatów regionalnego etapu konkursu Barwy Wolontariatu;
- promowanie przez Samorząd Województwa Samorządowy Konkursu Nastolatków Ośmiu Wspaniałych Fundacji Świat na Tak z Warszawy, który nagradza młodzież za aktywność wolontariacką; przedstawiciele Samorządu Województwa uczestniczą od lat w rozstrzygnięciach tego konkursu w powiecie ostródzkim, gminie Ostróda oraz mieście Ostróda, przekazując również na ten cel drobne upominki dla młodych wolontariuszy.

3. Współpracę z organizacjami pozarządowymi, w tym powierzanie i wspieranie realizacji zadań z zakresu polityki społecznej, m.in. poprzez:

- otwarty konkurs ofert na zadania przyczyniające się do zwiększenia potencjału organizacji pozarządowych i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, a także dofinansowanie „wkładów własnych” w ramach realizacji zadań z funduszy zewnętrznych (spoza województwa);

<p>2021 r. – dofinansowano „wkłady własne” 13 zadań publicznych z różnych obszarów pożytku publicznego oraz 10 zadań, na kwotę 70 050,00 zł</p> <p>2022 r. - dofinansowano „wkłady własne” 10 zadań publicznych z różnych obszarów pożytku publicznego oraz 12 zadań, na kwotę 67 000,00 zł.</p>
--
- otwarte konkursy ofert na wykonanie zadań Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z zakresu pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, dofinansowanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;

- realizację zadań publicznych, w trybie art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, oraz dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, będących w dyspozycji Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego;

2021 r. – 2 zadania o łącznej wartości przekazanych dotacji 19 500,00 zł

2022 r. – 15 zadań o łącznej wartości przekazanych dotacji 146 380,00 zł

- dotację w 2022 r. dla Ewangelickiego Stowarzyszenia BETEL z Piszca na wyposażenie Centrum Integracji Społecznej w Mrągowie w wysokości 29 044 zł.

4. Włączanie organizacji pozarządowych i społecznych w tworzenie oraz realizację polityki społecznej na poziomie regionalnym, poprzez:

- uczestnictwo przedstawicieli organizacji pozarządowych w grupach/zespołach monitorujących i opracowujących programy wojewódzkie;
- udział organizacji pozarządowych przy wyborze ofert konkursowych do dofinansowania z budżetu województwa, składanych przez organizacje w ramach otwartych konkursów ofert organizowanych przez Zarząd Województwa; w 2022 r. powołano 19 komisji konkursowych, liczących 162 członków, spośród których 41 osób zostało wskazanych przez organizacje pozarządowe (25,3%). W 2021 r. powołano 23 komisje konkursowe, liczące 153 członków, spośród których 40 osób zostało wskazanych przez organizacje pozarządowe (26%);
- włączanie organizacji pozarządowych w konsultacje społeczne, które są ważnym elementem podejmowania decyzji odpowiadających potrzebom mieszkańców; w 2022 r. samorząd województwa ogłosił 12 konsultacji (9 konsultacji w 2021 r.), które dotyczyły projektów uchwał oraz programów i dokumentów o charakterze wojewódzkim.

Kolejnym działaniem samorządu województwa w obszarze wzmocnienia kapitału społecznego jest rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej. W tym zakresie m.in.:

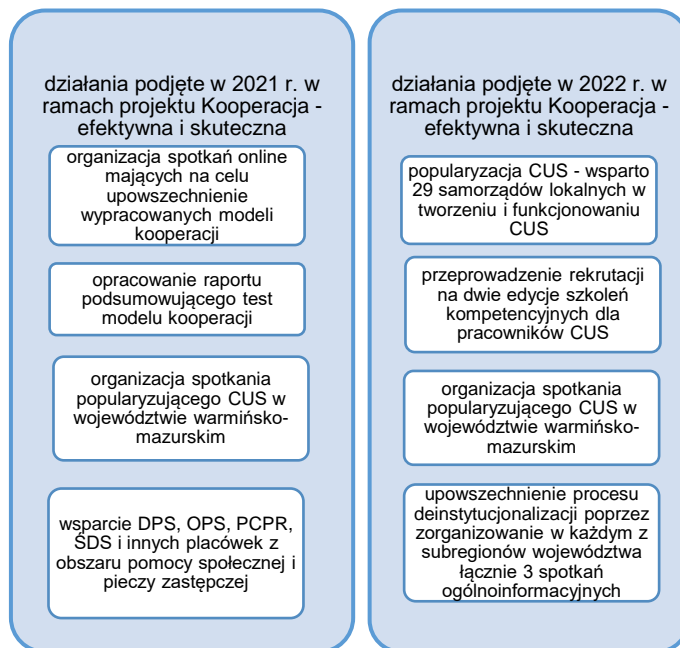
1. Inicjowano i wspierano przedsięwzięcia podejmowane we współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej, w tym:

- współpraca w ramach Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Rada składa się z 20 członków (10 przedstawicieli organizacji pozarządowych i 10 przedstawicieli administracji, w tym przedstawiciela Wojewody oraz 2 przedstawicieli Sejmiku Województwa). W 2022 r. odbyła ona łącznie 5 posiedzeń. Wyjątkowym zadaniem Rady, rozpoczętym w IV kwartale 2022 r. a zakończonym na początku 2023 r., było przeprowadzenie procedury wyborczej przedstawicieli organizacji pozarządowych do Komitetu Monitorującego Program Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021-2027. Ponadto Rada brała udział w opracowaniu, konsultacji i opiniowaniu programu współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi na 2023 r.;
- współpraca samorządu województwa z Radą Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego, która jest jedyną w województwie ponadbranżową reprezentacją organizacji pozarządowych; w 2022 r. jednym z najważniejszych obszarów tej współpracy stała się pomoc Ukrainie oraz uchodźcom do Polski przed wojną obywatelom tego kraju;
- współpraca w ramach działalności Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego (WRDS WM); w 2022 r. zajmowano się m.in.: omówieniem sytuacji w województwie warmińsko-mazurskim w związku z napływem uchodźców z Ukrainy, możliwościami i szansami zatrudniania uchodźców oraz sytuacją w szkolnictwie w województwie, propozycjami zmian do ustawy o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego zgłoszonych przez członków WRDS WM, sytuacją na

regionalnym rynku pracy, założeniami projektu budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego na 2023 r.

2. Wspierano tworzenie i funkcjonowanie centrów usług społecznych poprzez m.in.:

- partnerski projekt Kooperacja – efektywna i skuteczna, dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach działania 2.5 Skuteczna pomoc społeczna POWER 2014-2020. Projekt realizowany jest przez 6 województw do końca listopada 2023 r. Łączna wartość projektu wynosi ponad 35 mln zł, z czego dofinansowanie dla województwa warmińsko-mazurskiego wynosi około 4,5 mln zł. Celem projektu jest wypracowanie i wdrożenie modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych na rzecz wsparcia osób/rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, popularyzacja deinstytucjonalizacji oraz centrów usług społecznych.

3. Sukcesywnie zwiększano dostęp, a także wymianę informacji między podmiotami i instytucjami działającymi w obszarze polityki społecznej, m.in. poprzez:

- sporządzanie i udostępnianie opracowań diagnozujących problemy społeczne w województwie; w 2022 r. opracowano m.in.: Ocenę zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego za 2021 r.; Analizę problemów społecznych województwa warmińsko-mazurskiego w ujęciu pomocy społecznej za 2021 r.; Diagnozę problemu bezdomności na dzień 31 grudnia 2021 r.; Informację dot. infrastruktury pomocy społecznej na dzień 31 grudnia 2021 r.; dokument pn.: Problemy społeczne województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2001, 2005, 2011-2021 w ujęciu statystycznym;
- spotkania, konferencje, seminaria, m.in.: spotkania ogólnoinformacyjne z zakresu upowszechniania procesu deinstytucjonalizacji, skierowane głównie do przedstawicieli lokalnych władz samorządowych, Ogólnopolskie spotkanie Wojewódzkich Rad Seniorów, spotkania Społecznej Rady Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Wojewódzka konferencja z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Starszych, spotkanie on-line dotyczące zasad otwartych konkursów ofert z zakresu polityki społecznej, spotkanie online poświęcone zdiagnozowaniu potrzeb organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, udzielających lub zamierzających udzielać wsparcia obywatelom Ukrainy przebywającym w naszym regionie.

W ramach wzmocnienia kapitału społecznego mieszkańców Warmii i Mazur samorząd województwa podejmował również działania w zakresie wzmocnienia roli i potencjału kadr pomocy i integracji społecznej. Działania te obejmowały m.in.:

1. Organizowanie możliwości podnoszenia kompetencji i kwalifikacji kadr działających w obszarze polityki społecznej poprzez:

- organizowanie szkolenia zawodowego zgodnie z zapisami w ustawie o pomocy społecznej oraz ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych;

2021 r. – 6 szkoleń; łącznie przeszkolono ok. 200 osób
2022 r. – 4 szkolenia; łącznie przeszkolono 471 osób

- realizację, od 1 lutego 2020 r. do 31 października 2022 r., w partnerstwie z Województwem Podlaskim reprezentowanym przez ROPS w Białymstoku, projektu Akademia Pomocy Społecznej, który był dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach działania 2.5 Skuteczna pomoc społeczna POWER 2014-2020; celem projektu było pogłębienie/doskonalenie kompetencji z zakresu nowych rozwiązań organizacyjno-prawnych w pomocy społecznej przez 356 pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej. Wartość projektu ogółem wyniosła ponad 540 tys. zł, z czego dofinansowanie dla województwa warmińsko-mazurskiego wyniosło 250 tys. zł.
- organizację, przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, egzaminu w zakresie I stopnia specjalizacji w zawodzie pracownika socjalnego, w 2022 r. do egzaminów przystąpiło 36 osób, które ukończyły szkolenie z zakresu I stopnia specjalizacji w Olsztyńskiej Szkole Biznesu s.c.; wszystkie egzaminowane osoby uzyskały I stopień specjalizacji.

W RAMACH PROJEKTU „AKADEMIA POMOCY SPOŁECZNEJ”:
2021 r. – 6 szkoleń dla 90 osób z zakresu zmian przepisów ustawy o pomocy społecznej;
2022 r. - 34 szkolenia (w tym 10 zdalnych i 24 stacjonarne), w których wzięło udział 500 osób

2. Rozwój badań z zakresu pomocy i integracji społecznej:

- W 2022 r. zrealizowano badania ankietowe, tj.:
  - Diagnozę potrzeb i oczekiwań szkoleniowych kluczowych pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej z województwa warmińsko-mazurskiego przeprowadzoną w ramach projektu „Akademia Pomocy Społecznej” realizowanego przez Województwo Warmińsko-Mazurskie w partnerstwie z Województwem Podlaskim w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego.
  - Badanie ankietowe wśród kadry centrów usług społecznych oraz ośrodków pomocy społecznej, które zamierzają przekształcić się lub utworzyć CUS na terenie swojej gminy dotyczące zapotrzebowania na różne formy wsparcia w zakresie tworzenia i funkcjonowania CUS oraz upowszechniania procesu deinstytucjonalizacji.
  - Badanie ankietowe wśród kadry jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej na potrzeby sporządzenia *Diagnozy i potrzeb w zakresie realizacji usług społecznych w województwie warmińsko-mazurskim*.

Pozytywne i negatywne tendencje

POZYTYWY	<ol style="list-style-type: none"> Rosnąca świadomość mieszkańców regionu na temat możliwości wpływania na sprawy lokalne. Rosnące zaangażowanie przedstawicieli organizacji pozarządowych w pracach przy tworzeniu polityki społecznej.
NEGATYWY	<ol style="list-style-type: none"> Brak kompleksowego wsparcia wolontariatu, w tym brak centrów wolontariatu w województwie. Zbyt mała jest liczba wyspecjalizowanej kadry świadczącej usługi w społeczności lokalnej.

Rekomendacje

1. Wzmacnianie, promowanie i inspirowanie partnerstw publiczno-społecznych.
2. Pobudzanie aktywności społecznej i obywatelskiej, szczególnie w gminach wiejskich, w których brakuje podmiotów trzeciego sektora.
3. Promowanie i budowanie wolontariatu w społeczności lokalnej, w tym wolontariatu seniorów.
4. Promowanie organizacji pozarządowych jako realizatorów usług społecznych.
5. Profesjonalizacja i specjalizacja organizacji w zakresie realizacji usług społecznych wysokiej jakości.

Dobra praktyka

Nazwa/rodzaj praktyki	Kampania społeczna Wspieram Region – Kocham Wspieram – mój % dla organizacji pożytku publicznego z Warmii i Mazur
Realizator/współrealizator	Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego
Okres realizacji (od-do)	Od 2010 r. do chwili obecnej
Do kogo jest skierowana?	Mieszkańcy Warmii i Mazur
Syntetyczny opis praktyki	Propaguje możliwość przekazania części (za 2021 r. – 1%, za 2022 r. – 1,5%) podatku dochodowego od osób fizycznych organizacjom pożytku publicznego z Warmii i Mazur. W ramach działań podejmowanych w 2022 r. umieszczono treści zapraszające do wsparcia OPP na stronie invest.warmia.mazury.pl – jako podstronę z adresem wspieram.warmia.mazury.pl oraz zaktualizowano bazę OPP a także informacje nt. akcji w 2021 r.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	Brak danych
Obszar realizacji	Województwo warmińsko-mazurskie
Źródło finansowania	Budżet województwa warmińsko-mazurskiego
Nazwa/rodzaj praktyki	„Kuznia Ekspertów – wsparcie III sektora Warmii i Mazur” w ramach programu Aktywni Obywatele-Fundusz Krajowy
Realizator/współrealizator	Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego jako partner projektu
Okres realizacji (od-do)	1.04.2021 r. - 30.06.2023 r.
Do kogo jest skierowana?	Organizacje i grupy nieformalne z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, w szczególności młode organizacje, z terenów wiejskich, prowadzące działalność strażniczą lub realizujące wsparcie dla grup defaworyzowanych
Syntetyczny opis praktyki	Projekt ma na celu systemowe wsparcie organizacji społecznych i ruchów obywatelskich w województwie warmińsko-mazurskim poprzez: <ol style="list-style-type: none"> 1. Edukację i profesjonalizację III sektora poprzez: <ul style="list-style-type: none"> - utworzenie 3 subregionalnych inkubatorów NGO świadczących usługi animacyjne, doradcze, szkoleniowe i konsultacje specjalistyczne, - organizację cykli szkoleniowych kształtujących przyszłych lokalnych liderów i animatorów NGO - pn „Kuznia Ekspertów”. 2. Partycypację obywatelską III sektora poprzez zwiększenie udziału w konsultowaniu, opiniowaniu i współtworzeniu polityk publicznych; 3. Sieciowanie - integrację i promocję działań NGO i grup nieformalnych.
Przybliżona liczba osób uczestniczących	Brak danych
Obszar realizacji	Województwo warmińsko-mazurskie

Wskaźniki

Nr w Strategii	WSKAŹNIK POMIARU	ŹRÓDŁO	Wartość za 2020 r. (bazowa)	Wartość za 2021 r.	Wartość za 2022 r.	Prognoza – 2030 r.
76	Liczba centrów wolontariatu	ROPS	2	1	1	wzrost
77	Odsetek gmin realizujących budżet obywatelski (i inne fundusze lokalne)*	GMINY	32,3	33,3	36,5	wzrost
78	Liczba inicjatyw zgłoszonych w ramach BO/funduszy lokalnych	GMINY	960	879	992	wzrost
79	Liczba przedstawicieli organizacji pozarządowych i społecznych biorących udział w pracach przy tworzeniu polityki społecznej	POWIATY/ GMINY	156	128	149	wzrost
80	Liczba zadań z zakresu polityki społecznej zleconych organizacjom pozarządowym	POWIATY/ GMINY	386	430	457	wzrost
80	Liczba organizacji, którym zlecono zadania z zakresu polityki społecznej	POWIATY/ GMINY	305	330	319	wzrost
80	Liczba uczestników zadań z zakresu polityki społecznej zleconych organizacjom pozarządowym	POWIATY/ GMINY	35 603	43 183	54 830	wzrost
81	Liczba koalicji, partnerstw lokalnych i regionalnych	POWIATY/ GMINY	36	40	43	wzrost
82	Liczba przedsięwzięć podjętych w ramach partnerskiej współpracy	POWIATY/ GMINY	44	56	65	wzrost
83	Liczba funkcjonujących centrów usług społecznych	ROPS	4	4	4	wzrost
84	Liczba szkoleń realizowanych przez ROPS	ROPS	2	12	38	wzrost
85	Liczba pracowników uczestniczących w studiach, szkoleniach, kursach i innych formach doskonalenia zawodowego	POWIATY/ GMINY	1420	1880	1630	wzrost
86	Liczba pracowników socjalnych objętych superwizją, wsparciem psychologicznym, prawnym i organizacyjnym	POWIATY/ GMINY	444	422	441	wzrost